

הישיבה השמונים של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, כ"ה בסיוון התשמ"ט (28 ביוני 1989)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. החלת דין רציפות על הצעות חוק

היו"ר ר' פנחסי:

הכנסת כיום רביעי, י"א בסיוון התשמ"ט, 14 ביוני 1989. להחיל דין רציפות על הצעת חוק ביטוח נפגעי חיסון, התשמ"ח — 1988, לא הוגשו ערעורים, ולכן תמשיך הוועדה לדון בה, לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

חברי הכנסת, אני מתכבד בזאת לפתוח את ישיבת הכנסת. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

היו"ר ר' פנחסי:
תודה למזכיר הכנסת.

על בקשת יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה בישיבת

ב. שאילתות בעל-פה

היו"ר ר' פנחסי:

עמיר פרץ (המערך):
אדוני השר, בעבר פניתי אליך והעברתי לידך מידע בנוגע לברוך מרזל מתנועת "כך", שהשתמש ב"וועד למען החייל" ככינוי לחדירה לבסיסי צה"ל. ואכן, גם אז קיבלתי תשובה דומה לזו שנתת לי היום — שאין אפשרות לוודא אם הפעילות הזאת מבוצעת בתוך הבסיסים או ליד הבסיסים.

הסעיף הראשון בסדר-היום: שאילתות בעל-פה. שר הביטחון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 133 מאת חבר הכנסת עמיר פרץ, בנושא: הפצת כרוזי "כך" בבסיסי צה"ל. חבר הכנסת פרץ, בבקשה.

133. הפצת כרוזי "כך" בבסיסי צה"ל

עמיר פרץ (המערך):

אדוני השר, לכבוד השר, שבמצב שהם נמצאים בו היום, חיילי צה"ל בשטח הם ציבור נוח מאוד להסתה, לצערי — בגלל הלחצים שהם נתונים בהם. אני חושב כי על שר הביטחון לבדוק את העניין בצורה מעמיקה הרבה יותר. לפי דעתי, צריך להוציא הוראות מיוחדות בנדון.

אדוני השר, באמצעי התקשורת פורסם, כי קבוצת פעילי "כך", הפועלת לאחרונה במסווה של "הוועד לביטחון בכבישים", חודרת לבסיסי צה"ל ומפיצה בהם כרוזי הסתה בחתימתו של מאיר כהנא.

שאלותי לכבוד השר:

היו"ר ר' פנחסי:
תודה לחבר הכנסת פרץ. שאלה באותו נושא לחבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

1. האם נכון הדבר?

2. כיצד נכנסים אנשי "כך" לבסיסי צה"ל?

3. מה בדעתך לעשות כדי למנוע מכנהא ומאנשיו את הכניסה למחנות צה"ל?

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. ישיב שר הביטחון מר רבין. בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, להלן תשובותי:

היו"ר ר' פנחסי:
תודה לחבר הכנסת שבח וייס. רשות לשאלה נוספת באותו נושא לחבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, הגוף שמדובר בו, "הוועד לביטחון בכבישים", הוא גוף מוכר היטב לאנשי מערכת הביטחון באזור חברון. הוא מקיים זה למעלה משנה פעילות מקבילה לפעולת כוחות הביטחון בסיוורים בדרכים, לרבות כניסה לכפרים ערביים למטרות ענישה. התופעה מוכרת היטב. עד היום לא ננקט כל צעד בנדון, ואני רוצה לדעת מדוע לא ננקטו צעדים, בעיקר בהתחשב בכך שלפני שלושה שבועות בדיוק הודו אנשי הוועד, שהם אנשי "כך", בביצוע פעולה. הם עמדו לפני עיתונאים, התייצבו לפנייהם וצינו שעות שבהן פעלו בעיירה לחלו. זה היה בימים חמישי ושישי לפני שלושה שבועות.

1-2. גם אנחנו למדנו על כך מן הפרסום באמצעי תקשורת. בבדיקה שנעשתה אתמול בממשל הצבאי בחברון וכן בממשל הצבאי בשכם לא נמצא דבר, כפי שדווח לי, ואין בידינו ממצאים שיאמתו את הפרסום בעיתון שעליו מסתמך חבר הכנסת פרץ.

3. הוריתי לשלטונות צה"ל לחזור ולוודא את קיום ההוראה המחייבת למנוע בכל דרך פעילות פוליטית במחנות צה"ל, וכן למנוע את כניסתם של אנשים לא-מורשים לבסיסי צה"ל.

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לשר הביטחון. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פרץ. בבקשה.

שר הביטחון י" רבין:

בכל מקרה, לכל כוחות צה"ל ניתנה הוראה להבטיח, שכל מי שמבצע הוראה העוברת על החוק, ערכי או יהודי, ייעצר ויטופל בהתאם ליהלים המקובלים.

אני אדגל ואעבור לשאלה של חבר הכנסת צוקר: בכל מקרה מתבצעת החקירה על-ידי משטרת ישראל. לדוגמה, כאשר נעצרו ביום שישי 11 המטיילים, הם הועברו למעצר, אומנם במתקן משטרה במסגרת מתקן צבאי בשטחים, אבל את החקירה מנהלת המשטרה. אם הוגשה תלונה למשטרה ולא נעשה דבר, אני אבדוק זאת, כי אני חושב שבכל מקרה שבו מוגשת תלונה צריך להיות טיפול הולם.

לשאלה של חבר הכנסת וייס: אין לי נתונים. בנסיבות הקיימות אנחנו עדיין רואים צורך לאפשר, בתחומים שהיו מקובלים עד כה, בעיקר לחברי כנסת המייצגים את המפלגות הציוניות, להופיע בפני חיילי צה"ל. אנחנו רואים לאיזון מתאים, ובהתאם לכך אנחנו פועלים. אין לי נתונים מדויקים, זה לא היה בדיוק נושא השאלתא בעל-פה.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לשר הביטחון.

הם הודו שהם פעלו. תלונות שהוגשו למשטרה בעניין הזה לא טופלו.

האם יוכל אדוני להבטיח שתיערך חקירה משמעותית לגבי הפעולות של הוועד הזה?

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת צוקר. שר הביטחון מר רבין, בבקשה.

שר הביטחון י" רבין:

אשר לשאלה המסלימה של חבר הכנסת עמיר פרץ: אני מודע, כמו כל מפקדי צה"ל, לרגישות הרבה של המצב שבו נתונים חיילי צה"ל בשטחי יהודה, שומרון ועזה. אני מאמין שנוקטים כל הצעדים שיבטיחו שחיילי צה"ל יבצעו את ההוראות כלפי כל מפר סדר. הראיה: כבר ביום שישי שעבר נעצרו על-ידי צה"ל אותם 11 מטיילים שהיו חשודים, או עדיין חשודים, לגבי אירוע מסוים בכפר ערבי.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

השאלה היא האם היו מעצרים קודמים.

ג. שאלות ותשובות

מופיעים. גם בשאלות בעל-פה בשבוע שעבר, וגם בהצעות לסדר-היום, לא הופיעו שרים.

שר הביטחון י" רבין:

אל תעשה הכללות.

חיים רמון (המערך):

בסדר, חלק מהשרים. שר הביטחון הוא באמת דוגמה כמעט יוצאת דופן, דוגמה טובה. אני לא רוצה להסתכסך עם שרים אחרים, אבל הוא בהחלט דוגמה טובה לגבי ההופעה בכנסת. חלק מהשרים לא בא. אני מבקש שיהיה ברור, גם בשיחה עם ראש הממשלה, שהולול הזה בכנסת לא יכול להימשך. כל המוסד של שאלות בעל-פה נועד לכך, שפעם אחת בשבוע יוכלו חברי הכנסת לדבר עם השרים בצורה חופשית יותר. זה בלתי אפשרי. אני מבקש להביא את הדבר לידיעת יושב-ראש הכנסת.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת רמון. אני לוקח לתשומת-לבי מה שהערת, אעביר זאת ליושב-ראש הכנסת, והוא יביא לתשומת-לב הממשלה את מה שנעשה כאן.

אני מבקש עכשיו משר הפנים להשיב על שאלות של חברי הכנסת.

692. בטיחות במגרשי משחקים

חבר הכנסת י" עזרן שאל את שר הפנים ביום כ' באייר התשמ"ט (25 במאי 1989):

פציעתו הקשה של ילד במגרש משחקים בקריית-אטא מעלה שוב את בעיית הבטיחות במגרשי המשחקים לילדים.

ברצוני לשאול:

1. כמה ילדים נפצעו בשנה האחרונה בשחקם במגרשי משחקים בערי ישראל?

2. מי אחראי לתקינותם של המתקנים במגרשי המשחקים העירוניים?

היו"ר ר' פנחס:

חברי הכנסת, יש עוד שתי שאלות בעל-פה שצריכים להשיב עליהן שר המדע והטכנולוגיה ושר החינוך והתרבות. מאחר שהם אינם נוכחים באולם, אני אומין את שר הפנים, הנוכח באולם, להשיב על שאלות בכתב.

חיים רמון (המערך):

מה זאת אומרת, הם אינם נוכחים?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

איזה מין דבר זה?

שר הביטחון י" רבין:

אינם נוכחים, זאת אומרת שהם אינם.

היו"ר ר' פנחס:

שר החינוך והתרבות ביקש להיות שלישי, כיוון שהוא עדיין צריך לקבל חומר. נענינו לבקשתו. שר המדע היה צריך להיות כאן, והוא לא נמצא. אני פשוט קבעתי עובדה והודעתי עליה. הם לא הודיעו למה, והם אינם נוכחים כאן. אתה רוצה שאני אעשה הפסקה? אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

עמנואל זיסמן (המערך):

אולי אפשר להביא אותם הנה?

היו"ר ר' פנחס:

חברי הכנסת, רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון. כפי שהודעת, שר החינוך ביקש להיות שלישי. היה צריך להיות פה שר המדע, הוא אינו נוכח, ולכן הזמנתי את שר הפנים. אומנם שר החינוך הגיע, אבל מאחר ששר הפנים כבר עלה לדוכן, הוא לא ירד. חבר הכנסת רמון ביקש להעיר הערה, ואני מוסר לו את רשות הדיבור. אנא גש למיקרופון.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אין זו הפעם הראשונה ששרים לא

בוטנאי, שהוא, לדברי העירייה, בעל ניסיון רב בעבודות דימות בעבר.

3. שימור אתרים בעלי אופי היסטורי מעוגן בתוכנית מתאר ארצית לאתריהיישובות.

מעבר לכך, כל פנייה של גוף או אזור לשימור אתר בעל אופי היסטורי למחלקה לשימור אתרי התיישבות מטופלת.

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לשר הפנים. רשות לשאלה נוספת, לחברת הכנסת אורה נמיר, בבקשה.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, תודה על התשובה המפורטת. אבל כתושבת תל-אביב, וכמי שמצויה פעמים רבות ביפו — את השדרה הזאת הורסים ומחליפים כמעט אחת לשנתיים. אלה לא עצי פיקוס שאפשר לטעת אותם במקום אחר. הם פשוט נזרקים ומושלכים. התחושה, והיא יותר מתחושה, היא מבוססת גם על ידע, היא שעומדים שם להרחיב את מבצעי אקרשטיין, ובמקום צמחים, עצים, ירק, יכסו את השדרות היפות האלה במדרכות צבעוניות.

אדוני השר, האם ניתן, במסגרת הבדיקה הטובה שערכת עד עכשיו, לבדוק את העניין פעם נוספת?

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לחברת הכנסת אורה נמיר, אדוני השר, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

כמי שגדל ליד שדרות-ירושלים — אני גר בבת-ים, אני מכיר את האזור — אינני זוכר שהחליפו את עצי השדרה אחת לשנתיים, אבל, לאחר זמן רב שלא הייתי שם, באמת ראיתי שהשדרה השתנתה.

אין לי אלא מה שעניי רואות, מה שבידי. זוהי התשובה של עיריית תל-אביב, ואני סמוך ובטוח, שהנתונים שהיא מסרה אכן נכונים. מדובר על השארת העצים, אבל בסגנון אחר. ועל העברת עץ הפיקוס לפארק-דרום. אולם, נעקוב אחרי זה. תודה.

720. יועצים לראש העיר באר-שבע

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר הפנים ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

מידעיות שהתפרסמו באמצעי התקשורת אני למדה, כי ראש העיר באר-שבע מעסיק שבעה יועצים מיוחדים, בשכר של 10,000 ש"ח לכל אחד.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם לא — מה הוא המידע הנכון?

3. אם הידיעה נכונה, כיצד מתיישב מצבה הכספית של עיריית באר-שבע עם מינוי של שבעה יועצים מיוחדים בשכר כזה?

4. האם קיים פיקוח של שר הפנים על הוצאות מופרזות של ראשי ערים, ואם כן — כיצד הוא פועל?

5. אם לא — מה בדעת השר לעשות בנוון, ומתי?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

1. הידיעה אינה נכונה.

3. מה בדעת כבוד השר לעשות על-מנת למנוע מפגעים במגרשים אלו?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין למשרדנו נתונים על כך.

2-3. האחריות היא על היצרנים ועל הרשויות המקומיות. אך הואיל ומדובר בחיי ילדים ובבריאותם, אפנה בחזר לראשי הרשויות בנושא זה.

693. עקירת עצים ביפו

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר הפנים ביום כ' באייר התשמ"ט (25 במאי 1989):

בכתבה "הם יורים גם בעצים", בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 12 במאי 1989, מתוארת החלטת עיריית תל-אביב-יפו לעקור את מאות הפיקוסים בני ה-40 ואת הדקלים בני ה-70 בשדרות-ירושלים ביפו, החלטה שעל-פי אותה כתבה הוחל בביצועה.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן החליטה עיריית תל-אביב-יפו לעקור את עצי הפיקוסים והדקלים בשדרות-ירושלים?

2. אם כן — מה בדעת השר לעשות בעניין זה?

3. מה בדעת השר לעשות כדי לפקח על שימור אתרי טבע וגנים בעלי אופי היסטורי ברשויות המקומיות?

שר הפנים א' דרעי:

בהקדמה לתשובתי, ברצוני להבהיר, כי הסמכות בדבר עקירתם של שתילים ועצים נתונה בידי קרן-הקיימת-לישראל, וזו אצלה את סמכותה זו לרשות המקומית. לכל רשות מקומית יש אפוא סמכות בנדון.

אורה נמיר (המערך):

מיהו השר שאליו צריך לפנות?

היו"ר ר' פנחסי:

רק רגע, השר יסיים את תשובתו, ואם תהיה לך שאלה נוספת, תקבלי את רשות הדיבור.

שר הפנים א' דרעי:

1. כן.

2. במסגרת פעילותה של עיריית תל-אביב לשיקומה ולהחייאתה של יפו, מתוכנן פרויקט רחב-היקף, שמטרתו לשקם את שדרות-ירושלים, לעצור את ההידרדרות רבת-השנים לאורך השדרה, ולהחזיר את מעמד השדרה, שהיא שדרה מרכזית של יפו.

התוכנית מציעה להחזיר לשדרה את צביונה המקורי מראשית המאה כשדרה של דקלי ושינגטוניה תמרים, כדוגמת שדרת הכניסה למקוה-ישראל.

יש להדגיש, כי עצי הפיקוס הועברו במועד מאוחר יותר לשדרה, וגורמים בפועל להסתרת הדקלים ולהסתרת מבנים בשדרות. הם יוצרים הצללה כבדה ומטיר על-ידי נשירת פרי, אשר מקשה את השימוש בשדרות. התוכנית מעבירה את עצי הפיקוס לאתרים אחרים בעיר, כגון פארק-דרום, שפוחת לאחרונה, ומזויה את הדקלים על-פי הנחיות מפורטות של

שנית, האם תורכנה שם גם מעליות, משום שלמקומות כאלה באים גם הרבה אנשים נכים וזקנים, לחידוש תעודות, כמו תעודות נוטריוניות, שהם צריכים לשלוח לגרמניה ולמקומות אחרים, ואלה אנשים המתקשים מאוד לטפס במדרגות.

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

כפי שאמרתי, הושקע כסף רב במבנה. בימים אלה נכנס למשרד הפנים ראש מינהל אוכלוסין חדש, אלוף-משנה בצה"ל, דוד אפרתי. הוא יושב אתי ביום שישי שעות רבות על תוכנית-אב לשיפוץ הלשכות, ונתנו לזה מקום ראשון בסדר-העדיפויות. אנו רוצים לסיים זאת, כדי שבחיפה תהיה לשכה מרווחת וממוכנת, כמו בתל-אביב, עם כל השכלולים, וגם כדי שהטיפול יהיה מהיר.

אני מקווה מאוד שזה יהיה בחודשים הקרובים, ושהשיפור גם יראה. אבל אשמח מאוד אם תמשיך לעקוב אחר העניין הזה ולהזכיר לנו אותו.

אלי דיין (המערך):

הם עושים עבודה טובה מאוד.

736. שרפות בחיפה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר הפנים ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

כמעט מדי קיץ פורצות שרפות בפאתי העיר חיפה, סמוך מאוד לשכונות הכרמל המערבי והדרומי. לא פעם אחת יש צורך לפנות דיירים בסביבה כדי למנוע סכנת נפשות.

שאלותי:

1. האם ניתן לעשות יותר למניעת התפשטות השרפות באזורים אלה על-ידי ניקוי השטח מצמחייה ומחומרים דליקים?

2. האם קיימים כללים בעניין זה, גם באזורים אחרים?

שר הפנים א' דרעי:

1. עיריית חיפה הוציאה חוקן מס' 3 לחוק העזר העירוני, שמירת הסדר והניקיון, התשמ"ו-1986, המסדיר סידורי מניעת דלקות בנכסים בקרבת חורשות ויערות. העירייה נוקטת מדי שנה פעולות למניעת דלקות, בהתאם לחוק עזר, אך אין אפשרות מעשית למנוע בצורה מוחלטת דלקות שמקורן בצמחייה יבשה. חשובה מאוד מודעות הציבור לצורך בדידות מהיר לשירותי הכבאות על כל עשן או אש, וכן לצורך בסיוע לכיבוי האש בעודה באבה. ניקוי השטח מעשבים ומחומרים דליקים הוא אמצעי חיוני לכל בעל נכס הגובל עם יער או חורשה.

2. לפני שנה פרסם שר הפנים חוק עזר לדוגמה לאיגודי ערים, שירותי כבאות, מניעת דלקות, התשמ"ח-1988, ונקבעה בו חובת בעל נכס הגובל ביער או בחורשה לנקות אמצעי בטיחות לשם מניעת דלקות ומניעת התפשטות. חלק מאיגודי הערים לכבאות אימץ את חוק העזר, ואני מקווה כי החוק יאומץ ללא דיחוי על-ידי כל איגודי הערים לכבאות, ויתן בידהם כלי יעיל לפיקוח, כדי שיינקטו כל האמצעים הדרושים למניעת התפשטות השרפות מאזורי חורשות לכיוון אזורי מגורים.

2-3. ראש העירייה קיבל לידי עירייה במצב כספי חמור ביותר, לדברי ראש העירייה, היה הכרח לגייס יועצים מקצועיים לחודשים מספר, לשם בדיקת המערכת וגיבוש תוכנית הבראה. העירייה מעסיקה ארבעה יועצים, ששכרם משולם לפי שעות ייעוץ, בהתאם לתעריף המקובל במשרדי ממשלה. לגבי שניים מהם אף קיים סיכום, ששכרם לא יעלה על 4,000 ש"ח לחודש.

4. הפיקוח שלי כשר הפנים על הוצאות של ראשי ערים נעשה ברמה של אישור התקציב ומניעת חריגה ממסגרות התקציב.

5. אין מקום לשאלה זו, לאור התשובות דלעיל.

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לשר הפנים. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אורה נמיר, בבקשה.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, אמרת שהיועצים נלקחו לתקופה זמנית. האם אתה יכול לומר, לכמה זמן נלקח כל אחד מהם?

שר הפנים א' דרעי:

אני יכול לענות כרגע, אעביר לך את התשובה.

אני יודע רק, שיועץ אחד, למשל, שנפגש במשרדי בנושא תוכנית הבראה לפני כמה חודשים, גמר את עבודתו, והיום הוא כבר לא מועסק. יש אפוא באמת יסוד להינח, שהדברים נכונים, אבל אני מוכן לבדוק את זה יותר.

735. לשכת משרד הפנים בחיפה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר הפנים ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

לשכת משרד הפנים בחיפה משרתת בחריצות ציבור של מאות אלפי אזרחים. מבנה הלשכה מיושן, צפוף וקטן מלשאת בעומס העבודה. הצפיפות והטרדות הנובעות ממנה מכבידות על האזרחים הפונים למשרד.

שאלותי:

1. האם מודע משרד הפנים למצב?

2. מה בדעת השר לעשות לשינוי המצב, ובאיזה קצב?

שר הפנים א' דרעי:

1-2. משרד הפנים היה מודע למצבו של המבנה בחיפה, לפיכך הושקעו במבנה כ-350,000 שקלים בבינוי ובשיפור בית-הממשלה בחיפה. נעשו שיפורים יסודיים בקונסטרוקציה, במבנה הפנימי, והותקנו 26 מזגנים, מרכזת טלפון חדישה ושירותים.

עם זאת, שוקל המשרד לבנות קומה נוספת לכית הממשלה, ולהעביר את הלשכה לשיטה ממוכנת.

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לשר הפנים. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני השר, תודה על תשובתך. בגלל הצפיפות הנוראה שם, והיא הולכת וגוברת, כי המשרד משרת גם את סביבתו — חיפה במובן זה היא מרכז אורבני — הייתי רוצה לדעת, באיזה קצב ומתי תוגשם התוכנית הזאת, שאכן עשויה להקל?

היו"ר ר' פנחס:
סליחה, במקרה זה ניתנה התשובה בתוך 21 יום. הגשת את השאלתה ב-8 ביוני, ועד היום עברו 21 ימים בדיוק. במקרה זה שמר השר על התקנון.

שר הפנים א' דרעי:
אדוני היושב-ראש, תודה רבה לך.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
בלי להתייחס לשאלה בדבר מקומה של הצנוורה על סרטים, מחזות, הופעות אמנותיות וכדומה, יש מקום להעלות שאלות לגבי דברים הנעשים במסגרות פומביות ויש מקום לשאול לגבי הנושא של תמיכה ואי-תמיכה. הדבר הזה אכן נוגע למשרד הפנים, גם במסגרת תמיכתו במערכות של העיריות על כל מה שקשור בעניין הזה.

אני רוצה לשמוע, האם יש ניסיון לגבש מדיניות שעל-פיה, לפחות לגבי מתן סיוע או מניעתו, יישקל העניין של ההופעות וטיבן, הן האמנותי והן המוסרי.

היו"ר ר' פנחס:
תודה לחבר הכנסת פורת. שר הפנים הרב דרעי, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:
אני שמח ששר החינוך נמצא פה. זו באמת שאלה שהיתה מופנית — — —

שר החינוך והתרבות י' נבון:
מה זה שייך לשר הפנים? יש לו די צרות.

שר הפנים א' דרעי:
גם אני שאלתי אותה שאלה, אבל אני נוהג לענות על כל שאלתה המופנית אלי.

חבר הכנסת פורת, המבנה של תקציב העירייה והיחסים בין העירייה למשרד הפנים אינם כאלה שמשרד הפנים מתקצב או לא מתקצב כל פעולה שהעירייה עושה. לרשות המקומית יש אוטונומיה. אני מאשר תקציב בתחילת השנה, ואני רק דואג לכך שהרשות תשמור על המסגרת. הרשות נבחרת על-ידי התושבים, ועליה להחליט מה היא מבינה ומה היא לא מבינה בעניין.

יש שרים ייעודיים המופקדים על כל נושא ונושא. אני הבעתי את דעתי. אני חושב שבירושלים עיר הקודש היה באמת ראוי לנהוג בצורה מסוימת, ואשמח אם אנשים אחרים ישמעו גם את הדעה הזאת, אבל יש שר חינוך המופקד על החינוך, יש לירושלים ראש עיר ויש מועצת עיריית ירושלים. גם לסיעתך יש נציגים בעיריית ירושלים, והם יפעלו. לשם כך יש מבנה של מועצה וגם ראש עיר. אני לא מתכוון להיות במקומם. תודה.

799. מכוניות לראשי רשויות מקומיות

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הפנים ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

בעיתון "חדשות" מיום 29 במאי 1989 נפרסמה ידיעה המתייחסת לרכישת מכוניות-פאר על-ידי ראש המועצה של נתיבות. ידיעה זו מצטרפת לידיעות הקשורות ברכישת כלי רכב חדשים על-ידי ראשי רשויות מקומיות שמצבן הכלכלי קשה.

שאלות לכבוד השר:

1. האם שוקל משרד הפנים לעבר קריטריונים מתאימים, שבהם ייקבעו כללים מפורשים בדבר זיקה בין מצבה הכספי

זו הזדמנות לקרוא ליישובים החקלאיים אשר בתיים מוקפים בצמחייה יבשה ובעירה ליצור סביב לבתיים פסי הפרדה הנקיים מעשבים, כאמצעי התגוננות מאש, ולהתארגן כיאות לצורך כיבוי מהיר של כל שרפה. אנו הפצנו הנחיות בנדרן למועצות האזוריות.

היו"ר ר' פנחס:
שר הפנים ישיב על שאלתה מס' 798 מאת חבר הכנסת חנן פורת.

798. מופעים פוגעים במסגרת פסטיבל ישראל

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הפנים ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

בפסטיבל ישראל, המאורגן על-ידי עיריית ירושלים, נערכה הופעה של קבוצה הקרויה "המתאבדים". במהלכה הכריז שחקן, שגילם את דמותו של הרצל בשנת 1989, שטוב היה לעם ישראל אילו נשאר באוגנדה ולא היתה מוקמת מדינתו בארץ-ישראל.

מופעים שונים בפסטיבל, שהיו בהם סימני התערטלות, פגעו גם הם קשות ברגשות הציבור.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם ידועים לשר הדברים דלעיל?
2. האם על פסטיבל המאורגן על-ידי עירייה וממומן מכספי ציבור חלות מגבלות בדבר שמירה על רגשות הציבור והימנעות מפגיעה בהם?

שר הפנים א' דרעי:
1 — 2. למשרד הפנים אין יד בארגון פסטיבל ישראל. בהנהלה הציבורית של הפסטיבל שותפים עיריית ירושלים ומשרד החינוך.

אני סבור כי ההנהלה הציבורית של הפסטיבל צריכה היתה למנוע פגיעה ברגשות הציבור, החילונית והדתית כאחד, ובמיוחד בירושלים, הבירה המקודשת לעם היהודי מדורי דורות. המורשת התרבותית והמוסרית של עמנו העלחה על נס את הצניעות כיסוד ערכי המנוגד ל"תרבות" ההתערטלות על ביטוייה השונים.

ראש העיר ירושלים, מר טדי קולק, הביע את דעתו בנדרן וביקש מהנהלת הפסטיבל להסיר את הפסל המעורטל מרחובות העיר.

היו"ר ר' פנחס:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):
אבל כבר היה על זה דיון בכנסת.

היו"ר ר' פנחס:
חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת פורת הפנה את שאלתו עוד לפני שהתקיים הדיון, והוא חייב לקבל תשובה מהשר שאליו פנה. בבקשה, חבר הכנסת פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אכן, המשפט הראשון שאני מבקש לומר, הוא שכאשר השאלות אינן נענות כפי שמקובל, בתוך 21 יום, ממילא נוצר מצב — — —

3. אין מקום לתשובה, נוכח התשובה על שאלה 1.
 4. ויתור על הליכי ביקורת דרכונים והצגת דרכון נעשה במקרים חריגים ונדירים ביותר.
- היו"ר ר' פנחס:
- רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
במקרה המסוים הזה הוחתם הדרכון של אותו רבי מסטמר?

שר הפנים א' דרעי:
לפי מיטב ידיעתי הוא לא הגיע.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הגנבי אותו, אתה לא יודע.

שר הפנים א' דרעי:
הוא לא בא. חברת הכנסת אלוני, הייתי צנוע ואמרתי לך "לפי מיטב ידיעתי", אבל הוא לא הגיע לארץ. חשבתי שתביני בעצמך.

906. ויתור על ביקורת דרכונים
לרבי מסטמר

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר הפנים ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

מפרסומים בעיתונים אני למדה, כי הרב משה טייטלבוים, הרבי מסטמר, עומד להגיע לישראל אחרי סוכות, לאחר שקיבל מן השלטונות "הסכמה שבשתיקה" לכך ש"לא יצטרך לעבור בביקורת דרכונים ומכס, שתתפרש כהכרה במדינה הצינית".

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. אם לא — מה הן העובדות לאשורן?

שר הפנים א' דרעי:
1. לא.

2. לא ניתנה הסכמה כזו.

היו"ר ר' פנחס:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):
אדוני השר, באילו מקרים חריגים מוותרים על ביקורת דרכונים?

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחברת הכנסת אורה נמיר. כבוד השר, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

את חטאי אני מזכיר היום. אינני יודע. מקרים חריגים הם נדירים ביותר. אשמח לענות על השאלה בכתב.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לשר הפנים.

של הרשות המקומית לבין זכותה להצטייד ברכב לצורך הסעת ראש הרשות?

2. מדוע לא יפעל משרד הפנים לאימוץ נורמות של הסתפקות במועט גם על-ידי ראשי רשויות מקומיות, הנתונות לפיקוחו של משרד הפנים?

שר הפנים א' דרעי:

1—2. על-פי פקודת העיריות ופקודת המועצות המקומיות, קבעתי את שכרם של ראשי הרשויות המקומיות ואת השכר של מספר מוגבל של סגנים לראשי הרשויות, וכן את התנאים הנלווים לשכר זה. ניהול רשות מקומית הוא עבודה הדורשת השקעת מאמץ רב ושעות עבודה בלתי-מוגבלות. טובת השלטון המקומי דורשת גם שאנשים מתאימים לא יירחצו מלהעמיד את מועמדותם למשרות ראשי ערים ומועצות כשל תנאי שכר נמוכים, ללא יחס להכנסות האלטרנטיביות. על-כן קבעתי, שהנבחרים העובדים ברשויות יקבלו שכר שבין 80% ל-97% משכרם של שרים, וכן תנאים נלווים הדומים בדרך כלל לתנאים שזוכים להם חברי הכנסת.

בנושא המכוניות הצמודות לראשי הרשויות הגבלתי את נפח המנוע של המכוניות שמותר לרוכשן כשביל ראשי הרשויות. נפח המנוע המורשה הוא בין 1,600 סמ"ק, ברוב הרשויות, ל-2,000 סמ"ק בערים הגדולות.

ראש רשות חייב, בתוקף תפקידו, לנסוע הרבה מאוד. בוודאי נכון הדבר לגבי אלה המכהנים במקומות רחוקים ממרכז הארץ. על כן, מניעת השימוש במכוניות בעלות מנוע כנפח בינוני רק עלולה להגדיל את הוצאות הבלאי ואת אוברדן הזמן כשל תקלות ברכב.

800. ויתור על ביקורת דרכונים לרבי מסטמר

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר הפנים ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

רצון בזאת קטע עיתונות המדווח על ביקורה הצפוי של אישיות רבנית בארץ. על-פי הכתוב, התקבלה מן השלטונות הסכמה שבשתיקה לכך שהאישיות ופמילייתה לא יצטרכו לעבור בביקורת דרכונים, שתתפרש כהכרה במדינת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. מה הם הקריטריונים שלפיהם פועל משרד הפנים כהחליטו לוותר על ביקורת דרכונים?

3. מה הם השיקולים שהניעו את משרד הפנים להחליט במקרה הנדון על ביטולה של ביקורת הדרכונים?

4. האם יש תקדימים לויתור על ביקורת דרכונים, ומה הם?

שר הפנים א' דרעי:

1. לא.

2. הנכנס לישראל נבדק על-ידי שוטרי ביקורת הגבולות.

ד. שאלות בעל-פה

החינוך והתרבות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 134 מאת חבר הכנסת תופיק טובי. חבר הכנסת טובי, בבקשה.

היו"ר ר' פנחס:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים לשאלות בעל-פה. שר

134. תוצאות מבחני הבגרות

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית שלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, בעיתון "הארץ" מיום 21 ביוני 1989 פורסמה כתבה בעניין תוצאות בחינות הבגרות, ובה נאמר ששיעור התלמידים היהודים שעמדו בשנת התשס"ז בכל בחינות הבגרות היה 33%, ואילו שיעור התלמידים הערבים שעמדו בבחינות הבגרות באותה שנה היה רק 12.8%. כן נאמר ששיעור התלמידים ממוצא אשכנזי שהצליחו בהתשס"ז בבחינות הבגרות כפול כמעט משיעור בני עדות המזרח שהצליחו באותן בחינות — 39.3% לעומת 21.3%.

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם מודע השר למצב הזה?

2. האם נחקרו הסיבות שהביאו למצב זה?

3. מה הם הצעדים שנקט משרד החינוך כדי לתקן מצב זה בהקדם האפשרי?

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי, שר החינוך והתרבות וסגן ראש הממשלה, בבקשה תשובתך.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

בגלל אופי השאלה ייתכן שאחרוג משתיים או שלוש דקות, אבל לא בהרבה.

1. כפי שנמסר לי במשרדי, המספרים המצוטטים בעיתון "הארץ" אינם נכונים, אם כי יש פערים, ולהלן אמסור נתונים מדויקים.

2. הסיבות לפער הקיים, ויש פער, נובעות מהבדל סוציאו-אקונומי בין אוכלוסיות שונות ומהרגלי למידה שונים באוכלוסיות אלה.

אשר ליהודים וערבים, הפער הזה היה גדול מאוד בשנותיה הראשונות של המדינה, והוא הולך ומצטמצם. הוא הדין בהבדלים בתוך האוכלוסייה היהודית בין יהודים יוצאי אסיה-אפריקה, כפי שנהוג לומר, לבין יוצאי מדינות אירופה ואמריקה.

אחוז ההצלחה של נבחנים יהודים בשנת התשל"ג היה 76.8%, ושל הלא-יהודים היה 39.4%. במספרים עגולים הייתי אומר, שמקרב היהודים עמדו בבחינות בהצלחה 76%, ומקרב הערבים — 40%, לעומת 63% יהודים ו-48.5% בשנת התשס"ז. הווי אומר, חל שינוי רציני בהתקדמות במספר הנבחנים הערבים שהצליחו בבחינות הבגרות. זה עדיין לא מספק, אבל אם השאלה היא, האם יש שינוי לטובה או אין שינוי לטובה, התשובה היא שיש שינוי הדרגתי לטובה.

אשר לפערים בקרב התלמידים היהודים בני העדות השונות — בשנת התשל"ג, כ-80% של נבחנים יהודים בני עדות אשכנז עמדו בבחינות הבגרות, לעומת 63.3% מקרב יוצאי אפריקה ואסיה — אני מקווה שייגמר אי פעם השיפור הזה של בני עדות אשכנז מול בני עדות אפריקה ואסיה. בשנת התשס"ז היה אחוז המצליחים בקרב יהודי אשכנז 76% בחינוך העיוני, ומקרב בני עדות המזרח — 62%. בחינוך הטכנולוגי, יוצאי אשכנז — 54%; יוצאי עדות המזרח — 39%.

מספרים אלה אינם מספקים, אבל הם מעידים על צמצום מתמיד של הפער בין יהודים ללא-יהודים, ובין היהודים מהעדות השונות.

יש להביא בחשבון גורם נוסף, וזו העובדה שחלה דמוקרטיזציה של מערכת החינוך. הרבה מאוד תלמידים נכנסו למערכת, בעיקר תלמידים ערבים, ובמיוחד בנוו ערביות שבעבר לא הרשו להן ללמוד. עכשיו הן נכנסו למערכת. מספר הנבחנים בהתשל"ח היה 13,500, ואילו בשנה שעברה הגיע מספר הנבחנים ל-32,500.

3. באמצעות האגף לשירותי רווחה אנחנו מקדישים סכומים ניכרים לטיפול האוכלוסיות החדשות, לטיפול בהן ולקידום בתחומים שונים ובמקצועות שבהם הן חלשות.

היו"ר ר' פנחס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית שלום ולשוויון):

למרות המספרים השונים שהביא לפנינו השר, הפערים עדיין גדולים, בעיקר בין התלמידים הערבים הניגשים לבחינות הבגרות לבין התלמידים היהודים. על אף השינוי שחל, האם השר אינו חושב שהמצב הנוכחי הוא ביטוי לאפליה משועת שהיתה ושקיימת בחינוך בסקטור הערבי, בתחום הפניית משאבים, תוכניות הלימודים, הכשרת מורים, מספר התקנים והמבנים הראויים לשמש גני-ילדים ובתי-הספר, לרבות בתי-ספר תיכוניים?

האם יש מדיניות לצמצום הפערים האלה ולחיסול האפליה הקיימת? אם לא יכירו באפליה הזאת, ולא יטפלו בכיוון הזה, יהיו כל שאר הטיפולים קוסמטיים.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי, רשות לשאלה נוספת באותו נושא לחבר הכנסת עובדיה עלי, במסגרת של דקה אחת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול את שר החינוך והתרבות, על מה מצביעה ההשוואה בהישגים הלימודיים בבחינות הבגרות בין ילדי ערי הפיתוח לבין שאר ילדי ישראל? אני מבקש נתונים, ומבקש לדעת, מה עושה משרדך, הלכה למעשה, לשיפור הישגיהם של ילדי ערי הפיתוח?

אני מבקש לדעת, האם אתה מודע לכך, שההישגים הלימודיים במקצועות הריאליים במיוחד, ובמיוחד במתמטיקה, נמוכים בהרבה מההישגים של ילדים באירופה? שר האוצר הרבה לדבר על שכריה, אם תשווה את ההישגים של ילדי ישראל במקצועות הריאליים ובמתמטיקה לאלו של ילדי שבדיה, יתברר שיש ביניהם פער גדול. האם אתה מודע לכך, ומה אתה עושה לשיפור ההישגים של ילדי ישראל במקצועות הריאליים?

ועוד אני מבקש לדעת, מה תהיינה ההשלכות של הקיצוצים התקציביים על ההישגים הלימודיים, ומה עושה משרדך כדי שהחינוך יזכה לעדיפויות הלאומיות הנחוצות דווקא בימים אלה?

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. נרשמו לשאלה נוספת חברי הכנסת אלי דיין ואמנון רובינשטיין. מאחר שלפי התקנון צריך אחד השואלים להימנות עם הסיעות התומכות בממשלה, והשני צריך להימנות עם הסיעות המתנגדות לממשלה, אני נתן את רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין לשאלה נוספת.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני השר, מהנתונים שהבאת לפנינו אנחנו רואים,

היו"ר ר' פנחס:

אדוני השר, אני חייב להיות צמוד לתקנון. עומדות לרשותך רק שתי דקות. אנא צמצם את תשובתך, אני מצטער מאוד.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

הגשתי הצעת חוק שעות מינימום. ועדת השרים דנה בה השבוע בפעם הראשונה. זה צריך לבוא לממשלה. אני מקווה ששם יהיו לה תומכים.

ולבסוף, לשאלתו של חבר הכנסת רובינשטיין. אנחנו הנהגנו חובת מתמטיקה ברמה של שלוש יחידות. אם לא, היו האוניברסיטאות עושות בחינה. עמדנו אתן בוויכוח על רמה. הן ביקשו ארבע וחמש יחידות. ירדנו לשלוש, והיתה הבטחה מצדן לתת תגבור לתלמידים הניגשים לבחינות בגרות והם חלשים במקצוע הזה. ולא, האוניברסיטאות לא היו מכירות כלל בתעודת הבגרות. אתה יודע זאת.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

שר החינוך והתרבות י' נבון:

זה דבר אחר. בחינה פסיכומטרית, היא דבר אחר. זו בחינה של האינטליגנציה. אדם יכול לקבל ציון גרוע בתעודת בגרות ולהצליח בבחינה הפסיכומטרית.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אתה לא ישבת כמוני אתמול שעתיים וחצי בדיון על הנושא הזה, כאשר בדקנו את הבחינות הפסיכומטריות.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לשר החינוך והתרבות וסגן ראש הממשלה מר נבון. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלת בעל-פה האחרונה בסדר-היום. שר המדע והטכנולוגיה ישיב על שאלת בעל-פה מס' 137 מאת חבר הכנסת עמנואל זיסמן. בנושא: מצב התשתית הטכנולוגית והמדעית.

אני רוצה להעיר לשר המדע והטכנולוגיה, שלמעשה דילגנו על השאלת הזאת מאחר שאדוני השר לא נכח באולם. להבא צריך להקפיד להגיע בזמן כדי שלא נצטרך להשיב על שאלות בכתב לפני השאלות בעל-פה.

בבקשה, חבר הכנסת זיסמן.

137. מצב התשתית הטכנולוגית והמדעית

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, עובדי "חידראן" הפגינו השבוע ליד משכן הכנסת. בין טענותיהם היתה גם טענה בדבר הפגיעה בתשתית הטכנולוגית והמדעית של מדינת ישראל, שנגרמה בשל המשבר הכלכלי. גם ממקורות אחרים, ובמיוחד ממקורות אקדמיים-אוניברסיטאיים, נשמעה דאגה באותו עניין.

ברצוני לשאול:

1. מה עושה משרד המדע והטכנולוגיה כדי למנוע את הפגיעה האפשרית בתשתית הטכנולוגית והמדעית עקב פיטורי עובדים בתעשיות אלה?

2. מה עושה בכבוד השר כדי לשפר את מצב האוניברסיטאות ומכוני המחקר נוכח צמצום התקציבים למחקר?

שמשת התשל"ג עד התשמ"ז יש ירידה בשיעור הכללי של התלמידים העוברים בחינות בגרות. במלים אחרות, יש לנו יותר תלמידים שאינם עוברים כלל בחינות בגרות; ירידה קטנה אומנם, אבל זו בכל זאת ירידה במקום שחיה עליה.

שאלתי היא, האם משרדך שוקל גם את התאמת הלימודים והעלאת רמתם, אבל גם את מגווןן של בחינות הבגרות והנהגת גמישות במקצועות הנלמדים ובבחניות הבגרות, באופן שלא כל מי שאינו טוב במתמטיקה דינו נחרץ, והוא אינו יכול ללמוד במוסד להשכלה גבוהה במדינת ישראל?

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת רובינשטיין. תשובת שר החינוך והתרבות וסגן ראש הממשלה, מר נבון, בבקשה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

לשאלת חבר הכנסת תופיק טובי, בשום פנים ואופן אין במספרים הללו ביטוי למדיניות של אפליה. אני חושב שאתה יודע זאת, וגם חברי הכנסת יודעים זאת. נעשים מאמצים, אפילו במסגרת תקציב מצומצם, לתת ככל הניתן. פרטים אינני יכול למסור עכשיו, אבל בוועדת החינוך של הכנסת אשמח לפרוס את היריעה, או לעשות זאת מעל במת הכנסת בשעת דיון.

אין שום אפליה מכוונת. יש בהחלט בעיות. יש מחסור ויש פער בין המגזר הערבי ליהודי, וצריך כמובן לצמצמו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה מהשמים.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אבל זו איננה מדיניות.

במסגרת הזמן העומד לרשותי אינני יכול לפרט את הדברים. עשינו זאת במליאה. אם נשווה את המספרים של היום לאלו שהיו רק לפני עשר שנים, אתה תראה גידול עצום. התקדמות גדולה מאוד. אבל נכון שעדיין קיים הפער.

לחבר הכנסת עובדיה עלי, אשר להישגים של תלמידים בערי פיתוח בהשוואה לתלמידים ממקומות אחרים, אשמח להשיב לך על כך כאשר יהיו בידי כל הנתונים. אינני רוצה לאלתר. ההתרשמות האימפרסיוניסטית שלי היא, שהם אינם נופלים בהישגיהם ובמעורבות שלהם מתלמידים אחרים. הם סובלים ממחסור במורים במקצועות המדעיים, וכבר נקטנו צעדים מתאימים בנושא הזה. אתה בוודאי מכיר את הפרויקט של "מעוף" — תלמידי ערי פיתוח ילמדו על חשבוננו, יקבלו מלגה לארבע שנים, ויחזרו אחר כך לעבוד במקצועות האלה בערי הפיתוח: הכול על חשבוננו. יש היום כ-100 תלמידים בפרויקט הזה, וכבר בקיץ זה הם יתחילו ללמד במספר מסוים של קורסים. אשמח לתת לך נתונים מדויקים בתשובה על שאלתך, או במכתב.

אשר למקומה של ישראל במדעי הטבע, אנחנו נמצאים במקום החמישי בעולם. אינני זוכר את שמות הארצות. התלמידים הולמים מדעי הטבע ומתמטיקה לבגרות נמצאים במקום טוב יחסית וברמה גבוהה. אינני יודע מה המצב בשכדיה, אבל אוכל למסור לך נתונים על ארצות אחרות. בחוברת שפרסמנו, וחילקתי אותה בשעתיה לחברי הכנסת, יש נתונים.

נשאלתי, מה הן ההשלכות של הקיצוצים? חבר הכנסת עובדיה עלי, ההשלכות הן קשות ורעות. מה עושים? הנה יושב כאן שר אחד, ועוד שר.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת זיסמן. שר המדע והטכנולוגיה, מר עזר ויצמן, בבקשה.

שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:

כבוד היושב ראש, ראשית, אני מקבל את הערתך ואני מתנצל: הייתי בקבינט, אבל אני מקבל את הערתך, שאני צריך להגיע בזמן.

השאלה הזאת אינה צריכה להיות מכוונת אך ורק לשר המדע, אם כי אני לא כורח מאחריות. היא צריכה להיות מוצגת כשאלה כללית הרבה יותר על המצב הכלכלי והכללי של המדינה.

אני נמצא בתפקידי חמישה חודשים. יש לי הרבה מה לומר על מה שמצאתי, לטוב ולרע. אומר זאת בכנסת בסקירה על המשרד כאשר אתבקש לעשות זאת: לא אאחר להציג זאת.

לנו במשרד המדע אין אפשרויות תקציביות. התקציב העומד לרשותי למדע ולמחקרים הוא 7 מיליוני שקלים. למשרד התעשייה והמסחר — ועיני אינה צרה בו, אני מעריך אותו מאוד — יש יותר מ-100 מיליון דולר למדע. לכן עניין הפגיעה בתשתית הטכנולוגית והמדעית ופיטורי עובדים, כפי ששאלת — נושא זה נוגע לממשלה כולה ולשר הממונה על התקציב, אם אתה לא יודע זאת, שר האוצר.

אשר לשאלתך השנייה, בדבר שיפור מצבם הקשה של האוניברסיטאות ומכוני המחקר עקב צמצום בתקציבים — חבל ששר החינוך והתרבות איננו נוכח, כי האוניברסיטאות הן עדיין באחריותו: המשרד שלי פועל, בשיתוף עם משרד האוצר, לריכוז כל המשאבים התקציביים המפוזרים במשרדי הממשלה השונים ובוועדה לתכנון ולתקצוב — הוועדה כות"ת — וכן באקדמיה, ולניתובם. אני מקווה שנצליל, והתקציב הקיים אכן ינוצל למחקר ולפיתוח ולא לכיסוי גירעונות. אולי קצת "פירוש רש"י" לנושא הזה. הוועדה הנקראת ות"ת, ואתה בוודאי בקיא לגביה, היא היום למעשה משרד ממשלתי עם מנכ"ל, עם תקציב, עם דיווח ישיר וקשר ישיר עם משרד האוצר.

משרד המדע הוקם על רקע פוליטי. השר הראשון היה השר יובל נאמן, והוא ביקש שיקראו למשרד גם משרד הפיתוח, כי היו לו רעיונות משלו. אני שיניתי את השם ל"משרד המדע והטכנולוגיה". היום יש פיצול בתקציבים לנושא המדע ולנושא הטכנולוגיה במדינת ישראל. אני פועל לכך שמדינת ישראל תחליט, באמצעות הכנסת, האם זה יהיה ביד אחת, בשלוש ידיים או בארבע ידיים. יש לי דעה בנדון. יש לי גם דעה, שאם רוצים מאוד אפשר לבטל גם את משרד המדע.

למרות כל זאת, אנחנו עובדים בשיתוף עם כל הגורמים האפשריים כדי לענות על השאלה הנכונה שלך, כי לדעתי הנושא בנפשו.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לשר המדע והטכנולוגיה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

אני חייב לציין כסיפוק, שתשובת השר היו כנות מאוד, אפילו כשהוא אמר מדוע הוקם המשרד הזה ולמה הוא מוכן.

אני רוצה לבקש ממך, מבחינת האחריות, שכאשר תמסור את הסקירה בכנסת ויתקיים דיון, תיתן תשובה על עניין הפגיעה המתמדת והרצופה בתשתית הטכנולוגית והמדעית

של מדינת ישראל. לגבי כל מה שאמרת שתבדוק ותטפל בו — פה בכנסת אתה צריך לתת את התשובה, בהמשך לדברים הכנים והישרים שאמרת היום.

שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:

תודה, חבר הכנסת זיסמן, אבל לא רק אני — גם שר התעשייה והמסחר.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת זיסמן. כבוד השר, יש שני שאלים נוספים. כבוד השר יואל לשבת, חברי הכנסת ישאלו את שאלותיהם, ואז תוכל להשיב. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (המערך):

אני שואל את כבוד השר: האם אין זה מן הראוי להתערב מיידית כדי למנוע את הפיטורים של 450 עובדים, שהם עובדים מקצועיים ואין להם עבודה חלופית בארץ, במיוחד כשמדובר בהפסקה של ייצור טכנולוגי, של אספקת אחד ממכשירי הקשר המפותחים ביותר בעולם לצה"ל? מדובר בהפסקה של ביצוע הזמנה שנמסרה: הוחלט לבטלה. אני יודע שזה לא התחום הישיר של שר המדע והטכנולוגיה, אבל הרי בעצם מדובר בהפסקת טכנולוגיה מתקדמת ביותר. כידוע לכבוד השר, זה מה שיש למדינת ישראל, יש לה רק המוח היהודי. מן הראוי ששר המדע והטכנולוגיה אכן יתערב בעניין הזה ויעלה את הנושא בישיבת הממשלה הקרובה.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת דיין. לשאלה נוספת נרשמו כמה מחברי כנסת. על-פי הכלל שאחד השואלים יהיה מהתומכים בממשלה והאחר מהמתנגדים לה, רשות השאלה הנוספת לחבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני השר, עובדי "תדיראן" הפגינו פה כדי למנוע את פיטוריהם, אבל לא זאת הבעיה. הבעיה היא, שלא צריך לייצר דבר שאין בו צורך רק כדי לתת תעסוקה לאנשים. צריך להפנות את האנשים לדבר שיש בו צורך.

שאלתי אליך, כמי שהיה מפקד בכיר בצבא וגם שר הביטחון: אותו מכשיר קשר שמערכת הביטחון מוותרת עליו כרגע, או עומדת לוותר עליו, האם אין הוא מכשיר חיוני מאוד? אם כך הדבר, הרי נוסף על הפגיעה בעובדי "תדיראן", אנחנו עלולים גם לגרום נזק ביטחוני גדול בהעדר מכשיר קשר חיוני לצה"ל. העובדים באו והפגינו פה עם מכשירי הקשר. הקופסאות היו יפות, המכשיר נראה יפה מבחוץ, אבל בתור אדם שאיננו בקיא בתחום הטכנולוגי וגם לא בתחום הצבאי אינני יודע מהי מידת החיוניות של המכשירים האלה. אולי נוכל לשמוע זאת ממך, אדוני השר.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת פורז. שר המדע והטכנולוגיה, מר ויצמן, בבקשה.

שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:

ראשית, אשיב לחבר הכנסת אלי דיין. האחריות איננה אחריות בלעדית של משרד המדע, אם כי אינני מסיר מעצמי אחריות כחבר הממשלה וכשר המופקד על חתך מסוים.

למיטב הבנתי, יש לדון בצורה יסודית וריאלית בשאלה, איך יחולקו המשאבים במדינת ישראל. מעניין מה יגיד חבר הכנסת זיסמן על מה שאגיד עכשיו. יש היום הרבה מס שפתיים בנושא של מדע במדינת ישראל. אני לא הייתי ער למצב עד

היו"ר ר' פנחסי:

אדוני השר, עליך להצטמצם במסגרת הזמן.

שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:

לשאלתך, חבר הכנסת פורז, הייתי פה והייתי שם, ביליתי קצת זמן בצה"ל וגם הייתי שר הביטחון. אינני מסוגל לענות לך על השאלה הזאת, אינני בקיא בה. אינני יודע מהו המכשיר הזה, אינני יודע מדוע החליט משרד הביטחון לקצץ בהזמנות. אני מציע שאת השאלה הזאת תשאל את שר הביטחון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אבל אולי ניתן לבדוק זאת.

שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:

יש הרבה דברים שכדאי שאבדוק. אם אתחיל לבדוק כל דבר, אכלה 25 שעות ביממה בבדיקות.

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לשר המדע והטכנולוגיה.

ה. שאלות ותשובות

היו"ר ר' פנחסי:

אני מזמין את שר המדע והטכנולוגיה להשיב על שאלות בכתב. תחילה על שאלת מס' 512 של חבר הכנסת פרוש. הוא איננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

512. בריחת מוחות מישראל

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר המדע והפיתוח ביום כ"ג באדר ב' התשמ"ט (30 במרס 1989):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום י"ב באדר ב' התשמ"ט נמסר, כי תופעת בריחת המוחות מישראל מחריפה והולכת. מאות מדענים שהועסקו בתעשיות הביטחוניות פוטרו, והם יורדים מארץ.

מנכ"ל חברת "אינטרפארם" וראש צוות תשתית הידע והטכנולוגיה, הפועל במסגרת הפורום לחשיבה אסטרטגית של הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים, אמר שישאל איבדה את מעמד הבכורה שהיה לה בעולם במספר המדענים והאקדמאים שהועסקו במשך.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. אם כן — מה עושה משרדך כדי למנוע בריחת מוחות זו מן הארץ?

תשובת שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לנושא בריחת המוחות מישראל — בקהילה המדעית יש הרגשה שיש בריחת מוחות — יש גם כאלה שאין להם מוח והם בורחים. ישראל עדיין לא איבדה את מעמד הבכורה שיש לה בעולם במספר המדענים והאקדמאים שהועסקו במשך. אך התהליך פועל לכיוון זה, אם לא ניערך תקציבית וארגונית.

2. אם יאמצו הכנסת והממשלה את דוח ועדת יפתח, הקובע כי בתחום קליטת מדענים יטפל משרד המדע והטכנולוגיה והנושא יתקצב בצורה מסודרת ומאורגנת — יוכל משרדנו לטפל בזאת.

728. היערכות לקליטת אקדמאים

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר המדע והפיתוח ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

יש סימנים להתגברות העלייה לישראל, ובתוכה שיעור גבוה של אקדמאים.

ברצוני לשאול:

האם נערכת המערכת האקדמית והמדעית של ישראל לקראת אפשרות כזאת, ובאיזו דרך?

שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:

נושא העלייה לישראל, נושא העלייה למדינה נמצא בעיקרו בתחום המשרד לקליטת העלייה. אבל, כפי שענית קודם, גם כאן יש לי אחריות מסוימת, ואינני מתחמק ממנה.

היתה ועדה שהוקמה על-ידי שר המדע הראשון, הוא יובל נאמן, שהקים את המשרד. הוא הקים בצדק ועדה לבדיקת כל הנושא האקדמי, ועדה הידועה כוועדת יפתח, שהגיש דוח מצוין. כשאני נכנסתי לתפקידי החלטתי להכין תוכנית, והגעתי למסקנה שאני לא צריך להמציא את הגלגל, אלא אני צריך לאמץ את דוח ועדת יפתח.

לידיעתך, דוח ועדת יפתח אושר על-ידי הממשלה וועדת המדע, ומאז לא נעשה דבר. מסקנות ועדת יפתח אושרו על-ידי הממשלה בשנת 1982. אושרה העברת המרכז לקליטת מדענים ממשרד הקליטה למשרד המדע והטכנולוגיה. שום דבר לא בוצע.

אך מתוך הכרת חשיבות הנושא, נעשית במשרד המדע עבודה לטיפול במדענים עולים, והיא תוגש לוועדת שרים שמונתה על-ידי הממשלה.

לעשות בו רבות, לדעתו, ולא בכסף רב. הייתי רוצה לבקש, שאתה תנהיג את קבוצת הלחץ העיקרית בנושא הזה. אולי תוכל לומר לנו מה אפשר לעשות במישור הממשלתי הכולל.

שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:

חבר הכנסת שבח וייס, האמן לי שיש המון משאבים למדינה, אלא שהם לא מחולקים נכונה. אני במגע הדוק עם משרד האוצר. אני גם ער לעובדה, שמשרד האוצר נתון תחת לחץ. אני גם ער לעובדה, שזו ממשלה קואליציונית עם לחצים שונים ומשונים. לדוגמה, ויסלחו לי כמה חברים, בפורום של הלוכלי למען המדע, שהוקם על-ידי יובל נאמן וחבר הכנסת דוד ליבאי — ויבורכו — אמרתי אחמול, שאחת התוצאות המעניינות ביותר של המחקר השימושי שקרו בארץ היא עוקף-קלקיליה. כאן כדאי לשאול, לאן באמת הולכים המשאבים במדינה.

אני לוחץ ואני פועל כמיטב מעמדי ועיני התכלת שלי לתת ליהודים להבין שהיום, כפי שאמרתי קודם, יש מס שפתיים אדיר בנושא הזה. אנחנו מקבלים הרבה מתוך-לארץ. מקרנות גרמניות ומקרנות אמריקניות. הגיע הזמן שתהיה קרן ישראלית למחקר ולמדע. אתה, חבר הכנסת שבח וייס, פרופסור מן המניין באוניברסיטה, אתה יודע בוודאי מהו מצב האוניברסיטאות, למה הן הגיעו למצב כזה, שחלק מן הכספים מוקצב לפתרון בעיות שוטפות.

אינני רוצה להיכנס כרגע לדבר שהוא באמת איננו התחום שלי, גירעונות שבע אוניברסיטאות במדינת ישראל — אוניברסיטת חיפה, הטכניון, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת תל-אביב, האוניברסיטה העברית: ביקרתי בכל האוניברסיטאות פרט לאוניברסיטת חיפה. אתה רואה את המצב כיום, ותקרא את הדוח של הפרופסור יורטנר על מצב האקדמיה, או דומני של ד"ר זיו, המשקף את החרדה שלהם לנוכח הנסיגה בנושא האקדמי במדינת ישראל.

אני מוכן להעיד בכל האחריות על מה שמצאתי עד היום. זה כמה שנים, ואינני מוכן לנקוב במספרן, יש נסיגה באמצעים של המעבדות — מכשירים, מיקרוסקופים וכו' — ובספרות מקצועית. אמר לי פרופסור מסוים, שהוא מקבל אישית ספרות מקצועית והוא תורם אותה אחר-כך לספרייה. היום המצב באוניברסיטאות לוקה בחסר. הן בתחום השוטף והן בתחום האקדמי, וזה בלשון המעטה.

אני לוחץ על האוצר ועל ידידי בממשלה לקבוע סדר עדיפויות אחר במדינת ישראל. אבל יש סדרי עדיפויות נתונים. יושב כאן שר הביטחון, יש סדר עדיפויות בביטחון. שר החינוך תיאר מה קרה לחינוך. אם תשב ממשלת ישראל ותחליט שהיא עושה רבייה בתקציבים, האמן לי, כי אז אחרים את תרומתי למדע, לקליטת עלייה ולמניעת בריחה מן הארץ של מוחות, ולא רק של מוחות.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לשר המדע והטכנולוגיה.

יש לי הערה נוספת. יש לי מגע גם עם כמה מדענים עולים מרוסיה. יש היום עשרות, אולי מאות מדענים, שמוכנים לעלות ארצה, ואין איפה לקלוט אותם. אי-אפשר לומר, שעל-ידי מבצע חטוף ניתן יהיה לפתור את הבעיה. אני חרד מכך. היום אנחנו סובלים מתהליך ארוך של אי-פתרון חלק מהבעיות. אני חרד מאוד, ואני אומר זאת בכל הכנות, לאפשרות שלא נוכל לקלוט מדענים. יתירה מזו, יש לי רשימה שמית של אנשים שעומדים לעזוב את הארץ, כי אינם יכולים להיקלט בארץ כמדענים. אלה הם בעלי השכלה, בעלי תואר שליש, פוסט-דוקטורט, שאין להם מה לעשות בארץ, כי אין לא התקציב ולא המקום לקלוט אותם בארץ. יש עשרות שמתכוונים לעזוב את הארץ.

זוהי שאלה גדולה מכדי שאפשר להפנותה לשר אחד בממשלה. כאשר תופנה שאלה זו לממשלת ישראל, אני אקח חלק בתשובה, ואולי היא לא תהיה כל כך נעימה לכמה מחברי.

היו"ר ר' פנחס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

חברי שר המדע, יש לי שאלה נוספת אליך. אתה סיימת את תשובתך בהערה חשובה מאוד. אתה אמרת: עד כאן האחריות המיניסטריאלית שלי, ומכאן — האחריות הכוללת של ממשלת ישראל. ממשלת ישראל היא מוסד קולקטיבי, גם על-פי המנהג הקונסטיטוציוני והנהוג וזהי אחריות כוללת. אתה חבר בכיר בממשלה — —

שר המדע והטכנולוגיה ע' ויצמן:

מה פירוש חבר בכיר? אני חבר בממשלה.

שבח וייס (המערך):

אתה חבר בקבינט, יש לך השפעה, יש לך מעמד ציבורי, לא צריך להצטנע, אתה ראוי לו, ואתה יודע שאני חושב שאתה ראוי לו. אתה הרפרנט של העניין. הממשלה היא קודם כול גוף שמנהל את מדינת ישראל. החלוקה לסקטורים היא חלוקה חשובה מאוד, אבל היא לא העיקר.

בשנות ה-30 יכול היה איינשטיין להגיע לארץ-ישראל, אנחנו יודעים למה הוא לא הגיע. אנחנו יודעים לאן הוא הגיע ולאן הגיע העולם בזכותו.

היו"ר ר' פנחס:

חבר הכנסת וייס, מהי שאלתך? זה לא נאום.

שבח וייס (המערך):

זוהי שאלה.

היו"ר ר' פנחס:

למה איינשטיין לא הגיע? זו השאלה?

שבח וייס (המערך):

יש לי שאלה-משאלה. הנושא הזה הוא קריטי באמת. ניתן

ו. הצעה לסדר-היום

איסור מטעם הצבא על כניסת תושבים מהמשולש הצפוני לאדמותיהם באזורים 105 ו-109

היו"ר ר' פנחס:

הצבא על כניסת תושבים מהמשולש הצפוני לאדמותיהם באזורים 105 ו-109. חבר הכנסת תופיק טובי, בבקשה.

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1221: איסור מטעם

מגורשים מהאזור גם כשהם רועים על אדמתם, ואף עובדי אורח ופועלים, אשר במשך שנים נהגו להגיע למקומות עבודתם בהליכה בדרכים קיימות מימים ימימה, גם הם נעצרים. תעודות הזיהוי שלהם מוחרמות, הם נקראים לחקירה במשטרה, והם מואשמים בכניסה לשטח סגור. אנשים נעצרים אפילו הם נמצאים מחוץ לתחום השטח הסגור, כפי שקרה לפני שבועיים למחמוד אחמד מחאג'נה וסעיד חמדאן מאוס-אל-פחם, מחמוד, תופיק אבו-טלעת ומחמוד רשיד ממועיה, שנעצרו ונחקרן ב-6 ביוני במשטרת עירון.

חמור הוא שימוש החיילים בירי נגד הפלחים והרועים הנכנסים לאדמותיהם, ורכים הם המקרים שירים באנשים לאחר שתופסים אותם, לצורך הפחזה והרתעה. כך קרה לרועה חלמי מחמוד אבראהים ממוסמוס. פקדו עליו לפתוח את רגליו וירו בין הרגלים מקרוב. גם אחרים היו קורבן להתעללות מהסוג הזה.

תופעה חדשה היא הופעתה של "הסיירת הירוקה", המגרשת מהשטח אנשים הנמצאים על אדמתם או הרועים את עדריהם בה. אני לא מעלה את נושא התנהגותם ופגיעותיהם של אנשי "הסיירת הירוקה" בכפריים ובעדריהם. השלטונות אוסרים על האורחים הערבים תושבי אותה סביבה להיכנס לשטח, אך מתירים כניסה ללא הגבלה לרעייה ולעבודה לאנשי הקיבוצים הסמוכים.

"הסיירת הירוקה" מאיימת על בעלי קרקעות בשטח ועל בעלי עדרים וחוכרי אדמה, שיפסיקו לחלוטין את עיסוקיהם. כך קרה עם חסן מוחמד ח'דר מחאמיד ממועיה, שמאז 1986 הוא מעבד בחכירה כ-120 דונם אדמה בבעלות תושב ערה, ובאחרונה הוא נאלץ, נוכח האיומים, לנטוש את האדמה שעיבר אותה כחוק וכדין.

באזור הנ"ל יש דרך עפר, המחברת את כפר-קרע עם יישובים קרובים. תושבי כפר-קרע השתמשו בה במשך כל הזמן ללא הגבלה, כדי להגיע לעבודה וליעדיהם. מי שמשמש בדרך כיום — מחרימים את תעורת הזוהרת שלו, קוראים אותו למשטרת עירון לרישום דוחות ולהכנת משפטים.

המצב החדש של הטלת איסור מוחלט על כניסת הפלחים, הרועים ועובדי דרך לשטח הסגור, בניגוד למה שהיה נהוג במשך שנים, ופעילות "הסיירת הירוקה" החדשה, שמטרתה לגרש מהמקום תושבים המעבדים במשך שנים אדמה שלהם, למצב חדש זה מתלווה החשש, שלא צורכי האימונים הם המדריכים את השלטונות, אלא סגירי הרמטית של השטח כדי להגיע למצב של הפקעת אותו שטח מבעליו ושל נישול הפלחים הערבים העובדים שם כדי להקים התיישבות יהודית חדשה.

תושבי האזור בעלי האדמה בשטח הסגור פונים שוב לשר הביטחון לבטל את סגירת השטח לצורך אימונים צבאיים, כפי שבוטל שטח האימונים 9 בגליל, ולאפשר לתושבים לעבד את אדמתם ולרעות את עדריהם בלי הגבלות.

אך כל זמן שכן הוא המצב וכל זמן שמשרד הביטחון, ששר הביטחון קובע שהשטח נחוץ לצורכי הצבא והאזור נשאר כשטח אימונים, תובעים התושבים, ומעלה אני את תביעתם הצודקת, להחזיר את המצב לפחות לקדמותו, לא להתמיר את הנהלים הנהוגים זה שנים, ולאפשר לחקלאים, לרועים, לעדרים ולפועלים הזקוקים לדרכים את הכניסה, שהותרה בעבר, וכמורכב לבטל את פעילות "הסיירת הירוקה" במקום, לנהוג כפי שהיה במשך שנים, גם כשהצבא השתמש באזור כבשטח

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת וכבודה, מעלה אני את בעיותיהם הקיומיות של תושבי אזור ואדי-ערה הצפוני, הקשור עם אזורי האימונים הצבאיים הידועים כאזורים 105 ו-109, והסכנה החדשה של נישול התושבים מאדמותיהם.

שטח רחב זה של עשרות אלפי דונמים הוא בבעלות תושבי הכפרים אוס-אל-פחם, מוסמוס, עין-אבראהים, מושירפה, בוישאת, מועיה, כפר-קרע וערה.

השטח נסגר לאימונים צבאיים בשנותיה הראשונות של המדינה, אך זכותם של התושבים על אדמותיהם לא נפגעה והם המשיכו לעבד אותן וגם לרעות בהן את עדריהן.

יש לזכור, שאדמות אלה הן האדמה המועטה שנשארה בידי תושבי האזור הזה אחרי ההפקעות הגדולות שהיו בשנות קיומה של המדינה.

מתושבי אוס-אל-פחם, למשל, בת 25,000 הנפשות היום, הופקעו ב-1948 יותר מ-120,000 דונם, ונשארו בבעלותם קרוב ל-30,000 דונם, מרביתם באזורי האימונים הצבאיים הנ"ל. אדמות הכפר מועיה, למשל, כולן נמצאות בשטח האימונים, וכך גם אדמות הכפרים מוסמוס ומושירפה.

במשך השנים הגדילו התושבים את ניצול אדמתם שנשארה בידם, נטעו מטעי פרי, זית, זרעו וחרשו. גם את עדרי הצאן שלהם רעו באזור הזה, והוא שימש כבסיס עבודתם החקלאית ומקור קיומם.

היו תקופות שהצבא דרש מההתושבים להיכנס לשטח על-פי רשיון, ובימים קבועים ומוסדרים, שיתאימו לצורכי הצבא והאימונים.

נוסף על ההגבלות שהאימונים הטילו על הפעילות החקלאית של התושבים, הם היוו סיכון לתושבים בתוך בתיהם ולתלמידים בין כותלי בתי-הספר. תושבים רבים של הכפרים מועיה, מוסמוס, עין-אבראהים ומושירפה נפגעו מיריות, שחררו אל תוך בתיהם. פעמים רבות חדרו כדורים לכיתות בתי-הספר בכפרים האלה.

לא אחת העליתי בשאלות ומעל במת הכנסת את סבלות התושבים, את הפגיעות בהם, את חרדתם לגבי עתידם ואת הצפירות להם לבטל את ההסגר מעל השטח, לבטל את האימונים ולאפשר לתושבים לנצל את אדמותיהם ללא הגבלות.

משרד הביטחון התנגד לכך באופן שיטתי, גם כשפחת הצורך בשטח לצורך אימונים צבאיים. היו הבטחות שהחיילים יהיו זהירים כפתיחה באש כשהם נמצאים בקרבת הכפרים. התושבים המשיכו לנצל את אדמותיהם ולרעות את עדריהם ללא הגבלות מיוחדות.

מאז 1982 אין התושבים מתבקשים להמציא רשיונות מיוחדים כדי להגיע לאדמתם, הם לא נכנסים בימים שמתקיימים בהם אימונים, לפי הסדר שנעשה עם הצבא. אך בזמן האחרון החלה הפעילות הצבאית בשטח להתקרב יותר לכפרים הסמוכים. מדובר במיוחד בכפר-קרע, וזה לאחר הקמת מחנה צבאי חדש בשטח.

בחודשים האחרונים נתקלים תושבי האזור בסדרים חדשים, המעוררים את דאגתם לגבי עתידם ועתיד אדמותיהם בשטח. נודע עתה, ששטח האימונים הורחב, וצורפו שטחים חדשים שאין בהם צורך לאימונים עצמם. כיום אסורה כליל הכניסה לשטח. הפלחים לא יכולים להגיע לאדמותיהם. רועים

מסוימים, ובאזורים מסוימים, שכבר היו בהם מטעים קיימים, אף לעבר את המטעים ולעשות את הנדרש.

אני מציע לחבר הכנסת טובי לאפשר לי לבדוק בתוך שבועיים אם ניתן להיענות לבקשתו להחזיר את המצב לקדמותו, ורק לאחר מכן לקבל החלטה על המשך הטיפול.

אני מבין את הדבר. בעבר ניתנה לרועים אפשרות לרעות את עדריהם ולבעלי המטעים לעשות את הנדרש במטעים בימי שבת, למשל, בימים שאין בהם אימונים של צה"ל, או לא ראיתי בכך פגם. הייתי רוצה לבדוק את העניין בצורה רצינית יותר, לא לשנות את מעמד שטחי האש אלא לבחון — כפי שאמר חבר הכנסת טובי בסוף דבריו — אפשרות של חזרה להסדרים שהיו קיימים בעבר.

אם זה מקובל על חבר הכנסת טובי, אתן בתוך שבועיים תשובה, בהתאם למגמה שציינת.

היו"ר ר' פנחס:

האם חבר הכנסת תופיק טובי מסתפק בתשובת השר?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כן.

היו"ר ר' פנחס:

תודה רבה לשר הביטחון, תודה רבה לחבר הכנסת תופיק טובי.

ז. הצעות לסדר-היום

סירי מתנחלים להפגנת נוכחות בשטחים

ולחברך ללמוד את הספר של מקס סמית על מוסוליני. אם אתם תומכים בפלגנות האלה, תלמדו שם כמה "טריקים" נוספים.

מה קורה אצלנו? 50 טיולים שהמארגנים שלהם הם, בין השאר, יהודה חזני ומאיר אינדור, אנשים הפועלים עם המחתרת, ובכל מקום שהם היו הם השאירו הרג והרס.

אין זה מקרה, שבאותו יום אנחנו שומעים על הצעות הרבנים בדבר "עוד כמה דיריגאסין" לצורך הברחה, על מתן ההיתר לטיולים הפוליטיים של האנשים האלימים האומרים "זו ארץ שלנו", ועל הצעת שר הבינוי והשיכון וההודעה שלו שאנחנו ניישב את העולים בשטחים המוחזקים.

ממה נפשך? מצד אחד, כולנו יודעים — והיום אין זה עוד סוד — שהשטחים שכבשנו ב־1967 אינם שטחי מדינת ישראל. החוק הישראלי אינו חל שם וגבולות המדינה הם גבולות תחילת החוק. אנחנו יודעים שיש שם אוכלוסייה גדולה, והטעם לאי־סיפוח השטחים האלה עלי־די ממשלות הליכוד הוא הטעם הדמוגרפי, כי סיפוח פירושו מתן זכויות ושירותים מלאים לאוכלוסייה החיה שם, ממשלת ישראל אינה רוצה להפוך אותם לאזרחים, בוודאי לא לתת להם שירותי ביטוח וחינוך ובריאות וכיוצא באלה. אבל, מצד שני, את השטחים רוצים, והראיה — ראש הממשלה חזר ואומר: אף שזל.

ובכן, יש לנו מדיניות של ד"ר ג'קל ומיסטר הייד. כלפי העולם כולו, מול הזרקורים, יש תוכנית לשלום. מול הזרקורים אנחנו מדברים על בחירות, על זכויות, על דרך לשלום. במחתרת, בחושך, מקיים שר הביטחון של מדינת ישראל מטעם מפלגת העבודה את המדיניות של הפלגנות הנמצאות שם, הרצות לגרש, האומרות: החרם תחרימם והשמד תשמידם.

אימונים, ולהרגיע את התושבים הערבים, שאין כוונה למנוע את כניסתם לאדמותיהם כדי לנשלם מהן.

אני מקווה ששר הביטחון יתייחס בהבנה לתלונות שהעליתי, ויסכים לבדוק את הנושא כדי שלא לפגוע בזכויותיהם ובקיומם של התושבים הערבים באזור, הנחויים בדעתם להמשיך לעבר את אדמותיהם ולמנוע את נישולם מהן. תודה.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי. שר הביטחון מר רבין, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, השאלה שהעלה חבר הכנסת טובי היא אכן בעיה קשה ומורכבת, ואנחנו מודעים לה.

שטחי האימונים הללו עומדים לרשות צה"ל מאז קמה המדינה. אני מודע לקושי שיש בצמידות הגיאוגרפית שבין שטח האימונים לבין יישובים שבהם חיים אזרחים ישראלים.

עם זאת, הקושי שלנו — של מערכת הביטחון, של צה"ל — נוגע לצורך בשטחי אימונים, שגבר במיוחד מאז פינה צה"ל את סיני. ככל הידוע לי, היו באמת הסדרים שאפשרו לתושבים לראות את עדריהם בשטח האימונים בימים

היו"ר ר' פנחס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר היום מס' 1230, 1236, 1238, 1261 ו־1265, בנושא: סירי מתנחלים להפגנת נוכחות בשטחים, רשות הדיבור לראשונת המציעים, חברת הכנסת שולמית אלוני. בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר הביטחון, בשעה שאישרת היום, לאחר האירועים האחרונים, את 50 הטיולים, קיבלת החלטה פוליטית. בשאתה מאפשר לפלגנות הטרוריסטיות של "גוש אמונים" ולתומכיהן לצאת לכל אותם יישובים שבהם הרגו ורצחו והרסו ופגעו, אתה למעשה מתיישב על תקן של מוסוליני הישראלי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מה זה "מוסוליני הישראלי"?

יהודה פרח (הליכוד):

מה זה "מוסוליני הישראלי"?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מציעה לכולכם לקרוא את הספר — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מוסוליני?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אל תצעק. אני מציעה לך לקרוא את הספר של — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מוסוליני הישראלי?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מוסוליני הישראלי ערב המצעד על רומא. אני מציעה לך

שהולכים לכל מקום עם נשק שאתם נתתם להם, כדי להגיע ממקום למקום — הם מבקשים רשות?

אנחנו נסענו ברכב בלא שעשינו שום פרוקוציה שהיא. הרי תופסים את כל ההודעות, רק נודע שהגברת הגיעה — סוגרים את השטח, כדי שלא תיפגש עם ראש מועצה, שישב שם וחיכה. זו לא היתה פרוקוציה. לא היתה עיתונות ולא היו המונים, ולא צריך היה ליווי צבאי.

אך זה מפני שאנחנו רוצים שלום ואתם רוצים שטחים. אתם רוצים שטחים ללא אנשים. כדי שיהיו שטחים ללא אנשים צריך לתת לפרובוקטורים האלה, היושבים עם רכביהם —

יהודה פרח (הליכוד):

היו"ר ר' פנחס:

חבר הכנסת פרח, אנא, בבקשה, תאפשר לה לדבר. ישיב על זה שר הביטחון. הרי היא מפנה את השאלה לשר הביטחון. שר הביטחון ישיב מה שיש לו להשיב. בבקשה, חברת הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היום, לאחר האירועים שהיו לאחורונה, אתה מתיר לאותם אנשים שהרגו, ירו, הרסו, פגעו במים, בחיות? — רק בחמור המפורסם הם ירו? הם ירו בכל תרנגולת בדרך, בכל חתול בדרך — אתה נותן להם ולחומכיהם לעשות 50 טיולים כאלה, פוליטיים, פוליטיים בעליל. כדי להוכיח מה? — שהשטחים מוחזקים על-ידי צה"ל והם בעליל שטח כבוש, מפני שהם תחת ממשל צבאי.

מותר לך לבוא ולטעון: אני רוצה לספח. מותר לך לבוא לטעון: אני רוצה להחיל את החוק. מותר לך לבוא ולטעון: אני אחיל את החוק לא על הזכויות המלאות, לא על כל התושבים שם. אבל אתה לא יכול לבוא ולהגיד שאתה רוצה את השטחים, ולעשות הכול על-מנת להכריח אותם.

שר הביטחון, זו לא פעם ראשונה, זה שיטתי, ואני מצטערת מאוד על כך. זו לא היתה הפילוסופיה של המפלגה שהיום אתה מייצג אותה, אבל יכול להיות שאתה רוצה להיות מנהיג העם משני הצדדים, ולכן השווייטי למסולני. הכול הסכימו אתו. לאפשר להם היום את 50 הטיולים האלה עם צה"ל, לפתוח להם את המסלולים, לכל הגברים המוכים והנרדפים, כדי שהם ידעו שהם רמוסים, כדי שהם ידעו מה שאתם החלטתם: שעליהם לא יחול לא דין גר ולא דין תושב, ואפילו גבעונים לא מגיע להם להיות. הם עמלק, ועליו נאמר: החרב תחריבם והשמד תשמידם.

אתה, במדיניות שלך, יחד עם כוחות צה"ל, שישמרו על הנתיבים בכל המקומות הפצועים האלה, ויפתחו אותם, פתחת דף של מדיניות אחרת. כל הדיבורים בחוץ על שלום, ספק אם עדיין יוכלו להשפיע, כפי שראש הממשלה אומר. את זה אנחנו עושים לצורך יחסי ציבור, ואנחנו מצליחים יפה מאוד ביחסי הציבור.

זהו הד"ר ג'קל ומיסטר הייד. יש יחסי ציבור ויש מטרה: לגרש, להשמיד, לדלל, להכריח ולקחת את ארצם שלהם למעננו. אי לנו ואוי לחרפה אם זו השיטה. ולוא נעשתה במחשכים, ואילו נעשתה בגלוי, לפחות היו מוסרות ועכבות, היתה הבחנה בין מותר לאסור, היתה כפיפות לאמנות הבינ-לאומיות ולמוסר הקיים גם בימי מלחמה.

הואיל וכל זה נעשה תחת הכסות החיצונית של רודפי שלום, וכאן בחושך נותנים לאנשים האלה לעשות כטוב

ממשלת ישראל היא גם הייד וגם ג'קל. למרר את חייהם, להרוס בתים, לגרש — משכירת העצמות ועד שכירת הדרך לבג"ץ. ובין שכירת העצמות לשכירת הדרך לבג"ץ נותנים יד חופשית להרס ולמירור החיים. יש קבוצות שתעשינה את המלאכה. כד"ר ג'קל נגיד להם: נניח, כך לא נוהגים: ואילו בפועל נותנים להם נשק, נותנים להם עוצמה, אין מעמידים דין, כמעט שאין מעמידים דין, אלא אם כן אין ברירה. על-פי הרוב גם לא מוצאים כדור, לא אותות ולא סימנים, וכשכבר מוצאים, מודיעים למחרת: לא, הכדור לא ברור, הקליע לא בדיק, הוא מחוץ, הוא לא מתאים — ובלכד שהאנשים האלה יוכלו להמשיך.

כך בכיתא, שם נהרגה יהודייה על-ידי איש מ"גוש אמונים".

יהודה פרח (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, אי-אפשר.

היו"ר ר' פנחס:

בסוף דבריה, עכשיו היא רוצה להמשיך.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בכפף-חארת', שם נהרגה נערה — — —

עמנואל זיסמן (המערך):
מה היא מציעה, נסיגה חד-צדדית?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני שר הביטחון, אני רוצה שתסביר לכנסת, שעדיין מאמינה בשלטון החוק ולא בהתפרעות ובפורעי החוק, מדוע כשאנוכי וחבר הכנסת רדי צוקר, שני חברי כנסת, ללא הורעה לעיתונות, ללא כל מהומה, נסענו ברכב ורצינו להגיע לבית-אומר — מייד נסגר כל השטח ולא נתנו לנו להגיע לשם? זה היה ב-22 במאי, השטח היה סגור. והואיל ואנחנו חברי הכנסת ולחברי הכנסת מותר להגיע לכל מקום, הסבירו לנו שאם נעמוד על כך יאפשרו לנו אומנם לגשת לשם, אבל אין כוח צבאי כדי ללוות אותנו. שני חברי כנסת עם רכב אחד, ללא שום ליווי, לא של עיתונאים ולא של צלמים, והשטח נסגר. אבל כאן יש לך כוח צבאי ללוות 50 טיולים על-מנת — — —

שר הביטחון י' רבין:

את הודעת מראש וביקשת לבוא לסייר או לא?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא היינו זקוקים — — —

שר הביטחון י' רבין:

אני מציע לכם להודיע מראש.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא היה צורך.

היו"ר ר' פנחס:

חבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת צוקר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

האדונים חוני ומאיר אינדרו לא גרים בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל, הם גרים בירושלים. כל אימת שהם מזדמנים לשם עם הפלנגות שלהם, הם מקבלים ממך רשות. כשהם הלכו שם עם הנשק ופרעו והרגו, האם הם ביקשו רשות? האם המשמרות האלה, שעליהם עניתי היום, של אנשי כהנא,

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת ריבלין, תאפשר לו בבקשה לדבר.

עמיר פרץ (המערך):

ואתם, חברי הכנסת מן הליכוד, היוצאים לטיול פרובוקטיבי מייד לאחר ההודעה על מעצם של חשודים ברצח

אוריאל לין (הליכוד):

אפשר להבין את זה.

עמיר פרץ (המערך):

לא ציבור שלם. אתם נותנים לזה לגיטימציה.

חגי מירום (המערך):

אל תגנו עליהם — — —

עמיר פרץ (המערך):

אתם נותנים לזה לגיטימציה.

אוריאל לין (הליכוד):

— — — הם יהיו מוכנים לכל דבר. יש פה בעיה רצינית.

היו"ר ר' פנחסי:

חברי הכנסת, חבר הכנסת לין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה, חבר הכנסת לין. אל תאלץ אותי, קראתי אותך לסדר פעמיים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

חיים רמון (המערך):

— — —

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת רמון, אי-אפשר להמשיך כך.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת ריבלין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אי-אפשר להמשיך כך עם קריאות מכל עבר.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אפשר לשאול שאלה פשוטה?

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת דיין, תן לו להמשיך.

עמיר פרץ (המערך):

לא. לא נותנים לי לדבר.

אני מבין את השיטה המפורסמת של חברי הכנסת מהליכוד. רק להם מותר לומר, רק להם מותר להכניס את מערכת הביטחון למלכוד ואחר כך להתפלא. תיכף נגיע גם לזה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אתה פונה אלינו?

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת ריבלין, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. אני מבקש לא לאלץ אותי.

בידיהם, אפילו אין עכבות. אנחנו מידרדרים לאכזריות הפרועה והמסוכנת ביותר שעם יכול להגיע אליה. אני מקווה שזה ייפסק. תודה.

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לחברת הכנסת שולמית אלוני. כאותו נושא, רשות הדיבור לחבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הביטחון, היום, כשאנו דנים באותן פרובוקציות המכוונות טיולים, אני רוצה לקבוע: לא אל לבה של הנערה הערכייה מכפלי-חארת' כיוון הכדור — הוא כיוון אל לבה של התוכנית המדינית; לא אל ראשו של הרועה הערבי כיוון הכדור — הוא כיוון אל ראשו של הסיכוי לשלום. חברות הפורעים והמשחיתים, אשר אנחנו מסתחרים מאחוריהם, בכנותנו אותם "קבוצות קיצוניות", לא יחססו להסיט את הקנה אל ראשיהם של מעצבי התוכנית.

טיולי חברי הכנסת נותנים חסות פוליטית, שתחתה ימשיכו לפעול אותן קבוצות משיחיות מטורפות. הרוצות לגרור אותנו לכל מאבק.

מיכאל איתן (הליכוד):

זו מחצית ארץ-ישראל, מחצית מחברי הכנסת.

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת איתן, לך יש הצעה לסדר-היום. תן לו להמשיך.

עמיר פרץ (המערך):

אני מצפה לאחזריות מחברי הליכוד, השאר שבימין לא מעניינים אותי. אני לא נמצא אתם בקואליציה.

חברי, חברי הכנסת, אנא רשמו לפניכם בקפידה רבה, וזאת מאחר שהוראות אלה שאני עומד לקרוא לפניכם, למיטב ידיעתי, כבר רשומות בכמה סיעות בכנסת. אני מניח כי בקרוב הן יופצו במכתב, אשר תחתום עליו "השדולה לכיבוש ארץ-ישראל ברגליים", וזאת תהיה למעשה השדולה של רמיסת כבודה של ארץ-ישראל ברגליים. אבל, אנא רשמו לפניכם: ערכה למטייל המתנחל — כדאי לרשום, כי הרי טיולים יהיו לנו למכביר, ולא כדאי שאם תזעק לפתע סתם כך באמצע הלילה, או עם שחר, לא יהיה לך כל הציוד ערוך ומוכן ליציאה.

מימיה — כמובן, לימים חמים; תרמיל — כמובן גדול; אין צורך בסנדביצים, כי אדם רעב מגיב במהירות ובתקיפות; רימוני עשן, רימוני רסס, אקדח עד גיל 18; מעל לגיל 18 — עוזי ואם-16. להזמנה לסידורים אשר תצורף אליהם התראה על סיכויים להיחלל במארב רועים רצוי לצרף כוונת טלסקופית, אם אפשר שק חול, כדי להכין עמדת צליפת רועים מטווח יעיל ובטוח.

דרך אגב, סיעה שתגיש בקשה מרוכזת לרכישת ערכות, תזכה בהנחה.

ובכן, חברי מהליכוד, אינכם שומעים את הקולות מכל רחבי העולם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הקולות מכל רחבי העולם — — —

עמיר פרץ (המערך):

תקשיבו לקולות מקנדה.

ישראל את האחריות לשמור על שני הדברים החשובים ביותר למדינה הזאת — על ביטחוננו, אבל גם על צלמנו — בלי בושה ביזו גם אותו, או פתאום נבהלתם מהשד שהוצאתם מהבקבוק. פתאום ראייתם שכל הציבור לא אתכם. פתאום העמדתם פני תמימים וצדיקים והתחלתם להגן על צה"ל. גם ראש הממשלה הופתע מאוד שהנה אותם מסיתים פעלו גם נגדו, בהלוויה, בלי בושה פעלו גם נגדו.

זלמן שובל (הליכוד):

אוי לצבא שאחד כמון צריך להגן עליו.

אורה נמיר (המערך):
מי אתה?

חיים רמון (המערך):

— — — הוא חבר כנסת ראוי ממך. הוא נבחר — — —

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת שובל. חבר הכנסת חיים רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

עמיר פרץ (המערך):

אני מסית? למה לא הצלחת להגן עליו בהלוויה? אני מסית? אני התקפתי אותו? אני מפכ"ל המשטרה? מפכ"ל המשטרה אמר הבוקר, שהוא לא יכול לטפל בזה. אני מסית?

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, הוא ביזה אותו ואמר: אחד כמון יכול להגן על צה"ל? — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

למה אותי קראת פעמיים לסדר ואת חבר הכנסת רמון לא קראת לסדר?

היו"ר ר' פנחסי:

קראתי גם אותו לסדר, חבר הכנסת ריבלין, אולי לא שמעת, היית בחוץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

עמיר פרץ (המערך):

תאמין לי, חבר הכנסת מיכאל איתן, לו הרגשתי שיש לי צורך לקבל ממך לגיטימציה ציבורית, לא הייתי מחפש אותה פה. אני פה כדי להוציא ממך את הלגיטימציה המסוכנת שלך. אומר את זה יום יום, שעה שעה: אתה מהווה סכנה למדינת ישראל, לא מישהו אחר. ממך לא הייתי מקבל לגיטימציה.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, נא לשבת. חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. תאפשרו לי להמשיך את הישיבה בצורה מסודרת.

עמיר פרץ (המערך):

אני רוצה לומר, שרדאי לעצור עכשיו את הסחף, כי אין כוונותיהן של אותן קבוצות לפגוע בערבים. אין כוונותיהן לפגוע בתושבים. הם רוצים להרוס את התוכנית המדינית, והם יעשו הכול כדי לגרור את מדינת ישראל ואת אזרחיה למצבים קשים ביותר, כדי לפוצץ את הסיכוי לשלום. בחסות השטח, בחסות החשכה, בחסות הכותרות, בחסות אנשי "כך", בחסות

עמיר פרץ (המערך):

לשר הביטחון אין ברירה אלא לתת לך אישור. אבל אתה, כשאתה דורש לצאת לאותם טיולים, אתה יורע מראש, שבחסות שלך יצאו אותן קבוצות קיצוניות — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת ריבלין, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אי-אפשר אחרי כל משפט לקרוא קריאות ביניים. יש שר ביטחון ישיב.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

— — — מתקיפים אותו.

עמיר פרץ (המערך):

לא, לא מתקיפים אותו.

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת גולדשטיין, תאפשר לשר הביטחון להשיב כשהוא יצטרך להשיב.

יהודה פרח (הליכוד):

אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת פרץ ביקש שלא להפריע לו בשאלות.

עמיר פרץ (המערך):

אתם נותנים לגיטימציה לאותן קבוצות פורעים, העושות מעשים מחפירים, קבוצות אשר מכונות על-ידי ראש הממשלה קבוצות של קיצונים. בחסותכם הם ימשיכו לפעול, ושוב יקרה לכם אשר קרה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

גם הוא קיצוני?

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, יש לך רשות הדיבור, יש לך הצעה לסדר-היום. תתאפק עוד רבע שעה.

עמיר פרץ (המערך):

האמן לי, אני מצטט אותו במדויק, אתה יכול לשאול את חברי מועצת החוץ והביטחון — במדויק.

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת פרץ, אסור לצטט דברים ממועדת החוץ והביטחון.

עמיר פרץ (המערך):

סליחה, אני מצטער. הוא גם אמר את זה בעיתונות.

היו"ר ר' פנחסי:

אם זה היה בעיתון, מותר.

עמיר פרץ (המערך):

שוב יקרה לכם אשר קרה לכם עם חיילי צה"ל. בהתחלה אמרתם על מפירי חוק: אנחנו מבינים ללבם. אתם, אנשי הליכוד, אמרתם: הם נלחמים על חייהם. רמזתם, גם אמרתם, שצה"ל לא מצליח להשליט את הסדר ובוזה התרחם לכל אחד לקחת את החוק בידים. אחר כך, כאשר ירקו מתנחלים על פני חייל, כאשר העזו מתנחלים להכות חייל, כאשר העזו מתנחלים לחטוף נשק ממפקד יהודה ושומרון, שכולו סמל של הצלחה של מדינת ישראל, בן עירית הפיתוח שלומי, שקיבל ממדינת

העברית תדע לכבד אותנו ככל שנקשור ונעמיק את השורשים שלנו בארץ הזאת.

על כן אני גם רוצה לבשר לכם, רבותי חברי הכנסת: כה שמחתי על כך שאלוף הפיקוד והצוות אשר עמו, קציני המטה, קיבלו אותנו במאור-פנים בשעה שבאנו, אכן ביומתי, לתאם את 50 הטילים האמורים להיערך ביום ו' הקרוב. במאור פנים קיבלו אותנו, ולא כפי שצוין בכותרת המרושעת הזאת שאני קורא ב"ידיעות אחרונות": "בצה"ל אומרים: עומס מיותר עלינו". אינני יודע מה הם אותם מקורות ביטחוניים, אני אומר את אשר אמר לנו אלוף הפיקוד, את אשר אמר לנו ראש המטה. הוא אמר לנו: חברה, כל הכבוד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה שהם חושבים עליכם.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
איך אתה יודע מה הם חושבים?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני אומר — "איך לדיין אלא מה שענינו ורואת" — ואני מכיר את הדברים הללו לא מפגישה אחת ולא משתי פגישות. יש לי קשר עם כל המערכות הללו.

אכן, נכון, ביומתי — אני מודה בכך — ביקשתי גם מהחברים, שגם אם אין חוק המחייב תיאום של כל טיול של בוגרים עם צה"ל, במצב הנוכחי, גם בגלל ההיבטים הביטחוניים הרגישים, וגם בגלל הצורך להוכיח לכול, שלא עומדים כאן מתיישבים ומטיילים אל מול צה"ל אלא עם צה"ל, ייעשו הדברים כתיאום מלא. אם יש מסלול שהוא רגיש והוא קשה, לא נלך בו היום: מחר יתאפשר, נלך בו.

אבל, מורי ורבותי, אדוני שר הביטחון, לפני ימים ספורים הגשתי כאן שאילתא בקשר לבית-הכנסת המחולל באשתמוע, שהפסיפס שלו נופץ, שצילי קרס צוירו על הריסותיו, שצוואה נמרה על כתליו, מה היה קורה אילו חולל בית-הכנסת כזה בחוף-לארץ, בכל מקום אחר? איך היינו זועקים את זעקת האנטישמיות, וכאן בית-הכנסת מחולל — פעם אחת ופעמיים ושלוש פעמים. מה יבטיח לנו, שמקום כזה יישאר קשור אלינו בפחית החיים אם לא טיול גם לתוך אשתמוע, סמוע דהיום, לבית-הכנסת הזה? ואני שומע היום על בית-הכנסת במעון, ששרידי חוללו, ומחר עלול הדבר לקרות בסוסייה.

מורי ורבותי, אנחנו המצאנו את הטילים בארץ הזאת? צאו וראו את טיולי הפלמ"ח בימי המדינה שבדרך. הם לא הצטיידו אז בנשק? נכון, מתוך והירות, מתוך רגישות. אבל כשהיה צורך — טיילו גם במקומות ובמסלולים שהיו קשים, כדי שלא יהיה רגב בארץ הזאת שבו ייאמר ליהודים "ידון ריין".

חיים רמון (המערך):
הם נכנסו לכפרים?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
הם טיילו גם בצורף וגם בגבע.

קריאה:
בכל מקום.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אחת מסלול — — —

חיים רמון (המערך):
— — —

אנשי "מאמץ", כולם מחפים על כולם: בחסות זאת גם הוציאו עורכי-דין כתב חתום, שמנחה כיצד לקחת את החוק לידיים.

אני רוצה לפנות אל שר הביטחון ואל ראש הממשלה ולבקשם לפעול היום, ובתקיפות, להוציא מתוכנו אותם קיצונים שמסיטים את הוויכוח הפוליטי למקום שממנו לא נוכל לצאת. אתם, חברי הקואליציה, האחריות מוטלת עליכם. תודה.

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. באותו נושא, רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר הביטחון, לא פרובוקטורים מטורפים, לא פלוגות מוות, כלשונו משולחת הרסן של אחד משרידי ר"צ, אלא חבורות של חפצי חיים, בנים לעם ולארץ, הממשיכים את צו החיים, הקורא בדבר השם אל אברהם מראשית הדרך: לך לך, ומוסיף ואומר: קום התהלך בארץ לאורכה ולרוחבה כי לך אתננה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
למה לא בנגב, למה לא בערבה?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

מאות אלפי איש זכו לטייל ברחבי יהודה, שומרון, הגולן, חבל-עזה, בקעת-הירדן, ובוודאי בגליל ובנגב ובכל אתר ואחר בארץ-ישראל.

מאז הימים הראשונים לעלייתנו לרחבי יהודה ושומרון, מאז הימים הראשונים שבהם פגשנו ערבי, שראה את אשר נעשה לשרידי גוש-עציון, לאחר הטבח הנורא, לאחר שהאבנים, בקבוקי התבערה והסכנים הפכו גם למוקשי מוות, ואמר לנו בהתפעלות: ולך, אתם היהודים, כמו יבליה, עוקרים אתכם ואתם צומחים מחדש, עוקרים אתכם ואתם שוב צומחים מחדש, ולך, מה נעשה לכם, אנחנו הערבים?

לא יועילו, רבותי, האבנים, הסלעים, המחסומים ובקבוקי התבערה למנוע ממי שמכיר בצו החיים ובפחית החיים הקישר אותו לארץ הזאת להביא לידי ביטוי את רצונו, שכל הר, כל גבע, כל כפר וכל עץ לא יהיו מחוץ להישג ידנו. מעניין מה היה קורה אילו בכפר, כעיר, כמושבה עברית היו מונעים מאוכלוסייה ערבית להימצא, כיצד היתה כל המקלה המייללת, הפרועה הזאת, שנמצאת כאן, צווחת ואומרת: ייאסר עליהם לעבור בשדרות, בכרמאל, בגוש-עציון? והם נמצאים אצלנו לרוב.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

יגאל הורביץ (הליכוד):
תשמעי מה הוא אומר. הוא צודק.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

מעניין מה היו אומרים אז, לו חס ושלום נזרקה אכן, לו הונף אגרוף — אני אומר "חס ושלום" במפורש, לא בצנינות — איהו מקהלה גדולה היתה משתוללת אז כאן.

על מה מדובר כאן? האם מדובר כאן על עוברי-אורח, הנושאים לתומם נשק כדי לירות, כדי לפגוע? אין לך שקר גדול מזה. אני, כמי שטייל מאות ואלפי פעמים ברחבי יהודה ושומרון במרוצת השנים האלה, יכול להעיד על הדבר הזה מבשרי אל נכון, ולא רק מימי האינתיפאדה: האוכלוסייה

במסגרות מצומצמות יותר — אני רוצה לומר: אני שמח שלא נרתעת מקולות ההמולה הפרועה הזו, ההומה כאן בקונסייה הזאת, שלעתים אינה יודעת מה נעשה כאן ומה נעשה מחוץ לכאן, ונתת את הזכות, זכות שהיא גם חובה לנו, לכבוש ברגלינו את הארץ הזאת על כל אתר שבה, על כל מסלול שבה, על כל הר ועל כל גיא, לכבוש ברגלינו — — —

שבח וייס (המערך):
את זה שר הביטחון לא נתן.

דוד ליבאי (המערך):
רוצים לנהל מלחמה? טיול מלחמתי? לכבוש?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
הביטוי "לכבוש את הארץ ברגליים" הוא ביטוי שכל אחד מבין את משמעותו, והוא איננו צריך לחצות לימין ולשמאל.

דוד ליבאי (המערך):
תחשוב על הביטוי שלך.

שבח וייס (המערך):
בנסיבות של היום יש לזה משמעות אחרת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
הביטוי.

שלמה הלל (המערך):
הוותר על הדברים.

שבח וייס (המערך):
שר הביטחון הוא בעד פשרה טריטוריאלית. אל תלביש עליו את ההשקפה שלך.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
לאן הגענו?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה אתם רוצים, שהוא יתקן את השפה? הוא צריך לתקן את מה שהוא עושה, לא את מה שהוא אומר.

שלמה הלל (המערך):
השפה היא מכשיר אדיר.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
כאשר דיברו על פלוגות המוות, איש לא הודעק.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מציע לכם, ידידי חברי הכנסת מימין ומהשמאל: נצא מאיצטגנינות שלנו, נצא למרחביה של ארץ־ישראל, שם גם אפשר, ייפלו המחיצות שבינינו.

היור"ר פנחסי:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אליעזר ולדמן.

אליעזר ולדמן (התחיה):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אין ברירה אלא לפתוח בתחושת הבושה והזוועה לנוכח הדברים הנשמעים בכנסת ישראל, דברי הסתה של חברי כנסת, שדיברו על מרצחים ופורעים, על מטיילים שלא השאירו מקום פנוי מהרג ומהרס. אפשר היה לחשוב, מי הם הפורעים והרוצחים בארץ הזאת — דברי הסתה חסרי אחריות נגד יהודים נאמנים לארצם.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש פסק־דין.

היור"ר פנחסי:

חבר הכנסת חיים רמון, אני מזכיר לך, שקראתי אותך לסדר כבר קודם. אני מזכיר לך שקראתי אותך לסדר פעם ראשונה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אותו מסלול שעשו אנשי הלי"ה בחושם להגיש עזרה לגוש־עציון, אז, בעת מערכה, היה מסלול מוכר של הפלמ"ח. כך הכיר אותו דני מס, השם ייקום דמו, בין ג'כע וכין צוריף. ובמסלולים הללו, גם בעתות מצוקה ביטחונית, עשו את הדברים. אז, לצערנו, לא היה לנו צה"ל כמו היום.

ואני חוזר ואומר, אני אומר גם לחברי: היום, במצב הרגיש, הכול צריך להיות מתואם, אם זה מחויב על־פי החוק ואם זה לא מחויב על־פי החוק, עם צבא־הגנה לישראל. נלך עם הצבא.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מגיע לשר הביטחון שתשווה את זה לפלמ"ח.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
ידידי הקרובים, אדוני שריד ר"צ, אני רוצה לומר לכם: לא יועילו לכם כל יללות הצווחה הזאת, וכל פרץ ההשתוללות הזאת לא יועיל לכם. הקשר אל הארץ הזאת חזק מכם וממני גם יחד.

היור"ר פנחסי:
חבר הכנסת שריד, אני מבקש.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
מה אתם רוצים, שלא נטייל בארץ הזאת?

חיים רמון (המערך):
לא סוידים אלימים. טיולים — כן. בכל פעם שיש טיול יש הרג.

היור"ר פנחסי:
חבר הכנסת רמון, היום אתה מפריע כל הזמן.

מיכאל איתן (הליכוד):
תביא לנו אישור שלא יורקו אבנים.

חיים רמון (המערך):
אל תיתנו לזה גיבוי. המטרה היא ליצור — — —

היור"ר פנחסי:
חבר הכנסת חיים רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אל תאלץ אותי להשתמש בקריאה לסדר בפעם השלישית. תאפשרו לקיים את הדיון בצורה מסודרת.

מיכאל איתן (הליכוד):
תבוא מחר בלי נשק. ביום ראשון אקח אותך אתי בלי נשק, ונראה איך זה ילך.

היור"ר פנחסי:
חבר הכנסת מיכאל איתן, לך יש הצעה לסדר־היום. תהיה לך אפשרות לדבר מעל הדוכן. לכן תאפשר לאחרים גם כן לדבר. כשם שלא תרצה שיפרעו לך, אל תפריע לאחרים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני שר הביטחון, עם כל הביקורת שיש לי על חלק ממדיניות הביטחון כיהודה ובשומרון, בעיקר בשנתיים האחרונות — והדברים נאמרו גם מעל גבי כמה זאת וגם

הקיים: ערבי לא-אלים יכול לנסוע בכל כבישי הארץ ולטייל בדרכיה, ברחובותיה, בעריה ובכפריה בלא לחוש כל סכנה. אבל יהודי נתון למתח של סכנות בכבישים, בשדות, בדרכים וברחובות.

צריך להתייחס למציאות נוספת — בכפרים שלמים ובסביבתם כבר קיימת מדינה פלשתינית עצמאית, וזה"ל אינו מעז כמעט להיכנס למקומות אלה. הם מהווים דוגמה טובה ומוזהירה, מזהירה תרתי משמע, לאופיה של מדינה כזאת, לשלטון של טרור רצחני, אכזרי וברברי כלפי איש ואשה. קיימת שם אווירה חולנית של שנאת ישראל ואנטישמיות נאצית מפותחת.

ובתוך כל אלה, היחס של שלטונות הביטחון והמשטרה כלפי מטיילים יהודים, שכל מבוקשם, בעיקר וקודם לכול, לתת ביטוי להתנהגות טבעית של עם במולדתו, ללא פחד, ולמנוע מצב שבו רגל יהודית לא תוכל לדרוך במקומות מסוימים בארץ-ישראל. כשמטיילים אלה מותקפים בצורה פראית ומסוכנת, והם חייבים להגן על חייהם, עוצרים את המתגוננים במקום לעצור את התוקפים.

היהודים המתגוננים הם הנחקרים בבתי-מעצר, מתוך חשד מעוות וחולני, שבוודאי ירו ללא צורך ומתוך כוונות זדוניות. כל זה נובע מכך, שמאמינים לכל מה שנאמר עלי-די ערביי האינתיפאדה הפורעים, ולא לדברי היהודים המתישבים, המטיילים הנאלצים להתגונן — לדברי אלה מתייחסים כאילו היו דברי שקר. איזה מצב לאומי חולני של שנאה עצמית. הרי שיטה זו מעודדת את הפורעים הערבים.

מצב זה של שנאה עצמית, המצדיקה כל מעשה של האויב התוקף, ודנה לחובה כל מעשה של יהודי מתיישב, מטייל ומתגונן, מקבל לצערנו חיוק ותמיכה בכתורות ובריוחיו שקר של התקשורת ומאנשי ציבור וחברי כנסת, הלוחצים את ידי האויב המגוללות בדם יהודי.

לכן אני קורא מעל במה זו, קודם כול, לצה"ל ולרשויות הביטחון לממש את השלטון הישראלי בכל מקום ולמנוע עצמאות של שלטון הטרור הערבי.

שנית, בכל מקרה שפורעים יתקפו יהודים מטיילים, יש לעצור, לחקור ולהעניש את הפורעים. ואם יש צורך לחקור את היהודים המתגוננים — יש לעשות זאת בלי מעצרים, לצערנו, עוד לא נחקרו, ובוודאי לא נעצרו פורעים ערבים בכפרים כשחקפו יהודים היושבים עכשיו בבתי-סוהר.

חיים רמון (המערך):

50% מהאוכלוסייה — מה אתה רוצה?

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת רמון, אתה לא יכול להתאפק היום?

חיים רמון (המערך):

רציתי רק להביא לידיעתו של חבר הכנסת ולדמן נתון מסוים, שלא יחשוב שזה כאילו פיקניק בשטחים.

היו"ר ר' פנחסי:

אבל אתה מפריע כל היום. החלטת להפריע כל היום? אנא, אפשר לו לסיים, בבקשה, חבר הכנסת ולדמן.

אליעזר ולדמן (התחיה):

שלישית, אני מחזק את ידי היהודים וקורא להם להמשיך בטוילים ביהודה, בשומרון בעזה, בשפלה, בגליל ובנגב; להרבות בטוילים בכל מקום בארץ-ישראל, ברכב, ברגל בכל דרך, בעמק, בהר ובכפר —

אליעזר ולדמן (התחיה):

אני רוצה לקרוא לשינוי השיטה המעוותת של גורמי הביטחון והמשטרה, לעצור מטיילים יהודים מתגוננים, במקום לעצור את הפורעים הערבים התוקפים אותם. שיטה מעוותת זו מעודדת את הטרור הערבי בתוקפנותו, שמטרתה למנוע הליכתם החופשית של יהודים במולדתם, והיא נותנת לגיטימציה לעצמאות אש"פית בחלקי ארץ-ישראל.

ומה שכואב יותר, דרך זו מעידה על אוכדן שפיות-הדעת של המערכת השלטונית, שתוביל, חלילה, להתאבדות לאומית.

חברי הכנסת, מי חלם על כך שתחת שלטון יהודי עצמאי במולדתו יהיה צורך לקבל אישור מזה"ל כדי לטייל? אומנם נכון, אדוני שר הביטחון, צריך לעשות זאת במציאות הקיימת, אבל צריך גם לזכור, שמציאות זו אינה טבעית.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): מדובר באזורים הנמצאים תחת ממשל צבאי.

חיים רמון (המערך):

גם אחרים מתאמים, למה שאתם לא תתאמו? כל הטוילים מתואמים עם הצבא.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הבעיה היא בתיאום? אז הם יתאמו. או מעכשיו יהיו פלוגות-המוות מתואמות.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

איזה מין ביטוי זה פלוגות-המוות?

אליעזר ולדמן (התחיה):

איזה דיבור לגבי יהודים — פלוגות-מוות, כאשר יהודים חיים בארץ הזאת וכמשך מאה שנה הם מותקפים על-ידי פורעי מוות.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אז עכשיו יש לך היתר?

יהודה פרח (הליכוד):

אדם שיוצא לטייל הוא חבר בפלוגות-מוות?

אברהם בורג (המערך):

לא, אבל אדם שיוצא לטייל ושוכב ויורה ממרחק של 60 מטר במצחו של אדם — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אם יורים עליו — — —

אברהם בורג (המערך):

איך מ-60 מטר? איך?

היו"ר ר' פנחסי:

חברי הכנסת, בבקשה מכס. חבר הכנסת בורג, חבר הכנסת פרח, תאפשרו בבקשה לחבר הכנסת הרב ולדמן להמשיך בדבריו.

חיים רמון (המערך):

— — —

היו"ר ר' פנחסי:

חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת בורג הפריע עכשיו בפעם הראשונה, ואתה רוצה שאני כבר אקרא אותו לסדר. אותך קראתי לסדר אחרי שהפרעת פעמים רבות. אנא, אפשרו לחבר הכנסת ולדמן להמשיך.

אליעזר ולדמן (התחיה):

חברי הכנסת, צריך לזכור את המצב הלאומי האבסורדי

אברהם בורג (המערך):

אבל שלא ישכחו את הרובה.

אליעזר ולדמן (התחיה):

— ולקיים את הציווי האלוף "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ולורעך".

היו"ר ר' פנחסי:

תודה לחבר הכנסת ולדמן. רשות הדיבור לאחרון הדוברים בנושא זה, חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ב־10 בדצמבר 1948 קיבלה עצרת האומות המאוחדות והודיעה על ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם. סעיף י"ג בהכרזה זו קובע במפורש את זכותו של כל אדם לחופש תנועה — כל אדם זכאי לחופש תנועה. במהלך ניסיונות החקיקה השונים וקביעת זכויות האזרח בישראל נקבע במפורש, על־ידי שורה ארוכה של משפטים בכירים, כי לכל אדם בישראל יש זכות לנוע ברחבי המדינה ככל שירצה ואין להגביל זכות זו אלא בחוק.

אני פונה עכשיו אל חברי הכנסת ואל אדוני שר הביטחון: מדוע אינכם פותחים את ספר החוקים ושואלים את עצמכם, האם האנשים האלה שהולכים מכפר א' או מיישוב א' ליישוב ב' פועלים על־פי החוק או לא פועלים על־פי החוק? האם הם מפעילים את זכותם הטבעית ומישהו על־פי חוק אסר עליהם זאת, או שמא אתם רוצים בהבל פיהם לפגוע בזכות האדם הבסיסית הזאת של חופש התנועה?

אני מסכים שנחוקק כאן חוק שפוגע בזכות חופש התנועה, אם הוא יתקבל כאן בצורה דמוקרטית. אבל למה לא לפתוח ספר חוקים ולברוק את מה שכתוב בו? איפה מצאתם את ההגבלה, שאסור לעשרה אנשים לצאת מאלון־מורה וללכת לקרני־שומרון? מניין ההגבלה הזאת? מי שם אתכם מעל לחוק, מעל לאותה הכרזה אוניברסלית בדבר זכויות האדם?

חיים רמון (המערך):

זה חל גם על ערבים?

מיכאל איתן (הליכוד):

תיכף אשיב לך, אם השאלה שלך — — —

חיים רמון (המערך):

האם תסכים שמאה ערבים יערכו טיול בכוכב־יאיר עם רובים?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

ואתה תסכים?

חיים רמון (המערך):

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת חיים רמון, מה אתה מצטט אותי? אתה מעולם לא שמעת אותי אומר את הדברים האלה. אל תהיה פרשן שלי. אני מציע לך, קודם כול, שנלמד את החוק.

ראובן ריבלין (הליכוד):

ערבי צריך להסתובב עם רובה בארץ?

חיים רמון (המערך):

ירו בו בבית שלו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

יש מופרעים בשני הצדדים.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מבקש לאפשר לנואם להמשיך בדבריו.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אפשר לשאול שאלה?

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה, חבר הכנסת פרח.

חיים רמון (המערך):

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

ההכללות שלכם הורסות הכול.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת שריד יותר מוצלח מחבר הכנסת רמון.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת פרח, בבקשה, שאל את שאלתך.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

יהודה פרח (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, במקום להמשיך בנאום שלך, שאל את השאלה הפשוטה: יום נכנסים לערי הארץ ערבים ומטיילים בכל מקום שהם רוצים. הם צריכים לבוא עם נשק? למה הם — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת פרח, אתה לא הנואם. זו לא שאלה.

אברהם בורג (המערך):

אולי אתה מטייל לעבודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת בורג, אולי תרשה גם לי להגיד מלה?

אברהם בורג (המערך):

אני חושש שהתשובה שלך לא תספק את חבר הכנסת פרח.

עמיר פרץ (המערך):

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא רוצה כרגע להיכנס לעניין הזה. חבר הכנסת בורג, מאחר שאני מקפיד לפעול על־פי החוק, בשבת צלעתי לאלוף מצנע ושאלתי אותו במפורש: האם צריך, על־פי החוק, לתאם, לקבל היתר מהצבא? והוא אמר לי במפורש: אין צורך, אין חובה חוקית כזאת.

אלי דיין (המערך):

צריך תיאום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין חובת תיאום ואין חובה חוקית.

עדנה סולודר (המערך):

אבל — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אין אבל.

כאשר שמעתי את שר הביטחון — — —

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

מיכאל איתן (הליכוד):

סליחה, אתה לא עוזר לי.

קראתי באחד העיתונים, שכתבו ו"האשימו" מתנחלים בהפרת החוק בכך שלא תיאמו. הלכתי שוב לבדוק את העניין מבחינה משפטית. פניתי ליועצים משפטיים. הם בדקו והפכו ואמרו: אין חובה חוקית כזאת. פתאום, למחרת היום, אני שומע את שר הביטחון מודיע, שיש חובה לתאם. פניתי פעם נוספת ליועצים משפטיים, וקיבלתי פרשנות דחוקה שברחוקות — בתוקף מה רוצים להגביל את חופש התנועה.

ובכן, בצווי המושל הצבאי יש צו בדבר איסור פעולות הסתה ותעמולה עוינת. שם מופיע סעיף שבו כתוב: תהלוכה — עשרה איש או יותר המהלכים יחד או מתקהלים כדי ללכת יחד ממקום למקום למטרה מדינית וכו', בין שהם זרים ממש וכו'.

אלי דיין (המערך):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

חברים, הרי אפשר לפרש הכול. דקה.

בזה נתלים ואומרים שטויל, לא הפגנה, מצריך תיאום. אנחנו מדברים על הגבלת זכות אדם לתנועה חופשית, שצריכה להיות מפורשת בחוק. אי-אפשר להיתלות בפירוש דחוק. הראיה היא, ששום יועץ משפטי לא רצה להיתלות בכך.

אני מציע מכאן לשר הביטחון, שאם יש צרכים צבאיים וביטחוניים שכולנו — גם אנחנו וגם כתי-המשפט — בכל מקום, קבענו לגביהם, שכאשר עומדת הבעיה הביטחונית, ביטחון המדינה מול זכות האדם לתנועה חופשית, יש לכופף את הזכות לתנועה חופשית לטובת הביטחון. אם קיימות בעיות ביטחוניות, אפשר בהחלט לקבוע מדי פעם בפעם, שעדיפה מכיפוף החוק פגיעה כל כך גסה בזכות אוניברסלית של אדם.

אני קורא לתנועה לזכויות האזרח להיות לא רק תנועה לזכויות האזרח הערבי, אלא להיות גם תנועה למען האזרח היהודי ולפעול יחד אתי במשותף להגן על זכות זאת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי לשאול אותו שאלה?

היור' נ' מסאלחה:

חבר הכנסת חנן פורת, אתה נאמת עכשיר, אתה לא שואל.

מיכאל איתן (הליכוד):

לסיום, אני רוצה להודות לשר הביטחון על כך שהוא התיר, סייע ואפשר טיולים רבים וגם עודד אותם, ולהקדיש לו את המשפטים הבאים, שנכתבו עליידי אחד מידידי: "להרי אפרים ויהודה" — "שדרת ההרים העונרת לאורכה של הארץ מעמק-יזרעאל ועד להר הנגב. זה גוש ההרים הגדול על שלוחותיו, כמעט שהיה זר לנו. משום מה הרבינו טיולים בשפלה, בעמקים, בגליל; ליחכנו את חוף ים-המלח ושולי המדבר — אולם בהר לא עלינו, ודאי בגלל חוקי הביטחון הצבאי, שאסרו עלינו בנימוקים תמוהים ומשונים כל כך את הטיול בחלקים גדולים של הארץ. ואילו משכאנו לקבוע את תוכנית מסענו, נאחזנו מייד בחבל ארץ זה. מצב הביטחון היה אומנם מפקפק כרגיל, אולם גמלה ההחלטה. החשש שמא בעוד זמן נהיה זקוקים ל'זירות תיירים' כדי לסייר במקומות אלה, נימוק זה אף הוא האיצ בנו לצאת לדרך".

אני מצטט קטעים נבחרים: "לפנות כוקר הועמסנו על מכוניות כעפולה, עיר העמק, עברנו בדהרה את עמק ג'נין

כשאנו יושבים כבושים ודחוסים, עוצרים נשימתנו לרגע — — — הכביש מתחיל מטפס ועולה בהרים, עוד כרבע שעה והמכוניות נעצרו: 'לרדת!' ירדנו בשקט רב ובשורה ארוכה התנהל המחנה בדרך המובילה לכפר. היתה רממה, רק כלבי הכפר קרעו את הדומייה מדי פעם בפעם בנכיווחיהם שתכפו והלכו.

"עברנו מדרום לכפר ועלינו בדרך המובילה לסנור, וממנה גלשנו במדרון התלול לעמק הרחב שנגלה לרגלנו. חצינו את העמק בקצהו המערבי וחנינו לרגלי ג'בל-חריש. רוחבו של העמק במקום זה הוא רק כמה מאות מטרים וזו, כנראה, הסיבה להתהוות הביצה במרכזו.

"ראשוני הערבים שהשכימו והלכו בדרך לעבר ג'בע ופנדקומיה הופתעו מאוד למראה השיירה הארוכה הזו של ה'יהוד' שהופיעה בעמק ובמשך זמן רב היו הופכים פניהם לאחור מפעם לפעם. משנכנסו לגוש כפרים זה חדרנו לתחומי שלטונו לשעבר של אחמד זיוחה, המרצה עווננו בבית-הכלא, שודד ואיש כנופיה נודע, שעברו הפלילי-הפוליטי ממלא ודאי תיקים רבים; הוא הוא רוצחו של ישראלי מכפר-סכא שנפל בסביבות ג'בע, וזוקפים על חשבוננו עוד כמה וכמה קורבנות".

והקטע האחרון, אני מסיים.

היור' נ' מסאלחה:

אתה לא יכול. אני מבקש ממך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים.

היור' נ' מסאלחה:

אתה לא יכול. אתה תגיד משפט או שניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה הקטע האחרון. אני מסיים בו.

היור' נ' מסאלחה:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת איתן, תגיד משפט אחרון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היו לי הפרעות רבות במהלך הדברים.

היור' נ' מסאלחה:

לכן נתתי לך שתי דקות. אני מבקש ממך, יש לך טקסט כל כך גדול, זו הרצאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, יש לי עוד שלושה משפטים.

היור' נ' מסאלחה:

אני מבקש ממך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא אספר את כל הסיפור. אני אגיע לסופו. מספר המספר: "מטלת הארץ לפנינו חרוצה ומבותרת על עמקיה, גיאיותיה, הריה, בכל חלפות הנוף ועושר המראות. ארץ נושבת וכפרים אין מספר, בהם עם איכרים ורועים, היושבים לבטח על אדמתם בהרגשת כוח. הנה שכס בוטחת בגיא, ערבית טהורה ויהודי אין בה; השמות מוכרים עוד מסיפורי התנ"ך, ומאז — ארץ זוהר ללא עובד יהודי, ללא פני יהודים. רק כמה העין חיפשה למצוא בית, גדר, מגדל של יישוב יהודי — ואין. עשרות קילומטרים ממרכזי היישוב שלנו — וכמו ארץ אחרת! המראה המרהיב צרב והעליב: הנה אנו באים כמתגנבים, כמרגלים ההם. עוברים בחטיפה ככאן נוכרייה".

לכן, כאשר היתה פנייה, נענינו. הנחיתי עקרונית באשר לקווים שלפיהם צריך לעשות את התיאום. הנושא מוטל על אלופי הפיקודים. אם יש להם ספקות, הם מתייעצים עם הרמטכ"ל, אתי, וכך מאושרים הטיוולים וכך נמנעים גם אירועים בלתי-רצויים, שתוצאותיהם יכולות להיות חמורות.

הדרך שבה אנחנו הולכים היא, שכל גורם שרוצה לתאם אתנו, אנחנו נתאם עמו את הטיוולים. כשאני אומר נתאם, הכוונה היא שנקבע את הנתיב, את המקומות המתורים, ואם יהיה צורך — נתאם גם מקומות אסורים, אסורים בנתיב הטיוולים. כך פועלת מערכת הביטחון, כך פועל צה"ל בשטחים.

ממילא הנושא כבר נדון וידון בוועדת החוץ והביטחון. אין לי שום בעיה להעביר את כל ההצעות לסדר-היום לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לשר הביטחון. לחבר הכנסת ראובן ריבלין הצעה אחרת להצעה של חברת הכנסת שולמית אלוני. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יכול עוד להבין את סיעת ר"צ, המדברת במפורש על אותם שטחים כעל שטחים שלא צריכים להיות שייכים לעם ישראל אלא לעם אחר. אני לא מבין את החקיקה הלא-מוצלחת, לא של יונים אלא של גוזלים מסיעת המערך, הזועקת ועקה מסוג אחד ומצד שני אינה מדברת במפורש על מדינה פלשתינית.

רבתי, אני מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת שולמית אלוני מסדר-היום מטעם פשוט אחד. אגלה לכם סוד, אבל אל תגלו זאת לעולם: הסיורים האלה הם פרובוקציה, בדיוק כשם שהציגונות היא פרובוקציה כאן במזרח התיכון.

אברהם בורג (המערך):
גאוני ממש.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אנחנו עושים פרובוקציה, משום שאנחנו מאמינים שזאת ארצנו. עם זאת, יש אומרים, שהמסעות האלה הם הפגנה. אני לא מסכים לטענה שזאת הפגנה. זה מסע התעוררות. ידידי הטובים חברי הקואליציה, נחוץ שיהיה גם מסע התעוררות בירושלים. מי מכס שנשאר כאן בימי שני ושלישי, ילך לו למזרח-ירושלים ויראה עיר רפאים, עיר שלא מסתובב בה יהודי.

קריאה:

שילך לכותל המערבי — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

זו עיר שיהודים אינם מסתובבים בה. היום אנחנו מוותרים על סיורים ביהודה ובשומרון, במקומות היפים והנפלאים בארץ-ישראל. היום כבר פוחדים ללכת במזרח-ירושלים ובמקומות נוספים. פוחדים להפגין נוכחות, לאמור: ארצנו היא, יכולים כל האנשים הנמצאים בארץ הזאת לחיות בשלום ובשלווה, ולעתיד לבוא — בשוויון זכויות מלא. אלה שלא אומרים זאת, הם לא ציונים. כולנו מגדירים את עצמנו ציונים, למעט אלה שהוציאו עצמם מן הכלל. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. לחבר הכנסת דדי צוקר יש הצעה אחרת להצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ. הוא איננו.

אלה הם רשמי הטיוול שעשה משה כלפון, איש הפלמ"ח, בשנת 1944. אני מניח שיצחק רבין מודהה אתו, וזו כנראה גם הסיבה לכך שגישתו לעניין זה היא מעורבת.

אני מבקש משר הביטחון, שבדבריו יסיר את הכתם שהטיל על המתנחלים, שלא בצדק, כאילו פעלו בניגוד לחוק בכך שלא תיאמו פעולות עם הצבא.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. ישיב כבוד שר הביטחון. בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, באופן די מקובל, כל נושא שעולה והוא קשור למצב ביהודה, בשומרון ובעזה אפשר לחבר לו תליתלים של הנחות, משמעויות ורלבנטיות או בלתי-רלבנטיות. הנושא להצעה לסדר-היום היה הטיוולים ביהודה, בשומרון ובעזה.

בראשית דרכי אני רוצה להבהיר, שלמעט באזורים, שנקבע שיש הגבלת תנועה בהם, אין חובת בקשת אישור לטיוול, אם מדובר בטיול: כשם שהיום אין הגבלת תנועה בשטחי יהודה, שומרון ועזה, בתנועה בצירים העיקריים או בתנועה במקומות אחרים, אם אכן הכוונה היא תמימה.

עם זה, פנינו והצענו לגורמים המארגנים טיוולים, אם הם מחוץ לשטחי יהודה, שומרון ועזה, או על-ידי גורמים בתוך שטחי יהודה, שומרון ועזה, שעקב המצב המיוחד, יעשו טוב ונכון אם יתאמו את הטיוולים עם הצבא, וכך, לדעתי, יצטמצמו המקרים שבהם — וקרו דברים כאלה — הצבא נזעק לחלץ קבוצות מטיילים שנקלעה לעימות עם תושבים פלשתינים. לדעתי, גם יצומצמו המקרים שבהם היו, או לפחות יוחסו להם, תופעות של התנהגות חמורה מצד המטיילים היהודים.

החוק איננו מחייב, אבל פנינו וביקשנו שהטיולים יהיו מתואמים. כשאני אומר מתואמים, הכוונה היא לזמן, לנתיב, לכניסה או לאי-כניסה ליישוב כזה או אחר, תיאום פירושו לא לבוא ולהודיע, וודאי לא להודיע כשכאים למקום.

אין איסור ואין ביכולתנו לאסור את חופש תנועתם של חברי הכנסת. לא הגבלנו ולא נגביל. לכן, כאשר פנו אלינו מסיבות כלשהן, בין שהפניות היו של המתיישבים ובין שהיו של גורמים פוליטיים כאלה או אחרים, כל עוד זו לא הפגנה פוליטית בהגדרה החוקית — — —

גאולה כהן (התחיה):

כל הסיורים הם הגדרה פוליטית. הרי הם מתיישבים שם, הם גרים שם, זה לא סיור.

שר הביטחון י' רבין:

חברת הכנסת כהן, תגידי את אשר את רוצה. אני אומר את אשר אני רוצה.

אגב, הזדעק פה חבר הכנסת הרב ולדמן. מאז שנים רבות, לפני מלחמת ששת הימים ואחריה, אין כמעט טיוול לנגב שאיננו מתואם עם צה"ל, ובצדק. אני שמח שכמעט כל הטיוולים כנגב של גורמים אחרים מתואמים עם צה"ל. זה היה לפני מלחמת ששת הימים, זה קיים אחרי מלחמת ששת הימים. אני שמח שאין ויכוח פוליטי על כך.

החוק איננו מחייב זאת, אבל אני קורא למי שרוצה לטייל, לתאם את הטיוול עם צה"ל, לטובת הביטחון. לטובת השקט.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר נ' מסאלחה:

את רוצה? בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

אני רשומה.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה, חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני באה עכשיו מבית-המשפט. שמענו כאן עלילות מפי חברת הכנסת שולמית אלוני, ואין זו הפעם הראשונה שעושים משפט לפני משפט. העלילות האלה הן לא רק בבחינת רצח אופי, הן ממש בבחינת רצח של העובדות, רצח של השכל הישר.

אני באה מבית-המשפט. לתובע לא היו שום הוכחות. הוא הכחיש את כל מה שכתוב בעיתונות, ואמר: המשטרה מכחישה את מה שכתוב בעיתונות. אין לנו עדיין שום דוח סופי ביחס לשום עובדה — לא ביחס למי שנאשם ברצח, לא ביחס למי שנאשם בפציעה. לעומת זאת, הגרסה של עורך-הדין המגן על 11 המטיילים, שיש לה הוכחות, ואומרת: הירי שהיה שם היה ירי נגד מחקיפים רעולי פנים, שהשתמשו גם בגרזן. חלק מהמתיישבים נחבלו קשות, יש בהם חבלות, ומה שהם עשו נעשה כהגנה עצמית. זו העובדה שגם תוכח בבית-משפט.

על כולנו לחכות לדיון בבית-המשפט, אלא שכאן, מתוך מגמות ודוניות, יש כאלה שאינם עושים זאת. דיברתי אתמול על התואר שנתן כאן חבר הכנסת יוסי שריד לאותם מתנחלים, שלדעתו הולכים להרוג בכוונה תחילה. הוא כינה אותם "פלוגות המוות". אני מזועזעת ממתן שם כזה ליהודים. אם כבר מדברים על פלוגות מוות, אפשר לייחס את זה הרכה יותר לביקורים ביהודה ובשומרון, כן, ביהודה ובשומרון, ולא כדי לראות את הארץ, לא כדי לכבוש אותה עכשיו בנעלי מטיילים — אלא הליכה אל כפרי האיתופאדה כדי ללחוץ שם את ידם של אלה. שרק קודם לכן לחצו על ההדק של האקדח שירה או ליטפו את הסכין.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

במקום לבקר בכפר-סבא, מבקרים בקלקיליה.

גאולה כהן (התחיה):

אלה הן פלוגות מוות, כי עלידי הביקורים שלהם שם הם מעוררים את האנטיפאדיסטים ומתירים את דמם של יהודים. זה מרבה מוות בישראל. אבל גם עליהם לא הייתי מעזה להגיד שהם פלוגות מוות. גם לבני אלה הטועים ומטעים, מתירים דם יהודים בדיעבד, הייתי נוהרת מלהשתמש במלים האלה.

הייתי בבית-המשפט מפני שכשם שאנחנו, חברי התחיה וכל נאמני ארץ-ישראל, ליוונו את המאבק של המתיישבים על זכותם להתיישב ואחר כך ליוונו את מאבקם על זכותם לביטחון, היום אנחנו מלווים אותם במאבק על זכותם לטייל בכל מקום בארץ-ישראל. כי היום זהו הספורט הלאומי, העומד בסימן הצו האומר: לך לך — לא מארצך, אלא בארצך. זה גם מגביר את הביטחון במקומות האלה לא פחות מנוכחות צה"ל, זה גם שומר על צה"ל.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין הצעה אחרת להצעה של חבר הכנסת חנן פורת.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת חנן פורת אמר, שיש לנו זכות לטייל בכל רחבי ארץ-ישראל. אבל לא זאת השאלה העומדת על סדר-היום. אין כל ספק שיש זכות כזאת, ואין כל ספק שמבחינת השקפת עולמו של חבר הכנסת חנן פורת הוא אפילו רואה חובה כזאת.

השאלה האחת והיחידה היא, מה תהיה התוצאה של הטיולים או של הסיוורים האלה, מה היא מטרתם ולאן הם יילכו?

זכות לטייל יש בכל מקום. אבל במצב שאתם, הצד הזה של הבית, מגדירים כמצב מלחמה, צריך לעשות כל דבר כדי להקטין חיכוך. כדי להפחית אלימות, כדי להימנע משפיכות דמים. הרי נאמרים כאן דברים בעלמא. הרי אנחנו לא מדברים על-סמך איזו השערה שמהו יקרה כתוצאה מהסיוורים האלה. קרו דברים, דם נשפך. כל מה שאנחנו מציעים הוא לבטל או לסייג את הטיולים האלה באופן שלא יעברו במוקדי חיכוך ושנאה לאומית, במוקדים של התנגשות של שתי קבוצות קיצוניות. כל מה שאנחנו רוצים הוא להימנע משפיכות דמים. זה הכול.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

למה מקובל עליך, שבתיאום עם צה"ל — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אני חולק על מה שעשה צה"ל, ואין לי ויכוח עם צה"ל. יש לי ויכוח אך ורק עם שר הביטחון. אתה שיבחת את שר הביטחון. אילו הוא היה נציג המפלג"ל או נציג התחיה או נציג "גוש אמונים", הייתי גם אני מבין את השבחים האלה. אבל הוא אמור להיות ממונה גם על הנושא המדיני, והוא צריך לדעת שכל חיכוך מרחיק את יום השלום. הוא צריך לדעת, שדבר כזה הוא נפילה לפח יקוש.

אתם משבחים את שר הביטחון. בוודאי, הוא הצטרף לחזית שלכם. הוא רוצה לכבוש את ארץ-ישראל ברגליים. בסדר.

יגאל הורביץ (הליכוד):

עוזי לנדאו (הליכוד):

יגאל הורביץ (הליכוד):

אתה מכיר בתבוסה שלנו — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

איזו תבוסה? על מה אתה מדבר, חבר הכנסת יגאל הורביץ? איזו תבוסה? ההבדל הוא, שאני רוצה שלום על בסיס של פשרה והפרדה. אני לא רוצה את המשך החיכוך, אני לא רוצה את המשך שפיכות הדמים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי יפסיקו לנסוע גם בוואדי-ערה, ובכל מקום — — — בירושלים כבר אין הולכים.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקש ממך, אתה לא מתפלמס אתה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

הרי אתם עושים דבר והיפוכו. אתה אומר: לא ניסע בוואדי-ערה? בוואדי-ערה לא רק שצריך לנסוע, צריך לדאוג

אחת — בדרך שמשמעותה חיסול כל סיכויי שלום ולדירקיום. וכדרך הזאת שר הביטחון, באישורים הסוחפים שלו, נתן היום את ידו לכך, ועל כך אנחנו פה קוראים קריאה גדולה ברע האחרון: תמנעו את הכניסה ליישובים הערביים, שהיו מוקד של עימות. יהיה אסון ביום שישי, וזה יהיה באחריותכם. אני מציע להסיר את ההצעה לסדר-היום.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. הצעה אחרת לחבר הכנסת חגי מירום להצעה של חבר הכנסת מיכאל איתן.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן, ואני אעשה זאת בשקיקה, כי היום שלחתי מכתב ליושב-ראש הקואליציה, חברת הכנסת שרה דורון, ובו אני מודיע, שכל זמן שיימשכו התקפות מצד הליכוד כלפי התנועה הקיבוצית, לא אראה עצמי חייב קואליציונית לכבד את ענייני הליכוד. כי אם אנחנו שותפים, על הליכוד לכבד את ענייני הקיבוצים ולא להשתלח נגדם כמו שאתם עושים בזמן האחרון. ללא כל רסן.

הדבר הבא שאני רוצה לדבר עליו הוא לגופו של עניין. חבר הכנסת זלמן שובל, מי שמטיל דופי בחבר הכנסת עמיר פרץ כחיל צה"ל יכול רק להתכבש. חבר הכנסת עמיר פרץ הוא סרן במילואים. הוא נכה צה"ל. הוא בן שמבטא את העלייה של ארצות המצוקה המזרחיות לישראל. איך אתם לא מתביישים להגיד את זה אגב הדיון הזה?

ראובן ריבלין (הליכוד):

הוא העליב את הדברים שפרץ אמר, לא אותו.

חגי מירום (המערך):

אם יקום חבר הכנסת שובל ויאמר פה עכשיו שהוא מתנצל, אחזור בי גם אני מרברי.

זלמן שובל (הליכוד):

אין לי שום טענה נגד חברי וחברכם עמיר פרץ. הטענות שלי היו נגד העמדות שלו. אם הוא לקח זאת באופן אישי — אני מתנצל.

חגי מירום (המערך):

תודה רבה. אני מעריך את זה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

עכשיו אתה חוזר לקואליציה?

חגי מירום (המערך):

עכשיו אני רוצה שתתנצלו על כל מה שאמרתי על הקיבוצים מתחילת המושב.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מאכילים אתכם קליפות שום. אתם תאכלו אותה.

חגי מירום (המערך):

תאמין לי שאתה צודק, חבר הכנסת דראושה.

עכשיו אני רוצה לומר משהו לגופו של עניין. הסיוור שעומדים לערוך חברי הכנסת של הליכוד, או של מחנה הימין, או של נאמני ארץ-ישראל, כפי שהם מכונים, יהיה סיוור שקט, יהיה סיוור שקול, יהיה סיוור בלי נשק. אני מבטיח לכם שהוא יהיה מתואם והוא גם יהיה מאובטח ולא תהיה כל בעיה בו.

אנחנו חשבונו, ואגלה לכם פה סוד, להצטרף לסיוור הזה, כדי לשאת את המחאה שלנו לאורך כל המסלול, על-מנת שלא

לכך שניסע בתכיפות גדולה, שהכביש יורחב וכל מי שזורק אבנים ייענש. גם צריך לדאוג לכך שכל מי שזורק אבנים בגדה ייענש. אבל העניין הוא אחר לגמרי.

קריאה:

ובירושלים?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

בירושלים, בכל מקום.

ואדי-ערה הוא תחום שיפוט של מדינת ישראל, שחוקי הכנסת חלים עליו ותושביו מצביעים לכנסת הזאת. אתם רוצים ליהנות משני עולמות. אתם גם רוצים שטח כבוש, עם ממשל צבאי, וגם לומר: זה כמו ארץ-ישראל. זה מה שאתם רוצים, ואתם יצרתם מצב כזה של התנגשות.

אני רוצה את ההתנגשויות האלה? האם משהו מחברי הכנסת שדיבר כאן, האם חבר הכנסת עמיר פרץ רוצה זריקת אבנים? הוא רוצה אלימות נגד יהודים? לא כואב לנו הדבר הזה בדיוק כמו לכם? אבל אנחנו אומרים: רבותי, תנהגו בשכל.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אתה מציע למנוע את הטיולים ביהודה ובשומרון?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

לו רצה ארגון ערבי לארגן סיורים מאורגנים בתל-אביב, הייתי מתנגד לכך בכל תוקף. לו אמר לי משהו שאותו ארגון רוצה להיכנס ליישובים בגליל ובנגב, הייתי אומר שצריך להשתמש בכל סמכות חוקית כדי למנוע זאת ממנו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש טיולים מאורגנים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

פרס לאלה שזורקים אבנים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

נשאלתי ואני עונה על השאלה. אם ארגון ערבי כלשהו, מתוך מטרת לאומיות, היה רוצה לעשות סיור ביישובי הנגב, בגליל או בכל מקום אחר, אני הייתי קם כאן ומדבר נגד זה. כמו קצין משטרה שצריך לדאוג לכך שבמתן הרשויות להפגנה הוא שומר על שלום הציבור, גם אני רוצה לשמור על שלום הציבור ועל חיי אדם, ואני מוכרח להביע את תדהמתי לנוכח עמדתו של שר הביטחון. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון, הצעה אחרת להצעה של חבר הכנסת אליעזר ולדמן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הוויכוח איננו, כפי שכבר נאמר, על הזכות לטייל בארץ, ותפסיקו להביא לנו כדוגמה את מסורת הטיולים מהפלמ"ח ומתנועות הנוער. הוויכוח הוא על העובדה, שמחר סיעת הליכוד, או נאמני ארץ-ישראל, יצאו לסיוור סולידר. ביום שישי יצאו כ-49 מסלולים, לסיוורים שתחורים אל מקומות הפשעים שאירעו במהלך השנה האחרונה. יחזרו לביאת במסלול מס' 24, יחזרו לכפל-חארת' במסלול מס' 29, יחזרו למקומות שבהם אירעו עימותים בין מתנחלים ובין תושבים, בין מתנחלים ובין הצבא.

ביום שישי, בצד 49 המסלולים שלכם, שהם לצד המסלולים של חברי הכנסת ביום חמישי, ילכו אנשי "כך" לנחלין ולצוריה, בלי תיאום עם צה"ל, ואתם תגידו: זה לא אנחנו. אבל הם ילכו לשם וכל הטיולים הללו הם טיול בדרך

שואל את חבר הכנסת עמיר פרץ, האם הוא מסכים שהצעתו תועבר לוועדה.

עמיר פרץ (המעריך):
אני מסכים.

היו"ר נ' מסאלחה:
אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ לוועדה.

ה צ ב ע ה	
בעד ההצעה להעביר את הנושא	
לוועדה	27 —
נגד	5 —
נמנעים	2 —
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' פרץ לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.	

היו"ר נ' מסאלחה:
ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עמיר פרץ עברה לוועדת החוץ והביטחון. אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה של חבר הכנסת חנן פורת. אני שואל את חבר הכנסת חנן פורת, אם הוא מסכים שהצעתו תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מסכים.

היו"ר נ' מסאלחה:
אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת לוועדת החוץ והביטחון.

ה צ ב ע ה	
בעד ההצעה להעביר את הנושא	
לוועדה	16 —
נגד	17 —
נמנעים	אין —
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' פורת לוועדת החוץ והביטחון לא נתקבלה.	

היו"ר נ' מסאלחה:
ההצעה של חבר הכנסת חנן פורת לא נתקבלה. חברי הכנסת, אני שואל את חבר הכנסת אליעזר ולדמן, אם הוא מסכים שהצעתו תועבר לוועדה.

קריאה:
מסכים.

היו"ר נ' מסאלחה:
אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר ולדמן לוועדת החוץ והביטחון.

יישמע רק צד אחד. אנחנו לא עושים זאת משום החשש, שמא זה יתפרש אחרת. אבל אני משוכנע, שזה יהיה סיור שקול וטוב. הבעיה עם הסיור הזה היא, שהוא נותן עידוד לסיורי ציד ופרובוקציה שאחרים עושים אותם. זוהי הבעיה האמיתית.

יש כאלה בשטחים שכבר למדו שניתן לעשות סיור שכל כוונתו להיות סיור ניצחון עטור דגלים בלב-לבו של יישוב, שידוע וברור שכאשר תהיה כניסה כזאת אליו, תהיה השתלחות ותהיה זריקת אבנים.

אז גם אומרים שאין בעיה, שהרי ממילא יקשה ליצור קשר משפטי בין הנשק שירה לקליע שפגע.

לכן אני חושב שאתם טועים, חברים מהליכוד, כאשר אתם נותנים באופן גורף את הסמכתכם לקיומם של טיולים.

בעבר מנע משרד הביטחון כניסה של השמאל לכפר טובים, לערים שכם וחברון ולמקומות אחרים. שאלתי אז את שר הביטחון: מדוע אתה מונע מהם את המפגשים האלה? הרי אם אפשר להסתובב בשטח ללא בקשה מיוחדת לתיאום, מדוע למנוע מהם את הכניסה? אמר לי אז שר הביטחון: אני יודע שיש להם כוונות טובות, אני יודע שהם לא מתכוונים לנהוג בפראות, אבל אני גם יודע, שאם אפשר את הסיורים הללו אצטרך לאשר סיורים של הימין, שייגמרו רע מאוד.

הנה, פתאום אני שומע שחל שינוי במדיניות של משרד הביטחון. ואינני מבין את הרעיון הזה. ברור שעודף הטיולים הללו, המוגדרים כזכות לטייל ולהסתובב בארץ, בכתינת קום והתהלך בארץ, חבר הכנסת חנן פורת, נותנים גיבוי לסיורים פראיים, ולעת כזאת צריך היה, לדעתי, לא לאשר שום טיול ושום סיור, על-מנת לשמור על שפיות הדעת באזורי יהודה ושומרון.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעות. נצביע על כל הצעה והצעה בנפרד. אני שואל את חברת הכנסת שולמית אלוני: שר הביטחון הציע להעביר את הצעתך לוועדה. האם את מסכימה להצעת השר?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מסכימה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את ההצעה של חברת הכנסת שולמית אלוני לוועדה. אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

ה צ ב ע ה	
בעד ההצעה להעביר את הנושא	
לוועדה	20 —
נגד	10 —
נמנעים	1 —
ההצעה להעביר את הנושא שהעלתה חברת הכנסת ש' אלוני לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.	

היו"ר נ' מסאלחה:

ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת שולמית אלוני עברה לוועדת החוץ והביטחון. אנחנו עוברים להצעה שנייה. אני

היו"ר נ' מסאלחה:

אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן לוועדת החוץ והביטחון.

ה צ כ ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה 30 —

נגד 6 —

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת מ' איתן לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני קובע, שההצעה של חבר הכנסת מיכאל איתן עברה לוועדת החוץ והביטחון.

ה צ כ ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה 23 —

נגד 11 —

נמנעים 1 —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת א' ולדמן לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אליעזר ולדמן עברה לוועדת החוץ והביטחון. אנחנו עוברים להצעה האחרונה. אני שואל את חבר הכנסת מיכאל איתן, האם הוא מסכים שהצעתו תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מסכים.

ח. הצעות לסדר-היום חטיפת אזרח אמריקני בעזה

הקשורים להצעה ניתן לדון, אם הדבר נראה לשר הביטחון, בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ואני מוותר על זכותי לדבר בנושא.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת אברהם בורג, הצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מוותר על רשות הדיבור עכשיו, ומבקש לשמור לי את הזכות הזאת להזדמנות אחרת.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה מבקש לשמור על זכותך זו להזדמנות אחרת? לא ניתן לשמור לך על זכות זו. הצעה באותו נושא לחבר הכנסת יובל נאמן. בבקשה.

יובל נאמן (התחיה):

אני מוותר.

היו"ר נ' מסאלחה:

אינכם מבקשים הצבעה על ההצעות האלה. אין צורך בהצבעה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות הבאות לסדר-היום, מס' 1235, 1242 ו-1259, בנושא: חטיפת אזרח אמריקני בעזה — מאת חברי הכנסת אברהם בורג, יוסי שריד ויובל נאמן. חבר הכנסת אברהם בורג, בבקשה.

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר הוגשה הצעה זו לסדר-היום, עדיין היה האזרח האמריקני חטוף. היום הוא משוחרר.

אורה נמיר (המערך):

מי ישיב על ההצעה? היכן שר הביטחון?

היו"ר נ' מסאלחה:

שר הביטחון יבוא מייד.

אברהם בורג (המערך):

כאשר הוגשה ההצעה, היה האזרח האמריקני חטוף. כמה שעות לאחר מכן הוא שוחרר. לכן ניטל העוקץ מן ההצעה הזאת.

אשר על כן, נראה לי, שבהיבטים הביטחוניים והמדיניים

ט. הצעה לסדר-היום

מצוקתם של חולי לב

היו"ר נ' מסאלחה:

ישיב שר הבריאות.

אורה נמיר (המערך):

שר הבריאות איננו.

היו"ר נ' מסאלחה:

אפשר לברר היכן שר הבריאות. אפשר אולי גם לקרוא

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1174, בנושא: מצוקתם של חולי לב — מטעם חברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

מי ישיב על ההצעה?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
על תשובתו אני לא מוותר.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה הצעת זאת, לא אני.

מה עם סגן השר לקליטת עלייה? מכל השרים אין כאן איש? ראיתי את סגן השר נתניהו כאן. אולי סגן בנימין נתניהו יבוא. אולי תקראו גם לחבר הכנסת שבח וייס. אולי סגן שר העבודה והרווחה נמצא כאן.

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב-ראש, כיוון שסדר-היום השתכש בשל רצונם הטוב של שלושה חברי כנסת, אולי אפשר לסגור את הישיבה לחצי שעה, וכאשר יבוא השר — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, אני מצטער. יש מה שנקרא הפסקה מתודית, כך קוראים לזה? יש הפסקה מתודית בישיבה, זאת אומרת הישיבה מתקיימת. שאלתי את מזכיר הכנסת. בינתיים הלכו לקרוא לסגן השר בנימין נתניהו. יש הצעה לסדר-היום שהוא צריך להשיב עליה. הוא בבניין.

שבח וייס (המערך):

אני כאן.

אברהם בורג (המערך):

אתה רוצה לענות בשם הממשלה?

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנו מפסיקים את הישיבה לעשר דקות. אחר כך נחזור לסדר-היום. אם שר הבריאות יהיה כאן, תהיה ראשונה הדוברים חברת הכנסת אורה נמיר. אם שר הבריאות לא יהיה כאן, תועלה הצעתו של חבר הכנסת שבח וייס וישיב עליה סגן השר בנימין נתניהו. אנחנו נחזור בשעה 14:00.

(הישיבה נפסקה בשעה 13:53 ונתחדשה בשעה 14:05.)

י. שאלות ותשובות

4. כיצד פועל משרדך כדי להבטיח, שבמוסדות סיעודיים פרטיים יהיו תנאי אשפוז וטיפול העומדים בקריטריונים רפואיים ואנושיים?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא מוכר למשרד הבריאות מצב זה. בית-החולים "בני ציון" הוא בית-חולים ממשלתי עירוני, ומעולם לא התקבלה באגף למחלות ממושכות ושקיקה כל תלונה בנדון מאותו בית-חולים.

2. הפיקוח נעשה בצורה שוטפת, באמצעות לשכות הבריאות.

3. אין מצוקת אשפוז במוסדות הפרטיים.

4. האגף למחלות ממושכות ושקיקה מפעיל יחידת בקרה רב-מקצועית, הדואגת לשיפור איכות הטיפול. מוסדות שאינם עונים על הדרישות — נסגרים.

לסגן שר החוץ, כי יש הצעה שעליו להשיב עליה. יש גם הצעה שצריך להשיב עליה סגן שר העבודה והרווחה. לפחות ישבו כאן נציגי הממשלה.

חברת הכנסת אורה נמיר, שר הבריאות איננו בבניין. נדחה את שמיעת ההצעה שלך לסדר-היום עד ששר הבריאות יגיע.

דוד ליבאי (המערך):

שר איננו משיב על שאלתא בהיעדרו של השואל. עכשיו השר איננו כדי להשיב על הצעה לסדר-היום.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת דוד ליבאי, אולי לא היית כאן. היו שלוש הצעות לסדר-היום בנושא של חטיפת אורח אמריקני בעזה. המציעים ויתרו על רשות הדיבור. סביר להניח, שהמציעים היו מדברים 30 דקות, והשר היה משיב במסגרת של רבע שעה. אולי בינתיים היו מגיעים השרים שצריכים להשיב על ההצעות האחרות. הם קיבלו את סדר-היום ולא ידעו שחברי כנסת יוותרו על זכותם לדבר. השרים נתבקשו לבוא לכנסת בשעה 14:00.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מוכן להעלות עכשיו את ההצעה לסדר-היום שלי.

היו"ר נ' מסאלחה:

ההצעה לסדר-היום בנושא מצב הביטחון בירושלים? בבקשה. חבר הכנסת שלמה דיין.

שושנה ארבל-אלמוזילינו (המערך):

אני-אפשר לנהוג כך.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת שלמה דיין, אתה מוכן לדבר גם כאשר השר איננו?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מה שמקובל.

היו"ר נ' מסאלחה:

אם אתה מוותר על תשובת השר, בבקשה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אני מחדש את הישיבה. אני קורא לכבוד שר הבריאות להשיב על שאלות. שר הבריאות ישיב על שאלתא מס' 463, של חבר הכנסת חיים אורון.

463. מוסדות סיעודיים פרטיים

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הבריאות ביום ט"ז באדר ב' החשמ"ט (23 במרס 1989):

במוסדות הסיעודיים הפרטיים שוררת מצוקת אשפוז. מבית-החולים "בני ציון" בחיפה נמסר, כי חולים סיעודיים המופנים אליו במוסדות פרטיים שבפיקוח משרד הבריאות מגיעים במצב גופני מחריד.

ברצוני לשאול:

1. האם מצב זה מוכר לשר?

2. כיצד מפקח משרדך על המוסדות הסיעודיים הפרטיים?

3. אילו צעדים נוקט המשרד כדי להקל את מצוקת האשפוז במוסדות הפרטיים?

2. נערכו חקירות בכל המקרים. את פירוט המסקנות לא ניתן למסור, אלא במסגרת ועדת החוץ והביטחון.
3. הטיפול בנושא מתבצע כשיתוף פעולה ובתיאום עם גורמי הביטחון.

670. מימון הפריית מבחנה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר הבריאות ביום כ' באייר התשמ"ט (25 במאי 1989):
לאחרונה נודע על ביטול המימון הציבורי לטיפול הפריית מבחנה.

ברצוני לשאול:

1. מה הן העובדות לאשורן?
2. האם בדעת הממשלה לשוב ולממן טיפול זה?
3. האם סוג כזה של טיפול ראוי לעדיפות גבוהה?

שר הבריאות י' צור:

1. הטיפול בהפריה חוץ-גופית אינו ממומן מתקציב ממשלתי, אלא מתרומות ומתשלום של המטופלים.

2. לדעתי יש אכן הצדקה לכך.

3. האם טיפול כזה ראוי לעדיפות גבוהה — בהחלט, אבל הבעיה היא, שבכל אופן, בתקציב של השנה הזאת לא הצלחנו להכניס למימון הנושא הזה מתקציב המדינה, ולכן הדבר נשאר תלוי בין קופות-החולים לבתי-החולים.

היור"ג מסאלחה:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

חברי שר הבריאות, זה אחד התחומים — מתוך סדרה של תחומים — שבהם מטפלים ברפואה המודרנית בהיקף הולך וגובר ובאינטנסיביות רבה מאוד. הוא נוגע לנושאים רבות מאוד ולמשפחות, ויש פה פיגור מסוים מבחינת התאמתן של קופות-החולים למצב החדש, בין היתר, כמובן, גם בגלל קשיי מימון. האם במסגרת הרעיונות שלך לארגון אחר, או לשינויים במערכת הבריאות, לרבות שיתוף הפעולה העתידית שלכם עם ועדת-נתניהו, יש לכם כוונה לתת לנושאים כאלה עדיפות, ובמסגרת של ביטוח האשפוז הכולל, הקבוע, הרגיל?

שר הבריאות י' צור:

בהחלט כן. ואני אכן מקווה, שכאשר יוחלט על סל שהוא חובה, ייכלל הנושא הזה בסל. אבל, כרגע הבעיה העיקרית היא האילוץ התקציבי. אנחנו יודעים שיש בכך משום הכבדה קשה מאוד על חלק מהמשפחות. אני מחפש דרך, עד שתוגנה מסקנות הוועדה, למצוא לכך הסדר לפחות לקראת שנת התקציב הבאה, ולו גם הסדר-ביניים, שלא יגביל את הטיפולים לנשים הזקוקות להם, ושהטיפולים לא יותנו בתשלומים.

709. הזרעה מלאכותית לנשים לא-נשואות

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר הבריאות ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

בעיתון "מעריב" מיום ד' באייר התשמ"ט, 9 במאי 1989, פורסמה ידיעה על התקנות החדשות שהועברו לבתי-החולים על-ידי ראש שירותי האשפוז במשרד הבריאות, המאפשרות לבצע טיפול של הזרעה מלאכותית לנשים שאינן נשואות.

625. שירות רפואי של קופות-חולים בשבתות

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר הבריאות ביום י"ג בניסן התשמ"ט (18 באפריל 1989):

בעיתון "המודיע" מיום כ"ח בכסליו התשמ"ט, 7 בדצמבר 1988, התפרסם, כי קופות-חולים בירושלים הפעילה בשבתות ובחגים שירות רפואי למקרים דחופים במרפאת "שטראוס".

ברצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות מערכת הבריאות לגבי עבודת קופות-חולים בשבת?

2. האם מועסקים גם עובדים יהודים במתן שירות זה בשבת?

תשובת שר הבריאות י' צור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מקופת-חולים מחוז-ירושלים נמסר לי, כי השירות הרפואי במר"מ — מוקד רפואי מרכזי — מיועד לחברי קופת-חולים מחוז-ירושלים כל יום עד חצות, ולא רק בשבת, למבוטחים הפונים, כ-350,000 נפש. בשבתות מועסקים עובדים ערבים, עד כמה שהדבר אפשרי.

הנני מתכבד להשיב:

1. לפי היתר הכללי שניתן על-ידי שר העבודה והרווחה, ועל-פי הסמכות בחוק שעות עבודה ומנוחה, יש היתר לעבודה במנוחה השבועית ובשעות נוספות במפעלים רפואיים ובמוסדות לטיפול בזקנים ובילדים. לפי היתר זה, מותר להעסיק עובדים בבתי-מרקחת תורניים, במוסדות החלמה ובמוסדות לטיפול בילדים ובזקנים.

2. המוקד הרפואי אשר מקיימת קופת-חולים במרפאת "שטראוס" משרת חולים ונוקקים לטיפול רפואי משעה 10:00 עד שעה 24:00 בכל ימות השבוע, לרבות שבת, ונמנה עם המוסדות שניתן לגביהם ההיתר הכללי כאמור לעיל.

669. חבלות במתקנים בבתי-חולים

חבר הכנסת א' מזרחי שאל את שר הבריאות ביום כ' באייר התשמ"ט (25 במאי 1989):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום ט' באייר התשמ"ט, 14 במאי 1989, פורסם, כי לאחרונה אירעו מקרי חבלות במתקנים חיוניים בבתי-חולים ממשלתיים, שבהם מועסקים פועלי ניקיון מהשטחים. מדובר בכלוני חמצן, באספקת חמצן לחדרי ניתוח ועוד.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים למשרד פרטים אלה?

2. האם נערכה חקירה למציאת האחראים לחבלות, ומה היו מסקנותיה?

3. כיצד בדעתך לפעול כנדרש?

תשובת שר הבריאות י' צור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הבעיה ידועה למשרדנו. היו שלושה-ארבעה מקרים בארבעת החודשים האחרונים.

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הבריאות העביר למגן-דוד-אדום את הכספים שתוקצבו בקרן למרוחקי אשפוז לרביע הראשון של שנת הכספים 1989.

724. חבלות במתקנים בבתי-חולים

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר הבריאות ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

קצין הביטחון של משרד הבריאות דיווח למשטרה על 50 מקרים של וגדלזים, הצתות וחבלה מכוונת בבתי-חולים ממשתלמים, שנעשו בבתי-חולים המעסיקים ערבים מאזורי יש"ע.

ברצוני לשאול את שר הבריאות:

1. מה הן המסקנות של משרד הבריאות לגבי הני"ל?

2. האם נשקל לנהוג בדומה לבתי-החולים של קופת-חולים, שהצליחו לפתור את בעיית עובדי הניקיון אצלם כלי להיזקק לערביי יש"ע?

3. האם נשקלה הפסקת העסקת עובדים ערבים מי"ש"ע בבתי-חולים ממשתלמים?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מסקנות המשרד והמשך הטיפול בנושא מתואמים עם גורמי הביטחון, וננקטים הצעדים להתמודד עם התופעה.

2. גם בבתי-חולים של קופת-חולים מועסקים עובדים ערבים מי"ש"ע.

3. המשרד פועל בנושא העקרוני של העסקת עובדים ערבים מי"ש"ע, בהתאם למדיניות הממשלה אשר להעסקתם בתחומי "הקו הירוק".

הוצאנו הנחיה למנוע לינה של עובדים בבתי-החולים.

747. יחידות דיאלוזה בבתי-חולים

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר הבריאות ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

בעיתון "הארץ" פורסם בשמו של פרופסור ז'ק ברנהיים, יושב-ראש איגוד הנפרולוגים, כי 150 חולים, שכושר הספיקה של כליותיהם הולך ופוחת והם יזדקקו בעתיד לדיאלוזה, מצויים בסכנה. זאת נוכח המצב החמור השורר ב־26 יחידות הדיאלוזה בבתי-החולים, העובדות בתפוסה מלאה, ללא יכולת לקלוט חולים.

פרופסור ברנהיים הוסיף, כי ביחידות הדיאלוזה מטופלים כיום 1,500 חולים הסובלים מאי-ספיקה כלייתית.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם מודע משרדו לבעיה זו?

2. מה היא הסיבה לכך שהמערכת נקלעה למצב האמור?

3. כיצד פועל משרדו למציאת פתרון?

4. האם הסיבות למצב הן מחסור בצידוד מתאים ובתקנים, ואם כן — מה הם הסיכויים לשיפור המצב?

בידיעה נאמר, כי "מעטה גם רווקות תוכלנה להיעזר באמצעי זה", בהתאם לתקנה המוגדרת מהפכנית. על-פי התקנה, תוכל רווקה המבקשת להיכנס להיריון לפנות לבית-החולים המיועד לכך ולבקש לעבור את הטיפול, וזה יהיה חייב להיענות לה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. האם היתה זו החלטה שגרתית של המשרד, והאם הובא הנושא לדיון ולהחלטה בממשלה?

3. האם הובאו בחשבון האספקטים וההשלכות הרתיים, המשפטיים והחברתיים של תקנה זו?

4. האם בא משרדך בדברים עם הרבנות הראשית, או עם כל גורם הלכתי אחר, כטרם נתקבלה ההחלטה?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה אינה מדויקת.

2. מדובר בנהלים ולא בתקנות.

אכן, הנהלים החדשים שהופצו לאחרונה בנוגע לבנקי הזרע מתייחסים לנשים לא נשואות. אך יש להבהיר ולהדגיש, כי בנהלים מצוין במפורש, שהטיפול יינתן רק לאחר שהוכח, שהאשה אינה מצליחה להרות בדרך הטבעית.

התיקון בנהלים נועד לאפשר לנשים המנסות להרות ואינן מצליחות בכך, עקב ליקויי פוריות הנובעים מורע לא תקין, לקבל טיפול זה על-ידי זרע של תורם, גם במקרים שהן אינן נשואות.

3. יש להבהיר, כי התיקון בנוהלי בנק הזרע הוכנס רק לאחר קבלה ופרסום של התקנות בנושא הפריה חוץ-גופית. בתקנות אלה הותר הטיפול המיוחד הזה גם ברווקות, ולא היה כל היגיון לאפשר ללא-נשואות טיפולי פרוין רק מסוג אחד.

4. ההמלצות לתקנות הפריה החוץ-גופית הוגשו על-ידי הוועדה העליונה לניסויים רפואיים בבני-אדם.

ועדה זו קיימה מספר רב של ישיבות ודיונים, ושקלה את כל האספקטים האפשריים לפני שהמליצה על מתן טיפול בבעיית אי-פוריות לנשים לא-נשואות.

723. השתתפות מגן-דוד-אדום בהסעות לשם אשפוז

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר הבריאות ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

לאחרונה נודע, כי הנהלת מגן-דוד-אדום החליטה לבטל את השתתפות המוסד בקרן ההסעות לחושבי יישובים מרוחקים הזקוקים לאשפוז ולגבות מהם את הוצאות הסעתם וטיפולם.

הוראה זו ניתנה בנימוק, שמשרדי הבריאות והפנים, וכן קופת-חולים, לא העבירו כספים המגיעים למגן-דוד-אדום.

שאלתי:

מדוע אין משרד הבריאות מעביר את כל הכספים המגיעים למגן-דוד-אדום?

2. המשרד ישקול שמא יש צורך בחקון מסוים בהסכם בעניין סגירת המוקדים שאוחרו בהסכם.

3. שירות העזרה הראשונה הניתן דרך המוקדים העומדים להיסגר לא ייפגע. ישנו סדרי הפעלת המוקדים על-ידי הפעלה מרחבית, ולא בדרך של הפעלת כל תחנה ותחנה בנפרד.

759. סגירת מוקדים של מגן-דוד-אדום

חבר הכנסת א' גור שאל את שר הבריאות ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 12 במאי 1989 פורסמה ידיעה, בדבר תביעת משרד האוצר ממגן-דוד-אדום לסגור 14 מוקדים בעיירות פיתוח. לפי לשון הידיעה, אם לא יסגור מגן-דוד-אדום את המוקדים, יטיל משרד האוצר עיקולים על כספי מגן-דוד-אדום בכנקים.

אבקש מכבוד השר להשיב:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן — כיצד עולה הדבר בקנה אחד עם העובדה, שבהתערבות ועדת הכספים של הכנסת אושר למגן-דוד-אדום סכום של 1.8 מיליון שקלים לצורך המשך הפעלתם של המוקדים?

שר הבריאות י' צור:

1. עקרונית הידיעה נכונה.

2. הממשלה סברה, כי המשך קיום המוקדים והקצאת מימון הפעלתם ביטלו למעשה את הסכם ההבראה. מגן-דוד-אדום חייב כספים למס הכנסה, ואין לשחרר אותו מחוב זה. במקביל יש להסדיר את מכלול התקציב של מגן-דוד-אדום ואת הסדר ההגדרה. אך אי-היענות מגן-דוד-אדום, הן בעניין מועדים והן בעניין איחוד התחנות, שיבש את כלמהלכי ההסדר.

אני רוצה להוסיף בעליפה לחברי הכנסת המזדעקים וחרדים מאוד לעניין מגן-דוד-אדום — אין ספק שזה שירות חיוני מאין כמוהו. אבל, רבותי חברי הכנסת, הגיעה השעה, שכולנו נהיה אחראים למה שאנחנו מתחייבים.

לגבי מגן-דוד-אדום היו שתי ועדות, לא בימי, שעסקו בתוכנית הבראה: אחת בראשותו של מר נסים ברוך, והשנייה בראשות פרופסור משה רווח, שהיה קצין רפואה ראשי. השתתפו בוועדה זו שני אנשים נוספים: ד"ר אדלר, שהוא מומחה בין-לאומי בנושא של טיפולי חירום, והוא כיום מנהל חדר המיון של שערי-צדק, ומר לנקרי, ראש מועצת שלומי. שתי הוועדות הציעו איחוד מוקדים ותחנות. לא עשו זאת אנשים שאינם יודעים מהי רפואת חירום. פרופסור רווח היה קצין רפואה ראשי.

מגן-דוד-אדום, שרת הבריאות והאוצר חתומים על תוכנית הבראה, והגיעה השעה שייפעלו במגן-דוד-אדום לקיום מה שהתחייבו עליו.

אני אומר לכם במלוא היושר: אני חש שבכל תחום שרוצים לשנות, נמצאים הפטרונים שאומרים: לא צריך לשנות — והכול בשם טובת הציבור. יש גם טובת ציבור המחייבת צמצום ואיחוד ומניעת כפילויות.

זו איננה המצאה שלי. לא אני חתום על תוכנית ההבראה. אותם מנהלים המנהלים היום את מגן-דוד-אדום חתומים על

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. מחסור ממושך באמצעים תקציביים מחד גיסא, וגידול מספר החולים מאידך גיסא.

3. המשרד קיים דיונים בנושא עם הנהלת קופת-חולים הכללית, והוא מגבש הצעות מתאימות לשיפור המצב.

4. אכן כן. יש לקוות שבדיונים עם האוצר תימצא אופן קשבת.

748. סכסוכי עבודה בבתי-החולים הממשלתיים

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר הבריאות ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

בעיתון "המודיע" מיום א', ט"ז באייר התשמ"ט, 21 במאי 1989, פורסם, כי עובדי המינהל והמשק בבתי-החולים הממשלתיים מאיימים להשכיח שוב את כל בתי-החולים. מכיוון שלא חלה התקדמות במשאומתן עמם.

אודה לך אם תשיבני:

1. מה בדעתך לעשות כדי להביא לסיום המשאומתן עם עובדי המינהל והמשק בבתי-החולים הממשלתיים?

2. כיצד בדעתך לפעול, כדי למנוע את השכחת בתי-החולים, שתפגע באלפי חולים?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המשאומתן עם עובדי המינהל והמשק הסתיים בהצלחה, ואיום השביתה הוסר.

749. סגירת מוקדים של מגן-דוד-אדום

חבר הכנסת א' מורחיה שאל את שר הבריאות ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

בעיתון "המודיע" מיום י"ג באייר התשמ"ט, 18 במאי 1989, פורסם, כי משרד האוצר הזהיר את הנהלת מגן-דוד-אדום, כי אם לא תסגור 14 מוקדים ברחבי הארץ, לא יועברו אליה כספים. לא יבוצעו הסדרי חוב למס הכנסה ויוטלו עיקולים על כספי מגן-דוד-אדום בכנקים.

אודה לך אם תשיבני:

1. האם תומך משרדך בררישה לסגירת 14 מוקדי מגן-דוד-אדום?

2. אם לא — כיצד בדעתך לסייע למגן-דוד-אדום נוכח דרישת האוצר?

3. אם כן — מה בדעת משרדך לעשות כדי שלא תיפגע הגשת העזרה הרפואית לציבור, הניתנת כאמצעות 14 המוקדים?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. דעת המשרד היא, כי יש לקיים את הסכם ההבראה שנחתם בין מגן-דוד-אדום ובין הממשלה.

2 — 3. לדעת הנהלת המשרד הסכום אינו מהווה מעמסה, והוא נקבע לאחר דיון ואישור כל הגורמים המתאימים.

783. משך תקופת ההתמחות של רופאים

חבר הכנסת ר' כהן שאל את שר הבריאות ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

הובא לידיעתי, שרופא הרוצה להתמחות בארץ ברפואה פנימית, למשל, חייב להתמחות ארבע שנים וחצי, ואילו בארצות-הברית נמשכת אותה התמחות שלוש שנים בלבד.

משיחות שקיימתי עם כמה רופאים עולה, כי הדבר גורם להתמרמרות ואף עלול לעודד ירידה מהארץ. ההתמחות בארצות-הברית אינה נופלת מזו שבשראל, והסיבות להארכת ההתמחות בארץ נובעות ככל הנראה משיקולים אחרים, הקשורים לאפשרות להעסיק רופאים בשכר נמוך.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם המידע שבידי נכון?

2. האם אין מקום לקצר את תקופת ההתמחות נוכח העובדה שהרופאים הם ברובם יוצאי צבא, ונוסף על הכול מוטל עליהם גם שירות מילואים?

3. האם נשקל מתן העדפות והטבות לרופאים ההולכים לשרת באזורי פיתוח?

4. האם נשקל להעלות את שכר המתמחים על-מנת לאפשר להם קיום הוגן, בהתאם להשקעה שלהם בלימודיהם?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. מתכונת ההתמחות בארצות-הברית שונה מזו הנהוגה בארץ. משך ההתמחות בארץ נקבע, בין השאר, בהתחשבות בהיעדרויות בגין שירות מילואים, חופשה וכו'.

תוכנית התמחות הרופאים במקצועות השונים נקבעת על-ידי המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית.

3. הסוכנות היהודית, כשיתוף משרדי הבריאות והאוצר, החליטה על מתן הלוואה עומדת, שתהפוך למענק, לרופאים אשר יעברו לשרת באזורים הפריפריים לתקופה העולה על חמש שנים.

4. נושא שכר המתמחים נמצא בדיוני הסכם השכר של הרופאים, המתקיימים בתקופה זו.

784. בית-החולים "לניאדו"

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר הבריאות ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

בעיתון "מעריב" מיום כ"ד באייר התשמ"ט, 29 במאי 1989, פורסם, כי המשך תפעול בית-החולים "לניאדו" בנתניה שרוי בסכנה בגלל חובות של משרד הבריאות וקופת-חולים בסך 8 מיליוני ש"ח — תמיכה בתקציב השוטף, כספי פיתוח ודמי טיפול במבוטחים.

אודה לך אם תשיבני:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. אם כן — מה בדעתך לעשות כדי למנוע סכנה של אי-תפעול בית-החולים בגלל החובות?

תוכנית ההבראה. לא עסק בזה נער מן הרחוב, עסק בזה אדם שביהן קצין רפואה ראשי של צה"ל. אני צריך ללמד אותו מהי רפואת חירום? הוא אינו יודע איפה נמצאות נהרייה ועכו?

אני אומר לכם: אלה סדרי שלטון לקויים מאין-כמותם, שעל מקום אחד תמיד ניתן לומר שישלם.

שבח וייס (המערך):
תאר לך — —

שר הבריאות י' צור:

אני משוכנע שחלק מהאנשים המגינים לא ירדו לעומק העניין, ולא מבינים מה זה ביטול מוקדים — זה לא סגירת תחנות.

ואני חוזר ואומר: הואיל ואין לי מעמד לגבי ניהול מגן-דוד-אדום, כי מגן-דוד-אדום פועל על-פי חוק מגן-דוד-אדום, אנחנו נביא לכנסת בשבוע הבא הצעת חוק לשינוי חוק מגן-דוד-אדום, כדי שיאופשר לי להשפיע במצבים כאלה על ניהול מגן-דוד-אדום.

אני מציע לחברי הכנסת, הנועקים למראה דוח הוועדה, לשבת עם חברי הוועדה הזאת, אחד מהם הוא ראש מועצת שלומי, ויש בה גם שני רופאים מומחים בתחומים האלה, לפני שיוצאים להגנה טוטלית, שמשמעותה היא: תביא כסף.

היו"ר נ' מסאלחה:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור.

אפרים גור (המערך):
כיצד זה עולה בקנה אחד עם 1.8 המיליון שוועדת הכספים אישרה?

שר הבריאות י' צור:
ועדת הכספים אישרה מיליון. המיליון הזה צריך ללכת למטרה של קיום תורנות לילה של רופאים בכל היישובים, ואין דבר חשוב מזה. זה לא קשור במוקדים וזה לא קשור בתחנות. יש קושי אדיר לקיים תורנות לילה של רופאים, אם לא משלמים לרופאים סכומים נכבדים מאוד. אעמוד על כך שתהיה תורנות לילה בכל היישובים.

782. תשלום תמורת רשיון של רופא

חבר הכנסת ר' כהן שאל את שר הבריאות ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

הובא לידיעתי, שאדם המסיים את לימודי הרפואה וההתמחות וכאן לרשיון קבע של רופא מטעם משרד הבריאות, נדרש לשלם תמורת המסמך סכום של 180 ש"ח.

שאלותי לכבוד השר:

1. לפי איזה בסיס נקבע התשלום?

2. האם אין הרצאה זו מהווה מעמסה מיותרת נוכח שנות הלימודים הארוכות, ההתמחות הקשה המוטלת על העומד להיות רופא והשכר שהוא מקבל בשנים הראשונות לעבודתו כרופא במוסדות הבריאות של המדינה?

3. האם נשקל להוריד את מחיר הרשיון למינימום האפשרי?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשלום מבוסס על הרצאות הטיפול בבקשה לקבלת הרשיון והוצאתו.

ב-2 ביוני 1989 פורסם בעיתון "ירושלים", כי פרופסור י' שנקר, מנהל מחלקת נשים בבית-החולים "הדסה", הצהיר כי "לסכיות המתקרבות לגיל 40, מתגוררות יחד ומנהלות בגלוי אורח חיים משפחתי, לא יוכלו להביא ילד לעולם באמצעות הזרעה מלאכותית". זאת למרות התיקון משנת 1987 בתקנון בנק הזרע של משרד הבריאות, המתיר הזרעה מלאכותית לנשים לא-נשואות המבקשות ללדת, ומתנה את זכותן לכך רק בקבלת חוות-דעת פסיכיאטרית חיובית ודוח של עובדת סוציאלית על כשירותה של המבקשת להיות אם.

כבוד השר מתבקש להשיב:

1. האם ידוע למשרד הבריאות, כי בית-החולים "הדסה" מסרב להפרות בהפריה מלאכותית לסכיות מוצהרות?
2. האם רשאי בית-חולים לאמץ וליישם מדיניות משלו בעניין זהות הנשים הלא-נשואות הכשירות לזכות בהפריה מלאכותית?

3. האם מדיניות זו של בית-חולים היא על דעת משרד הבריאות? אם כן — מה הם הנימוקים לאימוץ מדיניות זו? האם מדיניות זו מתיישבת, לדעת השר, עם התקנות האמורות?

שר הבריאות י' צור:

1. לאחר בירור עם הפרופסור שנקר, מנהל מחלקת נשים ויולדות בבית-החולים "הדסה", נמצא כי בית-החולים פועל בהתאם לנהלים ולא נותן טיפול לאשה פנויה אלא אם עמדה בקריטריונים הנ"ל.

2. קביעת נהלים נועדה להנחות בתי-חולים בפעילותם הרפואית. עם זאת, בנושאים שהם בעלי אופי מוסרי, מצפוני או דתי לא ניתן לחייב רופאים לפעול בניגוד לעמדות אלה.

3. מדיניות משרד הבריאות באה לידי ביטוי בתוכן הנהלים ואינה עומדת בסתירה למתבצע בבית-החולים "הדסה".

818. זיהום מי שתייה

חבר הכנסת ד' ליכאי שאל את שר הבריאות ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

מסקר של חברת תה"ל — תכנון המים לישראל — בדבר זיהום בקטריאלי של קידוחי החוף עולה, כי כ-30% מ-357 הקידוחים הפרטיים המספקים מי שתייה במישור החוף הודוהמו, וכי יש לנטר קידוחים לקביעת אופי הזיהום והיקפו.

אבקש לשאול את כבוד השר:

1. מה היא איכות המים בקידוחי שפלת החוף בימים אלה?

2. האם פועל המשרד באופן שוטף לבחינת איכות מי השתייה באזור תל-אביב?

3. האם מודע משרד הבריאות למחלות באזורים שונים בארץ בגלל זיהום מי השתייה?

4. מה הם המקומות הנגועים, ומה היה היקף התחלואה בשנים 1988 ו-1989?

שר הבריאות י' צור:

1 — 2. משרד הבריאות מקיים מעקב על איכות המים בכל הקידוחים המספקים מי שתייה ומזנוע אספקת מי שתייה מקידוחים שהודוהמו. בהתאם לכך, איכות המים בכל הקידוחים המספקים מי שתייה היא טובה.

3. האם תורה לבדוק באופן יסודי את מצב בית-החולים "לניאדו" כדי לסייע לו בקשייו?

תשובת שר הבריאות י' צור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הבריאות לא חייב כל כספים לבית-החולים "לניאדו".

בשנה האחרונה העביר משרד הבריאות סך של 700,000 שקל בעבור השקעות בפיתוח בית-החולים וסכום של כ-500,000 שקל מכספי חוק ביטוח סיעוד.

לגבי חוב קופת-חולים — בית-החולים הגיע ביוזמתו להסדרי אשראי עם קופת-חולים, ולמשרד הבריאות אין כל חלק בהם.

הצעת התקציב של בית-החולים "לניאדו" לשנת 1989 טרם הוגשה.

816. ועדות השמה לילדים חריגים

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הבריאות ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

ב-28 ביוני 1988 התקבל בכנסת חוק חינוך מיוחד. למרות זאת, טרם הגיש משרד הבריאות את רשימת נציגיו לוועדות ההשמה, כמתחייב מפרק ג' בחוק — אבחון והשמה.

עובדה זו מקשה את תפקוד ועדות ההשמה ואינה מאפשרת את יישום החוק כלשונו.

ברצוני לשאול:

1. מדוע טרם הגיש המשרד את רשימת נציגיו?

2. אילו צעדים נוקט המשרד כדי ליישם את חלקו בחוק חינוך מיוחד?

שר הבריאות י' צור:

נושא תגמול פעילותם של הרופאים בוועדות אלו טרם סוכם על-ידי משרד החינוך ולכן לא הוגשה עדיין הרשימה.

היו"ר נ' מסאלחה:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מודה שלא הכנתי את התשובה עד הסוף, אבל הבעיה היא מעבר לתשובה. נתקבל על-ידי הכנסת חוק, שמחייב ארבעה משרדים למנות את נציגיהם בוועדות האבחון. מה מונע ממשרד הבריאות למנות את נציגיו?

שר הבריאות י' צור:

היות שכל רופא ממשותף בוועדת אבחון לא יעשה זאת על חשבון זמנו החופשי, אלא יעשה זאת תמורת תשלום, כמו באבחון נכים וכמו באבחון בכל תחום אחר שבו רופאים משתתפים, לכן משרד החינוך, המופקד מבחינת תחום אחריות ומבחינה תקציבית על ביצוע חוק חינוך מיוחד, חייב להבטיח את נושא התגמול לאותם רופאים שישתתפו בעניין. אין שום עיכוב. כל עוד לא יובטח לזה תקציב — הבעיה איננה שמות. התשלום איננו באחריות משרד הבריאות.

817. הזרעה מלאכותית ללסכיות

חבר הכנסת ד' ליכאי שאל את שר הבריאות ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

שאלותי לכבוד השר:

1. האם ידוע הדבר למשרדך, ומה היא עמדת המשרד כאשר לחינוכיות הפעלת תא-הלחץ?

2. כיצד בדעת משרדך לפעול לשם הפעלת תא-הלחץ?

3. האם יתיר משרדך פעילות צוללנים למרות החשש לחייהם בהעדר תא-הלחץ?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מימון הפעלת תא-הלחץ במרכז הרפואי "יוספטל" כאילת הוא על-ידי חברת הביטוח המבטחת את הצוללנים.

לפי חוק הצלילה הספורטיבית ותקנות הצלילה הספורטיבית (הטלת חובת ביטוח על צוללים) משנת 1980, חלה חובת ביטוח על מי שצולל צלילה ספורטיבית. מי שבידו תעודת צוללן ישראלית משלם פרמיית ביטוח במסגרת תשלום אגרת התעודה.

2. משרדנו פועל להשגת ההתחייבות הכספית מחברת הביטוח, אשר תאפשר להנהלת קופת-חולים להפעיל את המתקן.

3. אם לא תימצא הדרך להפעלת המתקן, יוהרו הצוללנים בהתאם.

868. תורים לניתוחים והיקף "הרפואה השחורה"

חבר הכנסת ש' שטרית שאל את שר הבריאות ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

בעיתון "הארץ" מיום 8 ביוני 1989 מצוטט מפי הפרופסור דני גור, כי להערכתו נפטרו 100 חולי-לב משום שתורם לניתוח אחר להגיע. בעיתון "דיעות אחרונות" מיום 8 ביוני 1989 מדווח בהרחבה על תופעת "הרפואה השחורה".

ברצוני לשאול:

1. האם יכול השר לאשר את הפרסומים?
2. האם ניתן היה להציל איש אחד מכל 100 האנשים שהלכו לעולמם בשל התורים הארוכים?

3. מה עושה השר כדי להתמודד עם תופעת "הרפואה השחורה"?

שר הבריאות י' צור:

השאלתא הזאת מתקשרת להצעה לסדר-היום שתידון כאן עוד מעט.

1 — אינני יכול לאשר את מספר האנשים שנפטרו מעיכוב ניתוח לב. אני רק יכול לומר, שבישיבה שקיימתי לפני כשבועיים במשרדי, אמרו כמה מנתחי לב, מהם החשובים ביותר היום כמדינית ישראל, שהם יכולים בהחלט לומר, שחולי לב נפטרים מפני שאינם מגיעים לטיפול בזמן.

3. אנחנו מנסים היום להפעיל — אסביר זאת בהרחבה. בתשובה על ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת אורה נמיר — ניתוחי לב נוספים במסגרת עבודה נוספת בבתי-החולים, כדי שנוכל לקבל בארץ עוד כ-700 — 800 ניתוחי לב. אני חוזר ואומר: הבעיה איננה כספית, הבעיה היא במציאת הסדר מתאים הן עם הרופאים, הן עם האחיות. האחיות הן מרכיב

2. משרד הבריאות מודע להתפרצויות תחלואה שקרו באזורים שונים בארץ בשל זיהום מי שתייה. ההתפרצויות קרו בגלל תקלות שלא ניתן היה לצפותן מראש. באספקת מי השתייה השגרתיים לא מסופקים מים מזוהמים לשתייה.

4. על-פי נתוני המחלקה לאפידמיולוגיה במשרדנו, התפרצויות תחלואה בשנים 1988 — 1989, שנגרמו על-ידי מי שתייה, היו כדלקמן: יולי 1988, נפת השרון — 48 חולים; דצמבר 1988, נפת אשקלון — 151 חולים; מרס 1989, נפת עכו — כ-700 חולים.

819. מפגע של מי שפכים

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את שר הבריאות ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

מי שפכים מפיצי צחנה ומושכי מושבות יתושים טרדניים, שמקורם במאגר ליד העיירה שלומי, זורמים לצד המטעים של המושב לימן בגליל-המערבי ומהווים מטרד תברואי ומקור הטרדה לתושבים. כל פניות המושב למשרדי הבריאות, החקלאות, הפנים ואיכות הסביבה בדרישה לפתור את הבעיה לא הועילו.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם ייתכן שוועד המושב פנה למשרד הבריאות בנוגע לפתרון הבעיה ולא נענה?

2. מה בדעת השר לעשות כדי לפתור את בעיית מי השפכים מהמאגר שליד שלומי?

3. כיצד בדעת השר לפתור את בעיות מי השפכים בצורה המהירה ביותר כדי למנוע צחנה וקיום מדגרה למושבות יתושים?

תשובת שר הבריאות י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לשכת הבריאות המחוזית פעלה במרס לפתור את הבעיות שהועלו על-ידי ועד מושב לימן, אולם הלשכה השהתה את תשובתה עד שיסודר הנושא סופית והיא תוכל לתת תשובה מחייבת על פתרון הבעיות.

2. היות שהבעיה נגרמת עקב סכסוכים כספיים בין רשויות מקומיות, הנושא הוא באחריות שר הפנים.

3. פתרון הבעיה הכספית על-ידי משרד הפנים בימים הקרובים יביא להתחלת החזקת המאגר והמתקנים על-ידי המועצה האזורית מטה-אשר, שיש לה יכולת ביצועית טובה והיא תמנע גלישות שפכים מהמאגר, עם כל הבעיות הנגרמות מכך.

821. סגירת תא-הלחץ בבית-החולים באילת

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הבריאות ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

השבוע נסגר תא-הלחץ במרכז הרפואי "יוספטל" באילת בשל העדר מימון להפעלתו. כתוצאה מכך, אין אפשרות להגיש טיפול מידי להצלת חיי צוללנים בעקבות תאונות צלילה. כתאונת צלילה שאירעה השבוע באילת היה צורך להטיס את הנפגעים לתא-הלחץ בבית-החולים "רמב"ם" בחיפה.

שר הבריאות י' צור:

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 723, ראה עמ' 2810).

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה, אדוני השר. אני מזמין את השר אהוד אולמרט להשיב על שאלתא אחת. בבקשה.

582. תנאי המגורים בעיר התחתית בחיפה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את השר א' אולמרט ביום א' בניסן התשמ"ט (6 באפריל 1989):

צפיפות המגורים באזורי חיפה התחתית, ובעיקר בוואדיינסנס, היא קשה. האוכלוסייה שם היא בעיקרה אוכלוסייה ערבית.

ברצוני לשאול:

1. מה הן התוכניות לשיפור המצב?
2. באיזה שלב של ביצוע נמצאות תוכניות אלה?

השר א' אולמרט:

אדוני היושב ראש, להלן תשובתי: השכונה ואדיינסנס כוללת 340 בתים וכ-1,100 יחידות דיור. יש בה כ-5,000 תושבים, רובם מבני המיעוטים, ועוד כ-250 עסקים, משרדים ומוסדות שונים. כ-70% מהרכוש מנוהלים על ידי חברת "עמידר" מטעם מינהל מקרקעי ישראל. השכונה כלולה בפרייקט שיקום השכונות בחיפה, בתחום הפיסי ובתחום התברתי.

בסקר שנערך על ידי חברת "שקמונה" בראשית השיקום, בשנת 1978, סווגו כ-400 דירות כדירות הנוקות לשיפוצים ולבדק בית וחלקן הוגדרו לא-ראויות למגורים; 150 יחידות דיור הוגדרו כדירי צפוף ופגום.

הבעיות הבולטות בשכונה כיום, נוסף על הנושא של תכנון מחודש, הן שיפור תנאי המגורים, אי-יציבות של המבנים, העדר שירותים סניטריים תקינים בחלק מהדירות והצורך בשיפור מצב הדירות ובדילול האוכלוסייה להקלת הצפיפות.

שיקום השכונה מתבצע בכמה מסלולים: תוכנית בניין ערים חדשה, שתתבסס על מטרות ברורות: 1. קביעת הדרכים החוצות את השכונה; 2. יצירת רשת דרכים פנימית והרחבת דרכים קיימות, לרבות שיפור התשתית; 3. יצירת אזור חנייה ציבורי; 4. איתור מבנים לשימור; 5. איתור מבנים/אזורים לצורכי ציבור, למגורים ולמסחר; 6. איתור מגרשים לבנייה לאוכלוסייה הערבית הנוקת ולשיפור רמת הדירור בשכונה. הוחל בהכנת התוכנית, בשיתוף משרד הבינוי והשיכון ועיריית חיפה.

בשנת 1987/88 הופעלה תוכנית הלוואות מיוחדת לשיפוצים פונקציונליים בשביל דיורי הוואדי, המיועדת לביצוע עצמי של תיקוני בדק בית בעזרת הלוואות ממשלתיות נוחות. התוכנית הופעלה ביזמת חברת "שקמונה" ואושרה על ידי משרד הבינוי והשיכון. מתחילת מתן הסייע על-פי תוכנית זו ועד היום אושרו ורובצו 80 בקשות לשינויים פונקציונליים בעלות של 280,700 שקל בהלוואה תקציבית ר-500,401 שקל בהלוואה משלימה. בסך הכול הוענקו עד עתה במסגרת תוכנית זו כ-682,000 שקל, וכל זאת בטיפול הישיר

חשוב מאוד בכל התחומים, בעיקר בשלבים של הטיפול הנמרץ. אינני רוצה להבטיח, אני רק אומר: אני מסכים שצריך לעשות היום כל מאמץ, יותר מאשר בכל הנושאים האחרים בתחום הרפואי, כדי שהבעיה הזאת תיפתר. אמסור פה יותר מספרים גם על נושא ההמתנה ועל כל השאלה הזאת כתשובה על ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת אורה נמיר.

היו"ר נ' מסאלחה:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שמעון שטרית.

שמעון שטרית (המערך):

אדוני השר, אני רושם בסיפוק את הדאגה המיוחדת ואת תשומת הלב שלך לטיפול בנושא הזה. אני רוצה לשאול — במסגרת השאלה הנוספת — מה אנחנו יכולים לעשות, אחת כשר הבריאות ואנחנו כחברי הכנסת, שכואב לנו מאוד כשאנחנו קוראים עדות של אנשים מהשורה הראשונה, אנשי שטח, שאומרים לנו כי יום יום, לפי דבריהם, אנחנו לא ממצאים זאת, אנשים מקפחים את חייהם משום שאיננו נערכים כראוי מסיבה זו או אחרת? אני שמח שזה לא מהעדר כסף, כי זה היה חמור מאוד אם היינו מוכנים להקריב נפשות בגלל העדר כסף. אבל אולי חמור יותר שהכסף קיים אבל אין לנו יכולת להיערך כדי שתואץ התקדמות התורים. מה אנחנו יכולים לעשות כדי שהציבור יעשה משהו? אני לא רוצה להישמע כאילו אני לוקח את הבכורה והמרכזיות של ההצעה לסדר-היום, אבל במסגרת השאלה הנוספת, אני רוצה לשאול: מה גורם לנו, כחברה, שלא לטפל בזה ולא למקד את הבעיה הזאת, כדי לפתור אותה, כפי שנושאים אחרים נפתרים בצורה מהירה ומוזרזת?

היו"ר נ' מסאלחה:

יש לי בקשה. היות שחבר הכנסת אורון כאן, אם אפשר, אדוני השר, לענות על שאלתא מס' 463?

שר הבריאות י' צור:

בטוח המידי, אשמח מאוד אם ועדת העבודה והרווחה תסייע לנו בקשר ובמשא-ומתן עם כל הגורמים הפעילים בבתי-החולים, במגמה לראות את הנושא הזה כנושא נפרד מכל המכלולים האחרים בבתי-החולים ולקדם אותו. אני אסביר זאת ביתר הרחבה בהמשך.

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 463, ראה עמ' 2808).

לגבי שאלה מס' 3 אוסיף ואומר, יש מצוקה, אבל היום זמן ההמתנה אינו יותר מחודשיים. תלוי גם אם האנשים מוכנים להתפשר על המוסד, יותר על המקום מאשר על הרמה. אביא דוגמה: יש לנו המוסד הגדול ביותר של משרד הבריאות בפרדס-חנה, ורמתו מספקת לחלוטין מבחינה בריאותית. היום לא קשה להתקבל למוסד בפרדס-חנה, כי הוא רחוק, ואנשים רבים מעדיפים שלא לשלוח לשם. בחודשים האחרונים הוספנו כמה מאות מיטות אשפוז, כלומר, מימון למיטות אשפוז.

לגבי שאלה מס' 4 אוסיף ואומר לחבר הכנסת חיים אורון: נכון שבביקור שלי בבית-החולים הדברים האלה נאמרו. לאחר מכן פנינו למנהל וביקשנו פרטים. ביקשנו לחקור בעניין הזה, וזה מה שיצא. אני לא יכול להבטיח לך בחתימת ידי שלא היה מקרה כזה, אבל כך אכן נאמר לי בבית-החולים.

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני השר, בקשה אחרונה: השב על שאלתא מס' 723 של חבר הכנסת שאול עמור.

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שזה היאור מפורט למדי של מאמץ רציני שנעשה כדי לשפר את תנאי המגורים בשכונה. **היו"ר נ' מסאלחה:** תודה. זה היה מהר מדי, כמו גדעון הוד.

שבח וייס (המערך):
כמו נחמיה בן-אברהם.

היו"ר נ' מסאלחה:
זיכרונו לברכה.

השר א' אולמרט:
אדוני היושב-ראש, בדרך כלל מקובל להשיב על שאילתא בקצרה, אבל זאת עושים השרים שיש להם עשרות שאילחות בכל שבוע. אותי מזכים בשאילתא מדי פעם, ואני לוקח את זה ברצינות.

היו"ר נ' מסאלחה:
אני יכול לקבוע שהנושא שלך חשוב. תודה רבה לשר אולמרט.

יא. הצעה לסדר-היום מצוקתם של חולי לב

החולים של קופת-חולים, וכל זמן שלא יקבלו אותה, הם מסרבים לעבוד במשמרת שנייה.

"במרקו הרפואי בהרצלייה, שהוא מוסד פרטי, מבצעים ניתוחי לב מסביב לשעון, בבית-החולים אסותא ממשיכים לבצע ארבעה ניתוחי לב ביום, במחיר של כ-15,000 דולר לניתוח.

"לדברי פרופסור יאיר שפירא, סמנכ"ל רפואי בקופת-חולים הכללית, ממתנים בתור לניתוחים אלקטיביים — ולפי המספר אני מבינה, אדוני השר, שלא מדובר רק בניתוחי לב פתוח — "בין 22,000 ל-23,000 ממבוטחי הקופה. 10% מהם ממתנים יותר משנה. לדבריו, עם הפעלת המשמרת השנייה בחדרי הניתוח, והיא מופעלת כחלק מבתי-החולים של קופת-חולים, אין כל סיבה שהתור לא יתקצר לשלושה חודשים, ולדעתו זה זמן המתנה סביר.

"קשה לצפות כיצד יפעילו משמרת שנייה כאשר בראשונה אין תפוקה מלאה לחדרי הניתוח. בבית-החולים שיבא, לדוגמה, שלושה מבין 13 חדרי הניתוח של כירורגיה כללית אינם פועלים; שלושה מתוך עשרה חדרי ניתוח באיכילוב אינם בשימוש; ברמב"ם — שלושה מתוך 11; באסף הרופא — אחד מבין 12; בוולפסון — שניים מתוך שבעה. במערכת קופת-חולים: במאיר — ארבעה מתוך 11; בקפלן — שלושה מתוך 11; בבילינסון — חמישה מתוך 15. 24 מתוך 90 חדרי ניתוח, שהם 23%, כמעט רבע מחדרי הניתוח, אינם בשימוש. בשל אורך התורים חל גידול במספר הפונים לניתוחים בבתי-החולים הפרטיים, ומשום כך חלק מהתור בבתי-החולים הציבוריים הוא מלאכותי. המערכת הפרטית ערוכה להעסיק 90% מהרופאים הבכירים של המערכת הציבורית: הממשלתית בכל שעות היום." עד כאן — אותה כתבה.

אדוני השר, בתשובה על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת פארס, שנתת כאן במליאה ב-19 ביוני, קבעת שנושא

של החברה ותוך מעקב צמוד על ביצוע ההלוואות. מתוך הנ"ל אושרו בשנת 1988/89, עד היום, 36 בקשות בסך 127,700 שקל בהלוואה תקציבית ו-231,000 שקל בהלוואה משלימה, ובסך הכול כ-360,000 שקל מאז אפריל 1988.

במסגרת "עשה זאת בעצמך" שופצו חזיתות של ארבעה בתים ובהם 53 יחידות דיור, ונעשות הכנות תכנוניות לשיפוץ עם ועדי בתים נוספים, בהתאם לקצב התארגנות הדיירים. כמרכיב, בוצעו שתי הרחבות ואיחוד של דירות באמצעות רכישת.

בשנת 1988 הסתיים פרויקט שיפוץ ושיקום של השוק הערבי והפיקתו לרחוב להולכי רגל — מדרחוב יוחנן הקדוש — בהסדר מימון בהשתתפות משרד הבינוי והשיכון, העירייה ומחזיקי החנויות, בהיקף כספי של כמיליון שקל. התוכנית כללה הריסת מבנים ישנים והקמת שוק עירוני חדש, החלפת צנרת מים וכיוב לאורך הרחוב, ריצוף הרחוב והקמת תאורת רחוב. טרם הושלמו ביצוע מגרש החנייה ושיפוץ חזיתות החנויות. הפרויקט בוצע באמצעות חברת "שקמונה", במסגרת תוכנית שיקום השכונות בחיפה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1174, של חברת הכנסת אורה נמיר, בנושא: מצוקתם של חולי לב.

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אחרי ששקטו הרוחות באולם המליאה אפשר להתפנות אולי לדברים, אם יורשה לי לומר — לא הייתי אומרת הלא-פחות חשובים, הייתי אומרת היותר-חשובים בחיינו.

שבח וייס (המערך):

בכל יום רביעי שומעים גידופים, ואחר כך משתור סדר.

אורה נמיר (המערך):

אנחנו, ותיקי הבית, מכירים את זה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
יש חלק שנעשים מזה חולים.

אורה נמיר (המערך):

יש חלק שנעשים מזה חולים, יש חלק שנעשים מזה בריאים.

אדוני היושב-ראש, ב-30 במרס 1989 פרסמה הכתבת לענייני בריאות של "הארץ", עדנה ארידור, כתבה מקפת מאוד תחת הכותרת: "סליחה, חדר ניתוח סגור". היא קובעת, שצוואר הבקבוק של השירותים הכירורגיים הוא ניתוחי הלב. פתיחת יחידות צנתורים וגידול במספר האבחונים של סתימות בעורקים הגדילו את הצורך בניתוחי לב, בעיקר בהתקנת מעקפים. עם הגידול במספר היחידות בשנה האחרונה גדל מספר המפנים לניתוחי לב, במיוחד למחלקות חדשות לצנתורים.

"בעבר בוצעו ניתוחי לב בשתי משמרות. מאז הופעלה הסכמ המשמרת השנייה בקופת-חולים, דורשים הרופאים את תוספת ההכנסה על עבודה במשמרת שנייה הניתנת לרופאי בתי-

דבר נוסף שאומר ד"ר מילוא, והוא כמעט נשמע כאילו היינו בחוץ-לארץ: "אין בבית-החולים 'רמב"ם' הקדמת ניתוח" — הוא מדבר על מחלקת ניתוחי לב פתוח — "בשל תשלום או לחצים אחרים, של קשרים כאלה או אחרים". הוא מעריך, שזו המחלקה היחידה בארץ שעומדת באילוצים הללו.

ב"רמב"ם" מחכים היום בתור כ-80 — 100 איש. התור לניתוחי לב פתוח לא יתחסל לעולם. במערכת הציבורית יהיו תמיד תורים, ותור נסבל, לדבריו, הוא בין חודש לחודשיים.

לאחרונה נפתחו מכוני צנתור — ואנחנו כולנו שמחים וגאים על כך — בצפת, בחדרה, בבית-החולים "וולפסון" ובכא-רשב. אבל, השאלה היא, היכן ניתוחו אותם חולים שמצתירים אותם? חלק לא מבוטל מהם צריך ניתוחים, ולעתים ניתוחים מיידיים.

לדעת ד"ר מילוא, לא צריך כסף נוסף למערכת. הוא קובע, שהתשובה היא שהכסף הנמצא בתוך מערכת הבריאות חייב להיות מחולק אחרת, טוב יותר.

אדוני השר, היום, בישיבת ועדת העבודה והרווחה הודיע ממלא-מקום מנכ"ל משרד, כי התוכנית לקיצור התורים שבקה חיים. הוא קבע זאת באופן חד-משמעי והחלטי. הוא נימק זאת בחוסר יכולת להגיע להסכם עם האחיות ועובדי המינהל והמשק על שיעור התוספת שתשולם להם תמורת המשמרת השנייה. מהי, לכן, תשובתך, אדוני השר, לאחר כל התקוות והציפיות של קודמתך ושלך, שהתוכנית הזאת של קיצור תורים תביא ישועה למאות ואולי אלפי חולים המחכים בתור לניתוח ומסכנים את בריאותם ואת חייהם? איזו אלטרנטיבה תוכל מערכת הבריאות להציג בפניהם? אני אומרת זאת בשם של אותם חולים שידם אינה משגת לשלם וקשריהם אינם כאלה שהם יכולים להפעילם כדי להקדים את תורם ולהתנתח.

מה יעלה, אדוני השר, במציאות הזאת, בגורלה של הרפואה הציבורית? זו אולי שאלת השאלות שחייבת להטריד אותנו, כי העשירים והמבוססים ימצאו תמיד את התשובה. הם לא צריכים לסווג לחוץ-לארץ, הם ימצאו זאת במערכת הישראלית. ומי כמון יודע, כיצד עולים ותופחים המכונים ובתי-החולים הפרטיים שמשרתים חלקים הולכים וגדלים של האוכלוסייה במדינת ישראל. אבל מה יקרה לרוב המכריע, שידו אינה משגת לשלם בעד השירותים היקרים האלה?

אני רוצה לסיים ולומר, רבותי חברי הכנסת, שזוהי החובה שלנו, של הבית הזה, של הכנסת, לעשות כל שביכולתנו כדי שלא לתת למערכת הציבורית המפוארת, שהוקמה במדינת ישראל, לקרוס. תודה.

הי"ד נ' מסאלחה:

תודה לחברת הכנסת אורה נמיר. אני מזמין את כבוד שר הבריאות להשיב.

שר הבריאות י' צור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מסכים לחלק גדול מאוד מדבריה של חברת הכנסת אורה נמיר, אבל אני יודע שאני חייב לתת גם תשובות. אני כבר כמעט גמרתי את הסט, ולא צריך לעמוד בכנינות.

ראשית, נכון שיש תורים במערכת הרפואה הציבורית. מטבע הדברים, בחצי השנה שאני מכהן כשר הבריאות הקדשתי את עיקר המאמץ כדי להבטיח איזון יציבות במערכת. אני נוהר מדבר, כי לעולם אינך יודע מה יקרה מחר, אבל

ניתוחי הלב הוא אחד הנושאים הקשים ביותר במערכת הרפואית בישראל. זמני ההמתנה לניתוחי לב נמשכים בין שנה לשנתיים. אתה קבעת וחזרת על כך היום, שקשה לדעת כמה חולים נפטרו בשנה האחרונה, אם כי כל מנתחי הלב חוזרים ואומרים, שיש חולים שניתן היה להציל את חייהם אילו נעשו הניתוחים בזמן.

שישה בתי-חולים בישראל מכצעים ניתוחי לב: "כרמל", "רמב"ם", "שיבא", "איכילוב", "בילינסון" ו"הרסה". לפי הדיווח שלך באותה תשובה, ההערכה היא, שבשנת 1988 נעשו כ-1,300 ניתוחי לב במערכת הציבורית, ועוד כ-300 במערכת הפרטית. יש הערכה, לדברך, שמספר ניתוחי הלב הנדרשים מדי שנה ילך ויגדל, ויגיע ל-2,500 ניתוחים.

לצורך ההצעה לסדר-היום הזאת ביקשתי לדבר עם אחד הרופאים המנהלים את אחת המחלקות לניתוחי לב פתוח דווקא בבית-חולים ממשלתי, ובחורתי, אדוני השר, את ד"ר מילוא, מנהל המחלקה לניתוחי לב ב"רמב"ם". אתה ודאי ער לכן, מיום שנכנסת למשרד המורכב מאוד והקשה מאוד שאתה עומד בראשו. היה קשה מאוד לשמוע את דבריו של ד"ר מילוא, ואני אומרת מראש, אדוני השר: לא הכול אומר מעל הדוכן הזה.

אני מצטטת: "הצרות ב'רמב"ם' וברפואה הממשלתית ראשיתן באפליה הקיימת בין בתי-החולים הממשלתיים לבתי-החולים של קופת-חולים. הדבר מתבטא בתרופות, בשכר ובכוח-אדם. העובדים נופלים מהרגילים, ואינם רוצים לעבוד בשכר המשולם בבתי-החולים הממשלתיים. הפער קיים הן לגבי מנתחים, הן לגבי מרדמים והן לגבי אחיות. הטובים עוזבים את הארץ. המקור למצב זה של ניתוחי הלב הוא השכר המחפיר של הרופאים המנתחים, המרדמים והאחיות. איש אינו רוצה לעבוד ב'רמב"ם'. אילו חיל המשק" — אומר ד"ר מילוא — "במערכת שוויונית, היו גם הרופאים בבתי-החולים הממשלתיים מקבלים זאת. אך אם יש לחלק אחד, ולחלק האחר אין, הם מתקוממים התקוממות אדירה וצודקת על כך שרופאים באותה עיר, באותה רמה, באותה עבודה, באותה אחריות מקבלים פי שניים, פי שלושה בשכר" — ויורשה לי לומר, אפילו יותר מפי חמישה ושישה — "מאשר אותם רופאים בבתי-החולים הממשלתיים. אם אין" — אומר ד"ר מילוא — "שלא יהיה לכולם; אם יש, שיהיה לכולם". ואנחנו מדברים רק על המערכת הציבורית, לא על הפרטית.

התוצאה היא התמרמרות בלתי רגילה, והיא מתבטאת בעזיבה, עזיבה קשה מאוד, גם מבית-החולים הציבורי לבית-חולים פרטי, וגם מהארץ. וממשך ד"ר מילוא ואומר: "כל המקרים הקשים נורקים" — הוא השתמש בביטוי זה — "ל'רמב"ם'. חדרי המיום ממוקמים במרתף. המעלות משותקות בין 10 ל-12 פעמים ביום בשל חוסר תקציב לאחזקה נאותה של המעלות. אנשים אינם רוצים לעבוד כאן. אנחנו אומנם מכצעים 150 ניתוחי לב בשנה, אך אם היה לנו סיוע נוסף מחדר ניתוח ותוספת אחיות, היינו מכפילים את המספר."

"התור לצנתור ב'רמב"ם" — שנה. זה קצת מפליא, כי הוא קצר יותר, לדבריו, מאשר במקומות אחרים בארץ. לניתוח לב פתוח ממתינים בין 8 ל-9 חודשים. בית-החולים "רמב"ם" מפורסם גם בזכות המחלקה לניתוחי לב לילדים שבו, שהיא אחת המחלקות החשובות בארץ. התור לניתוחי לב לילדים הוא קצר ביותר, על-פי מצבו של הילד, וגם מבוגרים במצב קריטי — ב"רמב"ם" משתדלים מאוד להקדים את תורם.

מילוא עשה את ההשוואה אליהם, אבל לא זה המצב הכללי. המצב האמיתי הוא, שרופא קופת-חולים מקבל היום סכום משמעותי יותר מרופאי המדינה. אנחנו נמצאים עכשיו בסדרת דיונים ארוכה עם רופאי המדינה, והעובדה הזאת כשלעצמה, כמו גם זה שהתחלנו להתקרב להסדר שיוסיף להם הכנסה, הבטיחו את השקט במערכת.

שלושה דברים הבטיחו את השקט במערכת: 1. סיימו את התקניה לגבי האחיות, וסידור זה מתחיל לפעול עכשיו; 2. הגענו להסדר עם עובדי המינהל והמשק, וגם לגביהם ביטלנו חלק מהפער שכנים לבין עובדי המינהל והמשק של קופת-חולים; 3. אנחנו מדברים עם הרופאים והם מוכנים לתת בנו אמן שמהדיבורים האלה תצא תוכנית כללית, שלחלק ממנה הסכמנו.

חובה היא לשפר את שכר הרופאים. אי-אפשר לקיים את המערכת בפער כזה בשכר בין רופאי קופת-חולים לבין רופאי המדינה. מערכת כזאת לא תתקיים.

אין איש פתרון פשוט שניתן לאמץ אותו, אלא אם נגיד: בואו נחכה לוועדת החקירה. למעשה אין לשום מערכת בריאות ציבורית בעולם פתרון פשוט. שר האוצר חזר עכשיו מביקור בשבדיה, והוא סיפר שגם שם יש תורים ארוכים, ושם הרי ההוצאה הלאומית לבריאות היא גדולה מאוד. אנחנו חייבים לדעת, שאצלנו ההוצאה הלאומית לבריאות היא מאוד מאופקת בסך-הכול, בהשוואה למדדים אירופיים. היא לא נופלת מהם בהרבה, אבל היא בהחלט לא עולה עליהם. בכלל, כדאי שבביקורת שאנחנו מותחים על עצמנו נדע שמערכת הבריאות, על-פי כל מדד, היא מערכת חסכונית מאוד ומאופקת מאוד.

זלמן שובל (הליכוד):

השאלה היא, האם בסעיף הזה של הוצאה בריאותית אצלנו כלול כל מה שכלול בו בשבדיה? כמה מוציאים אצלנו על אדמיניסטרציה והדברים מסביב לה וכמה על רפואה פרופר?

שר הבריאות י' צור:

הכול כלול בזה. הרי אתה מומחה ממני בתחומים הכלכליים. ההוצאה הלאומית לבריאות מגיעה לכ-4.5 מיליארדי שקל, כאשר שני שלישים ממנה מוצאים במערכת הציבורית, וכשליש או פחות, 24%, הוא ההוצאה של משקי בית, ההוצאה של המערכת הפרטית, בכלל זה טיפול שיניים, תרופות, רופאים פרטיים, שימוש ברפואה הפרטית.

אני מודה, שתחום אחד איננו כלול בהוצאה הלאומית, והוא "הרפואה השחורה". זה איננו. אבל אתה יודע בוודאי, שקשה לעשות השוואה, כי השאלה היא מהו כוח הקנייה, מהם מרכיבי השכר, אין אתה משווה אותם. אצלנו ההוצאה הלאומית לבריאות היא 7.6% בתל"ג — תוצר לאומי גולמי — הישראלי, ובארצות-הברית היא מגיעה ל-10.8% מהתל"ג האמריקני.

אנחנו דומים מאוד לבריטניה מבחינת ההוצאה, קצת פחות מהמדינות המתועשות במערב-אירופה. אבל, כשעושים תקנון, המביא בחשבון את כוח הקנייה ואת העובדה שהאוכלוסייה בישראל צעירה יותר, יחסית, לפי דברי גור עופר, שהוא הכלכלן המומחה בנושא כלכלה רפואית, אנחנו קרובים למדי.

אבל, אם ניקח מרכיבים אחרים, שהם מעניינים מאוד מהבחינה הזאת, למשל מספר המיטות ל-1,000 נפש — זה מאופק מאוד מאוד אצלנו. מספר העובדים למיטה — אצלנו

עברנו את חצי השנה הזאת בלי שביתות ועיצומים במערכת הבריאות, וכבר הרבה שנים לא היתה חצי שנה כזאת. זה כשלעצמו הביא לצמצום כתורים, ואינני מדבר עכשיו על התורים לניתוחי לב, ובהמשך דברי אנע בהם.

מה הביא לצמצום התורים בתקופה האחרונה? אומר לכם שלושה דברים, ולא דווקא לפי סדר החשיבות, כלומר — אינני מציין איזה גורם הביא לשינוי המשמעותי ביותר. הגורם הראשון הוא, שהיתה יציבות, פשוט עבדו. לא היו שביתות, וכאשר עובדים, התור מתקצר באופן טבעי.

עלינו לזכור, כי ההמתנה לניתוחים היא בכמה מרכיבים ולא בכל דבר. הניתוחים שבהם יש תורים, חוץ מניתוחי לב, הם ניתוחי פרוסטטה, עיניים, מפרקים, ניתוחים אורטופדיים, וברור שכאשר המערכת עבדה ללא שביתות, התורים התקצרו.

דבר שני, אנשים רבים מאוד פנו למערכת הפרטית. יש לזכור, שבצד ההוצאה העצומה במערכת הפרטית, היא הופכת גם להיות גורם המדרכין את המערכת הציבורית. אני אומר זאת כאן בפשטות ובגלוי. המערכת הציבורית מאשפזת חולה לניתוח למשך שלושה-ארבעה ימים, והנה פתאום עומדת מולה המערכת הפרטית, העושה זאת בנייתוח-יום ושולחת את החולה הביתה. כמו כן, העובדה שהמערכת הפרטית יכולה לעבוד סביב לשעון ולהזיל את ההוצאות, פרט לדבר היחיד היקר שהוא שכר העבודה — אין ספק שכל זה מעורר אנשים רבים ללכת לשם.

גורם שלישי, התחרות בין הקופות חייבה את קופת-החולים לתת לאנשים שירות ולממן גם את הטיפול במערכת הפרטית. כל קופות-החולים עושות זאת, והן שולחות את חבריהן לניתוחים במערכת הפרטית.

המשבר של המערכת הציבורית הוא קריטי לא מפני שחסר בו משהו, לא חסר בו כלום לבד משיטה שתוכל להביא לתפועל נכון ויעיל של כל מה שיש בו. גם קופת-החולים הכללית וגם קופת-חולים "מכבי" לוקחות לפעמים את הרופא שהולך ל"מדקל סנטר" או ל"אסותא" ועושה שם ניתוח עיניים או ניתוח שבר או כל מה שצריך, והוא רופא של קופת-חולים.

העובדה שקראו לתוכנית "תוכנית לקיצור תורים" אינה מעידה על כך שזו כל האמת, ואפילו לא חצי האמת. האמת היא, שזו היתה הדרך האפשרית להוסיף הכנסה לעובדי מערכת הבריאות. הרעיון הזה נולד לפני שנתיים, ואגב, הוא מומש גם בבריטניה במשך שנתיים, היה בו בעצם יסוד של "תרגיל", אין להוסיף הכנסה לעובדי מערכת הבריאות בלי שזה ישפיע על עובדי השירות הציבורי הלאומי. הרעיון היה, שזה יתמקד באותם אנשים שיבצעו את העבודה.

אני חייב לומר, שכל שהתקדמנו בזה, התברר שכל הארגונים מתכוונים, בסופו של דבר, לדאוג לכך שכל העובדים יקבלו את התוספות, גם אלה שלא יהיו קשורים בקיצור התורים. ואז פשוט איבדנו את האפשרות לתפוס איזה קצה חבל. התחילו לשאול: מה יקרה אם חולה שעבר ניתוח חוזר למחלקה? הרי הוא בא ממחלקת קיצור תורים, והאחות במחלקה — ואיני אומר זאת בזלזול — מקבלת חולה שבא מהמחלקה לקיצור תורים, ולכן צריך לתגמל גם אותה. כך זה הלקח והתקרה, ואני לא רואה איך ניתן להיכנס לזה. אנחנו ניסונו בהחלט להחזיק את המערכת, אפילו על-ידי תוספות שכר, כדי להגיע ליציבות.

אני חושב שכאשר דיברת על פיימישה או פיישיה התכוונת אולי לרופא מסוים או לשניים באזור חיפה, שד"ר

מכלל המערכת, ולומר: אני חותם הסכם עם בית-החולים "איכילוב" ועם בית-החולים "כרמל"; אם אקבל מכס עור 100, 150 ניתוחים — תקבלו תשלום שההוצאה שלו תחולק בין הקופה לבין המדינה.

אני חוזר ואומר, אין זו בעיה של חוסר משאבים, הבעיה הגדולה ביותר במערכת הבריאות היא לנסות להגיע להסדרים שיביאו גם ליותר הכנסה. כמי שפוגש את המערכת הזאת בפעם הראשונה מבפנים — אחת בא לבית-החולים "שיבא", שיכול להתחרות עם רבים בעולם מבחינת הפוטנציאל, היופי והכול, ואתה נפגש אחר כך עם הרופאים ועם העובדים ומוצא תסכול שאתה כמעט לא נתקל בו בקרב שום ציבור אחר.

בטווח המידי, זו הדרך היחידה, לפי דעתי, לקבל עוד כמה מאות ניתוחים שיכולים להציל חיים, אני חוזר ואומר מעל הכמה הזאת: כל הרופאים שאני סומך עליהם, מומחי הלב ומנתחי הלב אומרים, שבארץ מחים אנשים כי חלק מהם אינם מגיעים לניתוח, כי זמן ההמתנה מגיע לפעמים עד שנתיים. אני מצטט את הדברים מפי פרופסור בורמן מבית-החולים "הדסה", שהוא גם משתיל לב, וזאת אומרים גם פרופסורים נוספים שהשתתפו באותה פגישה.

לגבי הטווח הארוך יותר מתגלגלים רעיונות שונים — לפתוח בבתי-חולים נוספים מחלקות לניתוחי לב; להקים בית-חולים לניתוחי לב; להביא לכך שאחד מבתי-החולים יעבוד כנורמות אחרות לגמרי, ושינתח, יש דברים כאלה בעולם.

מאחר שתמיד אוהבים להתווכח על הטווח הארוך, אני אומר, שהמבחן הוא בטווח המידי, ובטווח המידי יש אפשרות למצות את הפוטנציאל הקיים. זה מחייב תשלומים נוספים, זה מחייב הכרה בבעיה, התייחסות אליה — על השולחן. אני לא רואה אלטרנטיבה אחרת. אני אנסה בכל אופן לפעול בדרך הזאת, ואשמח כמובן לקבל סיוע, כדי שהדבר יהיה מקובל גם על ציבור העובדים האחר בבתי-החולים, ושיהיה בהחלט לחץ ציבורי, כי אין סיבה בעולם שהדבר הזה יקרה במדינת ישראל.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חודה לשר הבריאות. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. לפני כן אני רוצה לשאול את חברת הכנסת אורה נמיר: האם את מסכימה שהנושא יועבר לוועדת העבודה והרווחה?

אורה נמיר (המערך):

כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

הצבעה מס' 6. מי בעד העברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה? מי נגד?

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת העבודה והרווחה — 8

נגד — אין

מנעמים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

הוא 2.5, באירופה הוא מגיע ל-5 עובדים על מיטה בבית-חולים. אם כן, אנחנו לא צורקים לפעמים בביקורת העצמית החריפה הזאת, הבעיה היא, איך להביא ליתר-אפקטיביות של המערכת: במצב שבו יש לך די מחקנים, שאין צורך בשאבים אדירים נוספים, מוכרחים להביא ליתר-אפקטיביות.

אני רוצה להתייחס לשאלה שהועלתה פה ולסיים בזאת. העובדות נכונות, אולי רק ארחיב, חברת הכנסת נמיר, בנוגע לבתי-החולים. ב-1987 וב-1988 היה המצב דומה למדי. כפי שאמרת, ניתוחו בשישה בתי-חולים. בבית-החולים "כרמל" היו בשנת 1987, שלגביה יש לנו סיכומים ודאיים — 236 ניתוחי מעקף; זה לא כל ניתוחי הלב, אני אומר ניתוחי מעקף, שהם עיקר הניתוחים. בבית-החולים "איכילוב" — 236. בבית-החולים "בילינסון" — 150.

אורה נמיר (המערך):

כמה ניתוחים נעשו בשנת 1988 בבתי-החולים "כרמל"?

שר הבריאות י' צור:

אין לי המספר, אבל זה לא הרבה יותר.

אורה נמיר (המערך):

לי יש מספר — — —

שר הבריאות י' צור:

המספר שיש לך נוגע לניתוחי לב, לא רק לניתוחי מעקף. נכון שב-1987 היו בבתי-החולים "כרמל" 392 ניתוחי לב, אבל 236 מהם היו ניתוחי מעקף. המספר גדל אצלם במקצת בשנה הזאת.

ב"איכילוב" נעשו 236; ב"בילינסון" — 151; ב"שיבא" — 337; ב"הדסה" — 236; ב"מב"ם" — 90; בהרצליה — 70; ב"אסותא" — 99 — 100. המספר גדל בשנה הזאת.

יש פה, כמובן, מספר מדאיג למדי. ככל שגדל מספר הניתוחים בבתי-החולים הפרטיים, הוא יורד במקביל בבתי-החולים הציבוריים, כי אותם רופאים עושים את הניתוחים פה ושם.

אני אומר מה אנחנו מנסים לעשות, ואני מקווה ומצפה, שניתן יהיה לסייע. אני חושב שבטווח הקצר אין פתרון אחר. לפני שבועיים כינסתי חלק גדול ממנתחי הלב ומנהלי בתי-החולים, ואמרנו: בואו נצלם כמה ניתוחים עשיתם השנה. זו חובתכם למערכת הציבורית בשנה הבאה. כל ניתוח שתעשו מעל המספר הזה — ואנחנו רוצים להגיע בסך-הכול ל-600 — 800 ניתוחים — כל ניתוח מעל ל-1,300 או 1,200, ייעשו במערכת הציבורית, בית-החולים יקבל בעבורו תשלום מיוחד. לפי הערכה כללית מאוד של הרופאים, ואנחנו צריכים לסיים זאת עד סוף השבוע, המחיר נע בין 9,000 ל-12,000 שקל, ובית-חולים יכול לעשות ניתוחים נוספים תמורת המחיר הזה. הוא יצטרך לתת תשלום מיוחד לרופא, מעבר למכסה שהוא ביצע בשנתיים האחרונות. בית-החולים יצטרך לתת תשלום מיוחד לאחיות ולכל הצוותים הרפואיים שיעבדו.

זאת הדרך היחידה שבה אוכל להפיק זאת מהמערכת הקיימת, אם אינני רוצה להישאר עם תפוח מוסר. אני לא רואה דרך אחרת, וזה יצטרך להיות על השולחן. צריך לדעת זאת. בית-החולים לא יעשה במערכת הציבורית יותר, גם אם אטיף לו מוסר מהבוקר עד הערב. אני אומר: בכקשה, הואיל ויש לך פוטנציאל, יש לך רופאים ויש לך אחיות שיהיו מוכנים לעבוד תמורת שכר נאות, אני מוכן להפריד את זה

יב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

- היו"ר נ' מסאלחה: הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 2), חברי הכנסת, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.
- סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:
- היו"ר נ' מסאלחה: תודה.

יג. שאלות ותשובות

- היו"ר נ' מסאלחה: ברצוני לשאול את כבוד השר:
- אני מזמין את כבוד סגן שר החוץ להשיב על שאלתא מס' 787, מאת חבר הכנסת אלי דיין.
787. סירוב הרבי מלובכין' להיפגש עם ארנס ושמיד
- חבר הכנסת א' דיין שאל את שר החוץ ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):
- בעיתונים פורסם, כי מנהיג חב"ד, הרבי מלובכין', סירב להיפגש עם שר החוץ משה ארנס בעת ביקורו בניו-יורק. כמורכב פורסם, כי קודם לכן סירב הרבי להיפגש עם ראש הממשלה, מר יצחק שמיר.
2. אס כן — האם נשקל להימנע בעתיד מבקשות כנ"ל?
- תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1. לא היו דברים מעולם.
2. ראשי המדינה נפגשים מפעם לפעם עם מנהיגים בקהילה היהודית על-מנת לשוחח עמם בעניינים שוטפים, ואין בכוונתם להפסיק נוהגם זה.

יד. הצעה לסדר-היום

ההסברה המדינית של ישראל ערב כינוס מועצת אירופה

- היו"ר נ' מסאלחה: שהיא נוטה לאיחוד. אירופה לא מעורבת באופן ישיר, על כל פנים רק חלקים ממנה מעורבים בפוליטיקה המזרח-תיכונית, ולמרות הכול היא רואה עצמה קשורה מאוד לאזור הזה — גם מפאת מרכזיותה כאזור הזה בעבר, וקשריה ההיסטוריים והתרבותיים עמו; גם מפאת העובדה שהמזרח התיכון יש לו חשיבות רבה מאוד בכלכלת אירופה — מקורות אנרגיה, שווקים גדולים וחשובים מאוד; וגם מתוך תחרות מתמדת בין אירופה לארצות-הברית. אירופה ככלל, וצרפת ואנגליה בפרט, צרפת ביתר שאת, ואלה מדינות חשובות ומועילות, ואיטליה במידה מסוימת, לא היו רוצות שתהליך השלום באזור הזה יהיה רק פקס-אמריקנה.
- עניין אחר: אירופה, אשר אדמתה זרועה בבת-יבשות של העם היהודי, שלגביה השואה היא שבר מוחלט של התרבות המערבית הרציונלית, שבר הנצרות, עומדת בפתחה של כל הזדמנות להשתחרר מן המוקעה הזאת על-ידי אימוץ הפילוסופיה של אוניברסליות השואה. זאת הפילוסופיה שארנסט נולטה נתן לה ביטוי מובהק, ובאותם ימים לא היה ברור עד כמה הוא משקף את ההווי האירופי וגם נתון לו תאוצה.
- לכן נוח מאוד לידידים שלנו באירופה, למשטרים הדמוקרטיים באירופה, שגם הם נושאים בתחושת נטל, ההאשמה הקולקטיבית הנמשכת על מה שהתרחש על אדמתם, לראות את ישראל כאכזרית. הם נהנים לראות את החייון של מעשי התגוננות בין חיילי צה"ל לילדי האינתיפאדה, והם נותנים לזו: מייד פרשנות אוניברסלית מקפת, כאילו אנחנו מבצעים כאן מעשי זרועה שיטתיים. והם עושים זאת בלי רקע, בלי ידיעת הרקע, בלי הסיכון, בלי הפתלתלות של המצב, בלי תולדות מלחמת השחרור. הכול מתחיל מלחמת
- היו"ר נ' מסאלחה: אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעה לסדר-היום מס' 1257, בנושא "ההסברה המדינית של ישראל ערב כינוס מועצת אירופה", מאת חבר הכנסת שבת וייס. בבקשה, חבר הכנסת וייס.
- שבת וייס (המערך): חברי היושב-ראש, סגן שר החוץ, חברי הכנסת, אני יודע שלהסברה יש מגבלות. הסברה איננה תהליך אוטונומי, אף כי יש כמה משטרים שהצליחו באופן וירטואוזי להפוך אמת לשקר ושקר לאמת באמצעות הסברה. איננו נמנים עם המשטרים האלה, ואני שמח שאיננו נמנים עם המשטרים האלה, לא חומים ולא אדומים.

אני יודע שהסברה היא עניין מסובך מאוד בנסיבות שבהן אינך מפסיד, אינך "אנדר-דוג", כשאתה מצליח לנצח. אני אפילו מודע לכך, שנוצרה גישה בנלית למאבקים בין אומות, בעיקר בעידן הפוסט-קולוניאלי, שעל-פיה כאשר לבן מכה לבן — זה עניינם של הלבנים, וכאשר שחור מכה שחור או כל צבעוני — זה פצעי בגרות של ההתבגרות הדמוקרטית שלהם, של כניסתם לעולם הסובריני; וכאשר שחור מכה לבן — זו תמיד מלחמת שחור, וכאשר לבן מכה שחור — זה תמיד קולוניאליזם. אני מודע גם לקלישה הבנלית הזאת, שהיא נפוצה מאוד בכל האקולוגיה הפוליטית והדיפלומטית.

עם זאת, יש בתוך האילוצים האלה גם מרחב פעולה, ואפשר לעשות בתוכו יותר או פחות.

אירופה המערבית עוברת עכשיו את תקופת הזוהר הכלכלי שלה. במידה מסוימת היא בתקופה פוליטית מיוחדת, בכך

גם חובת האחריות ההיסטורית של האומה שלו. לא כל כך קל להינתק מזה. אינני מקבל בקלות כזאת את ההתנערות מכל האחריות הזאת.

עוד עניין אחד, ואני מתקרב לסיום דברי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

האם אתה מעוניין לענות על השאלה שרצה לשאול אותך חבר הכנסת זלמן שובל?

שבח וייס (המערך):

מייד, אבל יש לי עניין נוסף.

אין להם שום בקיאות או אינפורמציה בבעיית גבולות הביטחון של מדינת ישראל. אתמול הבאתי דוגמה אחת לשר החוץ. באירופה עוסקים עכשיו בפירוז ובצמצום הנשק ובבעיות ביטחון, ומצמצמים את מספר הטנקים מ-8,000 ל-5,000. באזור שלנו יש יותר טנקים משיש בכל אירופה. באזור שלנו יש פי-ארבעה או יותר טנקים ממספר הטנקים בחזית סטלינגרד משני צדיה. העובדות האלה אינן ידועות. והם מדברים על רצועת ביטחון של כ-500 קילומטר במסגרת תהליכי הפשרה ומיתון הסכסוך וצמצום הנשק, ומעבר מיצירת נשק לכלכלה, מייצור תותחים לייצור גרביים. רובם אפילו לא מתמצאים בשאלה.

בעניין זה יש דמיון מסוים בהשקפות שתי מפלגותינו. אנחנו מוכנים לוותר על יהודה, שומרון וחבל-עזה במסגרת פדרטיבית או קונפדרטיבית, אבל להישאר על הירדן — תוכנית-אלון. אתם חושבים על אוטונומיה. שנינו, שני הצדדים, מודאגים מצרות המתונים של מדינת ישראל באזור נתניה-קלקיליה וכן הלאה. הדברים האלה לא ידועים. וכאן יש מקום רב להסברה, לנתינת שפע של אינפורמציה.

אני לא בטוח שאנחנו נשיג את תמיכת אירופה, אבל נבוא אליהם ונאמר להם: רבותי, זה היום המשחק היחיד במגרש. תוכנית השלום הזאת היא התוכנית הריאלית היחידה המקובלת על הדעת הישראלית. יש לדבר אליהם כדמוקרטים אל דמוקרטים. הם מתחשבים בדעת קהל. נלווה את הדברים שלנו באינפורמציה, ונלווה אותם בהבהרות נוספות — פתרון בעיות הפליטים בלי קשר לפתרון הסכסוך ונכונות שלנו להיכנס לפתרון בעיות הפליטים.

אומר עוד — ואמרת זאת גם לשר הביטחון. בעת הזאת נחוץ מאמץ עליון שלא להרחיב את הסכסוך כאן. נחוץ מאמץ עליון שלא להשתמש בפרשנות הקיצונית של מיגור האינתיפאדה, גם לא בשינוי התקנות לשעת-חירום. הפרימט הוא המהלך המדיני, כדי לתת הזדמנות לתוכנית השלום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. ישיב סגן שר החוץ.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני הישכר-ראש, אני בהחלט שותף לניחוח של חבר הכנסת שבח וייס לגבי מקורות העמדה האירופית היום. אוסיף על זה, שיש גם פעילות אינטנסיבית של אש"ף ושל העולם הערבי ב-20 השנים האחרונות, בעצם מאז מלחמת ששת-הימים, פעילות הממוקמת באירופה יותר מכל מקום אחר, יותר מבארצות-הברית.

אילו תיארתי את חלוקת העבודה הייתי אומר זאת כך: הערכים התמקדו באירופה וניסו, והצליחו חלקית, להדור לאמריקה, ואילו אנחנו התמקדנו בארצות-הברית והשקענו מאמץ קטן יותר באירופה. בכך הייתי מסביר בהחלט חלק

ששת-הימים. אז נוצרה הבעיה הפלשתינית, בלי בעיה של גבולות ביטחון.

זלמן שובל (הליכוד):

מותר לי להעיר משהו?

שבח וייס (המערך):

רק שנייה, ברשותך.

רובם לא מאמצים גם את גישת מפלגתי, המדברת בזכות פשרה טריטוריאלית ובנכונות להליכה רבה מאוד בכיוון הערבי. העמדות הנפוצות שם דומות מאוד לעמדות הנפוצות באגף השמאל, באגף הרדיקלי של ישראל, או באגף הרדיקלי של מפלגתי. אלה הדעות המתונות.

הם גם משתמשים בטרימינולוגיה שאמורה להיות קרובה מאוד לאסוציאציות ההן. לא "רימוני עשן", אלא "רימוני גז". רצוי לקצר. גז — האסוציאציה ברורה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

קוראים לזה גז מדמיע.

שבח וייס (המערך):

אני מכיר את הפירושים. חלק מן הישראלים משתגעים לעשות שימוש באותם מוטיבים. אינני פסיכולוג ואף לא פסיכופתולוג של הפוליטיקה הישראלית, אבל אני מתקומם גם נגד כל אנלוגיה, ואני חושב שרצח הוא רצח. הוא רצח. אם ילד ערבי נהרג, זה נורא; ואם ילד יהודי נהרג, זה נורא.

דבר מעניין מאוד קורה שם באירופה. יש שם שיתוף פעולה מרתק בין הימין לשמאל. הימין המסורתי, יורשה של הלאומנות, יורשה של הרוצחים, ודאי מעוניין להטיל בנו כתם כזה. מה שאותי מדהים הוא שהחברים שלי שם, השמאל, ואני שייך לשמאל, מאמצים את העניין הזה מתוך הזדהות הומנית מאוד עם הבעיה הנוראה של העם הפלשתיני ושל הפליטים, אבל בלי — הייתי אומר — שפע של כושר אינטלקטואלי, ועם אפס של יושר אינטלקטואלי. זאת האווירה.

אתמול החליטו שרי החוץ במדידת מה שהחליטו. יש בזה חלקים חיוביים. הם לא דחו על הסף את יוזמת השלום של הממשלה, אבל הם הליכשו עליה תנאים רבים מאוד, שהם בעצם נוסחת אש"ף. בעקבות התרשמותי מהשתתפותי בוועדה המדינית של מועצת אירופה ומהשתתפותי האינטנסיבית הקבועה במוסדות מועצת אירופה — אנכי, גם בשכוע הבא אני נוסע בשליחות ושם אשמע אותם פזמונים — אני מסכם: אירופה אימצה את נוסחת אש"ף. אש"ף משחק את זה באופן יוצא מן הכלל, ידידי סגן שר החוץ. הוא משווק יוצא מן הכלל, ויש לו שיטה לעיצוב המוצר. גם הוא מתחיל את הסיפור ממלחמת ששת-הימים. אני וחברי ד"ר עוזי לנדאו, שהיינו שם עכשיו, ניסינו בכל זאת להעמיד דברים על מקומם. למרות חילוקי הדעות בינינו, והם רבים, ואף שאנחנו ממשלת אחדות, ואחדות איננה אחידות — בכמה שאלות יסוד שנינו מסכימים וביוזמת השלום שנינו תומכים. גם השמאל הישראלי תומך בה. גם השמאל שבאופוזיציה פלוס-מינוס תומך בה.

הם התעלמו מכל העניינים שהיו לפני ששת-הימים. הכול התחיל בששת-הימים. הכול התחיל בשטחים הכבושים. זה הסיפור. ואת זה מאמצים. גם הדור הצעיר של הפוליטיקאים האירופים, אני מוכרח לומר, איננו בקיא. אין לו שום הרגשה של מצפון לא-נקי בקשר לשואה, ואני יכול להבין זאת. אבות אכלו כוסר ושיני כנים לא תקהינה, גם על-פי השקפתי. אני לא גזען. אם כי מי שרוצה להשתייך לאומה מסוימת, מוטלת עליו

הדבר האחרון הוא, כמובן, פעילות הנציגים שלנו שם, פעילות שצריכה להתבטא גם בתקשורת, גם בהפצת חומר, גם בדרוכים ובתדריכים רקע. אני מאמין, גם לפי התגובות, שאנחנו משפרים את רמת החומר, את טיב החומר, את מהירות הפצת החומר, את יעילות החומר, אלה הצעדים שאנחנו עושים.

אינני אומר לחברי הבית הזה שהתוצאות מושגות; ודאי שהן אינן מושגות בן-לילה. התאכזבנו מאוד מהכרות שרי החוץ האירופים אתמול. ההכרזה הזאת לא הביעה תמיכה מלאה ולא-מסויגת ביוזמת השלום של ממשלת ישראל. הייתי אומר, שאם מדינות אירופה ושרי החוץ שלהן רוצים לקדם תהליך של שלום אמיתי באזור שלנו, הם צריכים להפסיק לטפח את הציפיות הערכיות בצורה לא-מסויגת. במקום להפסיק זאת, אנחנו רואים שהם עושים בדיוק את זה. הם קוראים לשיתוף מלא של אש"ף, ולא פחות מעניין — פתאום הם קוראים היום לוועידה בין-לאומית. זה בכלל תמוה.

אנחנו שמים לב לסימנים לכך שאפילו הסובייטים אומרים שהם לא יתעקשו על ועידה בין-לאומית כנתיב בלעדי לקידום התהליך המדיני. והנה שרי החוץ האירופים שמים בראש מעייניהם את הוועידה הבין-לאומית, כלומר, נצמדים לרפואי העבר, אינם מזהים אפשרויות אחרות. זו, כמובן, אינה הדרך. אנחנו מצפים שמדינות אירופה תנסנה לתרום תרומה משמעותית לקידום תהליך השלום ותבענה תמיכה מלאה ולא-מסויגת ביוזמה הישראלית.

בכל מקרה, הנושא שהעלה חבר הכנסת וייס הוא נושא חשוב. לאחר ארצות-הברית, אירופה היא הזירה השנייה החשובה מבחינת מאמצי החוץ שלנו, מעבר למזרח התיכון. כיוון שהבעיה היא כאובה ומתמשכת וכיוון שלחברי הבית הזה יש ויהיה חלק בטיפול בה, אני מציע בהחלט שנעביר את הנושא הזה לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר מ' וירשובסקי:
רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת יאיר שפרינצק.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דומה שאין בעולם ממשלה שאינה מנהלת הסכרת חוץ ומקדישה לה משאבים רבים, בחומר ובכוח. מטרת ההסכרה היא להצדיק את מדיניותה של הממשלה, ולהציג את המדינה כנאורה ומתקדמת. המשימה אינה תמיד קלה. יש מדינות, ובייחוד מדינות טוטליטריות, שמאמציהן להציג תדמית יפה מחייבים אותן לסלף עובדות, לנסות לייפות תופעות שליליות. למולנו מדינת ישראל איננה צריכה להיזקק לאמצעים כאלה. כל מה שעלינו לעשות הוא לספר את האמת. העובדות הן לטובתנו, והמסקנות מהן מתבקשות כמעט מאליהן.

בזמן האחרון אנחנו שומעים קינות על כישלונה של ההסכרה הישראלית, ויש מנסים להצדיק את "יוזמת השלום" המסוכנת של ממשלת ישראל כהכרח שלא יגונה וכפועל יוצא של הצלחת התעמולה הערבית. שר החוץ שלנו מצוטט כמי שאמר, כי ישראל נחלה תבוסה בחזית ההסכרה מול הניצחונות של אש"ף בחזית זו.

אדוני היושב-ראש, שורש הרע הוא בכך, שנציגי ישראל, לא זו בלבד שאינם טורחים לספר את האמת, את העובדות, הם גם נמנעים מלהזים את הכוכים המחוּפּפים ביותר שהתעמולה הערבית מפיצה מעל כל כמה ושעה שעזה. דוברינו אף הרחיקו לכת וסגלו לעצמם את מטבעות הלשון המזויפים של שונאינו.

מהתופעה, כי היא נובעת גם מיחסיות המאמצים. אנחנו, מטבע הדברים, השקענו מאמץ נוסף לא רק בהבטחת התמיכה של ארצות-הברית, אלא לאחרונה גם בבלימת חדירה נוספת, בבלימת סחף בעמדה הזאת נוכח התעמולה של אש"ף.

הבעיה שאתה מעלה, חבר הכנסת וייס, היא בעיה אמיתית, הידועה לשר החוץ וגם לכל שירות החוץ הישראלי. אנחנו מקבלים דיווחים שוטפים על מה שקורה בבירות אירופה, במשרדי החוץ וכדומה.

אחת הסיבות לקידום היוזמה המדינית של הממשלה הייתה הרצון למנוע את השלמת טבעת החנק הזאת, טבעת הבידוד שהלכה ונתהדרקה. בארצות-הברית, כיוון שהתנאים ההתחלתיים היו טובים יותר, הועיל יותר גם המאמץ שהשקענו. אני מוכרח להגיד, שמטבע הדברים יש גבול למאמץ וליכולת חלוקת המאמץ. השקענו את עיקר המאמץ שם. הדברים התבטאו, בין השאר, במכתב הסנטורים וברברים נוספים. התוצאה שם הייתה, כמובן, טובה יותר.

עבודה רבה מאוד צריכה להיעשות באירופה, ולא רק בנושא ההסכרה אלא גם בתכלית שלו, שהיא הנושא המדיני והעמדה המדינית שאירופה מייצגת.

אנחנו נוקטים כמה אמצעים, ואתה בעצם מודע להם והיית שותף בהתגבשותם. קודם כול, אם אנחנו מדברים על ביקורים של מנהיגי המדינה באירופה, הרי, כפי שאתה יודע, ראש הממשלה ביקר בספרד ובאנגליה. שר החוץ ביקר לאחרונה בכמה וכמה מדינות ונפגש עם שרי החוץ של מדינות השוק. לאחרונה הוא ביקר גם בגרמניה ובאנגליה. זה דבר אחד. בעת הביקורים האלה אנחנו מנסים להעלות טיעונים נגדיים לטיעונים השולטים בדרך כלל ללא תגובת נגד כלשהי.

דבר שני, אנחנו פועלים לשיגור משלחות פרלמנטריות או משלחות אחרות. אני רוצה בהחלט לברך אותך ואת שאר חברי הכנסת המצטרפים ליוזמה הזאת, בשם שגם אם אתה קול יחיד, גם אם אתה מדליק גפרור בבית שכולו אפל, אתה מפרוץ חלק מהחושך, וזה חשוב. אנחנו מתכוונים בהחלט להמשיך בזה, להשתמש במאגר האנושי שיש בבית הזה.

דבר שלישי, ביקורים של אנשי פרלמנט ואנשי ממשל אירופיים. אנכי, כיציע יושבים נציגים כאלה ממערב-גרמניה, מהרפובליקה הפדרלית. אנחנו עושים זאת בתדירות גבוהה ומנסים לתדרך אותם לגבי האמת של הסכסוך.

אני יכול להוסיף נדבך. על-מנת להמחיש בדיוק את מה שהעלית, חבר הכנסת וייס, החלטנו, למשל, לקחת מבקרים מארצות-הברית ומאירופה לסוירים ביהודה ובשומרון. קודם כול, שיבינו את בעיית הביטחון. לאחרונה לקח שר החוץ את שגריר ארצות-הברית בראון במסוק והטיס אותו מעל יהודה ושומרון. פשוט על-מנת שיתרשם מן הבעיה הזאת ומתוך כוונה לאפשר גם למבקרים רשמיים מטעם ממשלת ארצות-הברית לבקר שם. כפי שאתם יודעים, פקירי הממשל אינם נכנסים ליהודה ולשומרון ואינם יכולים להתרשם מהמצב. לעומת זאת, סנטורים וחברי קונגרס פטורים מכפיפות ישירה. זה נתון לשיקול דעתם. ראיתם איך ביקר הסנטור אינאווי באלפיי-מנשה. זה לא יהיה הביקור האחרון של סנטורים וחברי קונגרס אמריקנים, גם לא של מבקרים אירופיים. שם, להיפך, אנחנו מתכוונים במפורש לכלול בביקורים סוירים ביהודה, בשומרון ובעזה, לריכות הדגשה של הנושא הביטחוני, שהוא, כפי שאמרת, חשוב ביותר. אין כמראה עיניים.

שבח וייס (המערך):
בוודא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. כפי שהציע סגן שר החוץ; והשנייה — להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אנחנו ניגשים להצבעה. זוהי הצבעה מס' 7 היום.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת החוץ והביטחון — 11

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 11, ללא מתנגדים וללא נמנעים, הועברה ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

טו. שאלות ותשובות

3. הסיבות שגרמו להוצאת הילדים לחופשה הן בקשת המנהלים לתוספת תקציב וליישום הצד הכספי של דוח ועדת-לנגרמן.

4 — 5. כל הילדים הוחזרו לפנימיות לאחר שהמשרד החל ליישם את דוח ועדת-לנגרמן.

6. סגירת הפנימיות נעשתה בידיעת המשרד, אך לא בהסכמתו.

717. מינויים פוליטיים

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

על-פי הפרסומים באמצעי התקשורת מונה לאחרונה מר נתן גרינברג לתפקיד סמנכ"ל לתפקידים מיוחדים במוסד לביטוח לאומי, ועוזרו האישי של מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, מר אפרים שני, מונה גם הוא לאחרונה למנכ"ל אגף הבקרה במוסד.

לאור העובדה שלמנכ"ל המוסד לביטוח לאומי יהיו מעתה שמונה סגנים, דבר שלא היה כדוגמתו בעבר, ולנוכח פרסום דוח מבקרת המדינה על המינויים הפוליטיים בשירות המדינה ובמוסד לביטוח לאומי, ברצוני לשאול:

1. האם נעשו המינויים האמורים על דעתך?

2. האם האנשים שמונו לתפקידים הללו עונים על הקריטריונים הקבועים בחוק לגבי מינויים במוסד לביטוח לאומי?

3. מה בדעתך לעשות לגבי מינויים אלה, לאחר פרסום דוח מבקרת המדינה?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כאשר שר בממשלת ישראל מכריז שאיננו רוצים לשלוט בעם זר, הוא מאשר בהבל פה שני שקרים: האחד הוא, שנוכחותנו בשטחי ארץ-ישראל ששוחזרו מהכיבוש הירדני והכיבוש המצרי היא בגדר כיבוש; והשני — שקיים עם פלשתיני חסר מולדת.

כך גם כאשר שר מכריז שאנו שואפים לפתור את "הבעיה הפלשתינית". הרי הבעיה הפלשתינית היא לאמיתו של דבר זעמם ותסכולם של הערבים על שטרם הצליחו לחסל את מדינת ישראל, אבל כאשר אחד משלנו משתמש במטבע זה, שוב יש בכך אישור לטענתם של הערבים, שלא בפליטים מדובר, כי אם בעם שאנחנו שללנו את זכותו להגדרה עצמית — שם הצופן להקמת מדינה ערבית שנייה בתחומי ארץ-ישראל.

שום טכניקה של הסברה לא תועיל לנו, אם במקום להוקיע יום יום את כובי התעמולה הערבית, נוסיף לדבר בשפת הרמייה שלה. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת יאיר שפרינצק. אני מבין שאתה מציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת שבח וייס מסדר-היום.

חבר הכנסת שבח וייס, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדת החוץ והביטחון?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו עוברים לשאלות ותשובות. אדוני סגן שר העבודה והרווחה, אתה מתבקש לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות של חברי הכנסת.

689. סגירת פנימיות טיפוליות

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ' באייר התשמ"ט (25 במאי 1989):

בעיתון "דבר" מיום 11 במאי 1989 פורסם, שעקב חוסר תקציב נסגרו פנימיות טיפוליות, וכחוצאה מכך הוזעקו עובדי חינוך לטפל בילדים שנפלטו לרחוב.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום בעיתון תואם את המציאות?

2. כמה ילדים נפלטו מהפנימיות הטיפוליות?

3. מה הן הסיבות שגרמו לסגירת הפנימיות ולפליטת הילדים החוסים בהן?

4. מה עלה בגורלם של הילדים שנפלטו?

5. האם ננקטו האמצעים הדרושים להחזרת הילדים לפנימיות?

6. האם נעשתה סגירת הפנימיות בידיעת משרד העבודה והרווחה ובהסכמתו?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרסום אינו מדויק.

2. 1,171 ילדים הוצאו לחופשה על-ידי מנהלי הפנימיות הטיפוליות.

1. משרדנו איננו מייצר מקומות עבודה, ואין לו השפעה ישירה על הליכי קביעת החלטות של פיתוח כלכלי, השקעות ויצירת מקורות תעסוקה. תחומים אלה, העשויים לספק פתרונות בעת אבטלה של העדר ביקושים, שבה מצוי המשק הישראלי, הם באחריות המשרדים הכלכליים.

עם זאת, פעלנו במסלולים השונים של המשרד להקטנת שיעורי האבטלה.

2. האבטלה השוררת כיום נובעת בעיקר מהעדר ביקוש לכוח-אדם. על כן הכלים העיקריים לצמצום טמונים, בראש ובראשונה, ביצירת אמצעים ותנאים לחידוש הצמיחה. הכלים שתפקידם להכשיר את המשך הצמיחה הם בתחום אחריות משרד האוצר, משרד התעשייה והמסחר ובנק ישראל.

על משרד העבודה והרווחה מוטל הטיפול במובטל. סיוע זה מתבטא בפעולות שחפקידן בצמצום, בראש ובראשונה, ככל שניתן, את משך האבטלה, באמצעות שכלול דרכי חיפוש העבודה וההכשרה המקצועית, ובסיוע חוק ביטוח אבטלה.

3. מערכת ההכשרה המקצועית הותאמה בשנים האחרונות במגוון מסלולים והיקפה. מחד גיסא לקליטה של מובטלים, ומאידך גיסא לזרזי הפיתוח המשקי בעתיד.

כיום מפעיל המשרד חמישה מסלולי סיוע עיקריים באמצעות מרכזי ההכשרה של המשרד וכן רשויות ההכשרה השונות.

את המסלולים הקיימים ניתן לחלק לשתי קבוצות עיקריות: מסלול סיוע לזירזי קליטת מובטלים ומסלול למניעת פיטורים.

755. סגירת מרכז גמילה מאלכוהול

חבר הכנסת ח' פארס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

העדר תקציב מנע חידוש שכירת מבנה חלופי, שישמש מרכז גמילה בחיפה. בעקבות זאת נותרו כ-60 אלכוהוליסטים ללא יד מכוונת, וחלק מהם חזרו להרגלי השתייה הקודמים שלהם.

ברצוני לשאול את כבודו:

1. האם נסגר המרכז מפני שהנושא נופל בין הכיסאות, ולא כבוד סגן שר העבודה ולא שר הבריאות לוקחים עליהם אחריות?

2. מדוע נמנע משרדך מלהעביר את הכסף הדרוש לשם פתיחת המרכז מחדש?

3. מה מצבם של מרכזים אחרים לגמילה מאלכוהול בארץ?

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:

1 — 2. המרכז הועבר למשכן חדש, ולכן נסגר לכמה ימים לצורכי העברה. המרכז החדש מומן על-ידי המשרד.

3. בארץ יש 10 מרכזי גמילה. סך כל המטופלים ב-10 מרכזי הגמילה ברחבי הארץ בשנה האחרונה הגיע לכ-650 מקרים חדשים. זאת נוסף על פעולות מעקב ביחס לחלק מתוך 4,000 האלכוהוליסטים שטופלו עד כה על-ידי היחידה לגמילה. במרכזים טופלו גם מאות בני משפחותיהם של האלכוהוליסטים.

1. כן.

2. כן.

3. לא-כלום.

718. ריסוס מטעים בסיד

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

הובא לידיעתי, כי בעלי מטעים מרססים את המטעים בסיד נגד פגיעת השרב. פעולה זו עלולה לגרום פגיעה בדרכי הנשימה ופגיעה בעור.

אודה לשר אם ישיב:

1. האם ידוע למשרדך על התופעה?

2. אם כן — האם אכן קיימת סכנה בריאותית למבצעי הריסוס?

3. מה בדעת משרד העבודה והרווחה לעשות על-מנת למנוע פגיעה בעובדים כענף זה?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התופעה ידועה למשרדנו.

2. לא ידוע לנו עד כה על שום פגיעה מקצועית, אפילו אצל סיידים מקצועיים העוסקים בכך בקביעות. הסיד עלול לפגוע בבריאות כאשר אדם נחשף באופן קבוע לריכוזים גבוהים. הסכנה בסיד מטעים, שנעשה באוויר הפתוח על בסיס מזדמן, נמוכה מאוד.

3. משרד העבודה והרווחה הוציא תקנות הקובעות ערכי חשיפה מרביים המותרים לחומרים שונים, ובהם סיד — תקנות הבטיחות בעבודה, ק"ת 4556, 1983.

כמו כן, על-מנת להבטיח בריאות המסיידים הומלץ להשתמש בכפפות ובמסכות אבק.

754. טיפול המשרד בגידול שיעורי האבטלה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

בעיתונים התפרסמו ידיעות על גידול בשיעורי האבטלה. הפער בין מספר דורשי העבודה לבין מספר ההזמנות לעובדים הוא 50,000.

ברצוני לשאול:

1. האם נעשית פעולה דחופה להקטנת שיעורי האבטלה, ומה היא?

2. האם קיים תכנון לטווח ארוך לצמצום שיעור האבטלה, ומה הוא?

3. האם נבדקת מערכת ההסבה המקצועית במגמה להתאימה להיקף האבטלה מחד גיסא ולצרכים המודרניים מאידך גיסא?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

840. רמת האבטלה בקרב אקדמאים ערבים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

בעיתונים התפרסמה ידיעה על עליית רמת האבטלה בקרב אקדמאים ערבים.

שאלותי:

1. האם הכין משרד העבודה והרווחה תוכנית לקליטת אקדמאים אלה במסגרות שונות במינהל הציבורי?

2. האם נשקלת האפשרות להיעזר באקדמאים אלה בתחומים שונים במשק, שבהם קיים מחסור כוח-אדם?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדנו טיפל באקדמאים מובטלים ללא קשר להשתייכותם הלאומית. הפתרונות המוצעים לאקדמאים מובטלים מיועדים ליהודים ולערבים כאחד.

במשרדנו אין תוכניות לקליטת אקדמאים ישראלים, יהודים וערבים, במסגרות המינהל הציבורי. קליטת עובדים במינהל הציבורי נעשית על-פי כללים קבועים, על-ידי מכרזים פנימיים או חיצוניים, ובהתאם לקריטריונים שנקבעו על-ידי הרשויות המוסמכות.

משרדנו אינו יוצר מקומות עבודה, אלא מסייע בהפניית עובדים למקומות העבודה המצויים במשק, או בהכשרת העובדים ובמתן כלים בידיהם למלא אחר דרישות המעסיקים בסקטורים השונים.

2. התופעה של שיעור אבטלה גבוה בקרב אקדמאים מצויה, לדאבונו, בקרב כלל אוכלוסיית האקדמאים בארץ — יהודים וערבים כאחד. כל הנרשם במרכזים לתעסוקת אקדמאים של שירות התעסוקה מקבל את מירב הטיפול האפשרי, ובכלל זה הפניה לתחומים שבהם קיימים ביקושים לכל אדם מסוג זה.

ביקושים אלה מרוכזים כיום בהוראת טכנולוגיה ומדעים מדויקים, במקצועות הסיעוד ובעבודה סוציאלית.

לעיסוקים אלה אנו מנסים להפנות דורשי עבודה אקדמאים יהודים וערבים, ולשלבם במקומות העבודה ככל שרק ניתן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה רבה, אדוני סגן שר העבודה והרווחה. לפחות ענית על שאלתא אחת, ולא עלית לדוכן לחינם.

796. לשכת הרווחה בבית-שאן

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר העבודה והרווחה ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

בעיתון "הארץ" מיום 29 במאי 1989 נתפרסמה ידיעה, ולפיה נתבקש משרדך להקים צוות לבדיקת תפקודה של לשכת הרווחה בבית-שאן.

שאלותי לכבוד השר:

1. באחרונה רבו המקרים של פגיעה בבני משפחה וגילויי אלימות, שאינם זוכים לתשוכה הולמת ומהירה מצד הגורמים האחראיים. האם משרדך נערך לפעולה מתואמת עם הגורמים השונים בשטח, ובמיוחד עם לשכות הרווחה המקומיות ועם המשטרה, כדי למנוע מקרים כאלה בעתיד?

2. האם משרדך פועל להדרכת הגורמים המקצועיים, כדי להבטיח איתור מוקדם של מוקדי אלימות מעין אלה וטיפול מונע?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן לאחרונה מתגלים מקרים רבים יותר, לעומת המקרים שנחגלו בעבר, של פגיעה בבני משפחה וביטויים של אלימות קשה.

עד לגילוי אין באפשרות שירותי הרווחה המקומיים והממשלתיים להתערב ולהושיט עזרה, אם הרבר אינו מובא לידיעתם, ולעזרנו, קיים קשר של שתיקה מתוך פחד וסכנת נפשות מצד הקורבנות והשכנים. אולם, מרגע שמובא לידיעת העובד הסוציאלי מידע כלשהו, מיד מתערבים העובדים בכל הכלים העומדים לרשותם, כדי למנוע או לצמצם את תופעת האלימות. גם במקרה זה, בבית-שאן, פעלה המחלקה לשירותים חברתיים בהתאם לנדרש, ולא יכלה להגיש עצה ועזרה בניגוד לרצונה של המחלונת, שסירבה להגיש תלונה מחשש לחייה. אנו מתואמים עם המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות, וכן קיים תיאום ושיתוף פעולה עם תחנות המשטרה המקומיות.

2. המשרד הוציא הנחיות מקצועיות בדבר איתור והתערבות במקרים כגון אלה, והוא מלווה את המחלקות לשירותים חברתיים בייעוץ ובהדרכה של המפקחים המחוזיים. אך כל זה תלוי, כמובן, בשיתוף הפעולה המלא של הקורבן וסביבתו הקרובה, כדי להפעיל סמכויות המוקנות לפקיד. הסעד בתחומים השונים.

טז. הצעה לסדר-היום

תוכנית לאומית לעבודה ישראלית

בהצעתו ליום אחר, יש דרכים לבקש זאת. לא זוהי השעה ולא זהו המקום לכך. הסדר הוא קבוע. אני מבקש מחבר הכנסת עמיר לנמק את הצעתו.

עמיר פרץ (המעריך):

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל על אי-הבנתי בסדרי העבודה בכנסת. פניתי גם לסגנית מזכיר הכנסת וביקשתי זאת.

אני מבקש להביא לפני חברי הכנסת את הצורך של מדינת ישראל להתייצב פעם אחת לנוכח המצב הכלכלי ולהביט

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 966, בנושא: תוכנית לאומית לעבודה ישראלית — מאת חבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המעריך):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פרץ שאל, אם אפשר להעביר את הדיון

היו ימים שקברניטי המשק חשבו בכיוון זה. אפילו שמעון פרס, כשהיה ראש הממשלה, דיבר על "תוכנית מרשל למזרח התיכון". הוא דיבר על בדיקת הנושא של התחלת תהליך של תיעוש בעזה, ביהודה ובשומרון.

כולנו יודעים שאנחנו מתמודדים היום עם בעיה קשה של אבטלה. עם הצורך ליצור מקורות תעסוקה לכל אדם באשר הוא אדם, לכל אדם הנמצא בתחום אחריותנו, ואין זה משנה אם זו אחריות צבאית או אחריות אזרחית. כל עוד הוא באחריותנו, מחובתנו לדאוג לצרכיו הבסיסיים.

לדעתי, זו השעה המתאימה גם לטפל בבעיית האבטלה בתוך מדינת ישראל וגם להתחיל בהכנת תוכנית לאומית כוללת ליצירת מקורות תעסוקה בכל חבלי ארץ-ישראל. כל אחד יפרש את הדברים האלה כפי שהוא רוצה. מהימין יהיו כאלה שיחשבו שתוכנית עבודה לכל חבלי ארץ-ישראל מבטיחה אולי איזה סיפוח. אני רואה זאת אחרת. אני מייחס חשיבות לעובדה שנתחיל תהליך כזה. כל אוכלוסייה תיצור את הדינמיקה הפנימית שלה. בהתמודדות כלכלית פנימית שלה. יתחיל תהליך של הבנה בין שני העמים, שייצור מצב שבו נוכל לחיות במשותף במזרח התיכון. אבל כל צד צריך לקיים מערכת כלכלית משלו באופן שלא תיווצר התנגשות הגורמת למתחים קשים, שבגללם היינו עדים לתופעות הקשות מאוד שהיו ברחבי הארץ. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. ישיב סגן שר העבודה והרווחה. בבקשה.

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכלכלה הישראלית וכלכלת יהודה, שומרון וחבל-עזה שלובות זו בזו זה למעלה מ-20 שנה.

יותר מ-110,000 ערביי יש"ע הפוקדים את ישראל הריבונית ומועסקים בה אינם רק כוח עבודה בענפי התעשייה, החקלאות, הבנייה והשירותים; הם ומשפחותיהם הם שוק רחב ביותר למוצרים הישראליים, בעיקר בענפי הטקסטיל, ההלבשה והפלסטיקה. בענפים אלה הגיע ערך יצוא הסחורות והשירותים מישראל לאזורי יש"ע לכ-1.5 מיליארד ש"ח.

לא ניתן להתעלם מהשפעותיהם של האירועים בשטחים בכיוון של צמצום הביקוש של מגזר זה, שתרם לא מעט להאטה בענפים אלה. הירידה בביקוש של ערביי יש"ע לסחורות ישראליות, ובעיקר בענפי הטקסטיל, הביגוד, המזון, הפלסטיקה, חומרי הגלם לענף הבניין ושירותי ההובלה. היתה מרכיב שהשפיע על סך התוצר הישראלי בשנת 1988.

סריקות מדגמיות המבוצעות במקומות עבודה מלמדות, כי כ-80% מעובדי יש"ע מתייצבים באורח סדיר לעבודה בתחומי "הקו הירוק". גם בימים של חוסר רדאות ואי-שקט התייצבו רוב עובדי יש"ע במקומות עבודתם. חלק מהם ביקשו ממעסיקיהם הסדרים ללינה בתחומי "הקו הירוק". מאחר שחששו לחזור לכפריהם ולהיכנס לעימותים עם גורמים מסיתים.

ב-20 השנים האחרונות ירד שיעור האבטלה בקרב עובדי יש"ע, כתוצאה מעבודתם בישראל, מ-15% לרמה של פחות מ-3%, שהיא מהנמוכות בעולם. זה שיעור נמוך פי חמישה מזה שהיה קודם לכן.

בתקופה זו עלה שיעור המשכילים בקרב מועסקי יש"ע מ-19% ל-40% ומעלה. העובדים המאורגנים נהנים מזכויות סוציאליות כגון חופשה, דמי מחלה, פנסיה וקצבת נכות.

בהשלכות החברתיות הקשות מאוד שלו. קשה מאוד לומר את הדברים בשעה כזו, ביום כזה, לאחר שרק לפני יומיים התקיים כאן דיון על הצעת האי-אמון לממשלה, שהוגשה עלי-די כמה סיעות. אין כל ספק שכל חברי הבית נדרשו לתת את דעתם על ההשלכות החברתיות הקשות של המצב הכלכלי. של מצב האבטלה, שמתבטאות בתופעות של עלייה במספר צרכני הסמים, תופעות של גידול מבהיל במספר הילדים המוגדרים כחיים מתחת לקו העוני.

אני מקווה, שהריון שהיה כאן לפני יומיים אכן יגרום לממשלה לתת את דעתה על המצב החמור הזה, ולהביא לנו הצעות והחלטות באשר לצעדים שהיא עומדת לנקוט על-מנת לטפל במצב.

באתי היום להתמודד עם השאלה, המטרידה אותנו לא אחת. אומרים: הנה, מובטלים לא הולכים לעבוד, הנה יש עבודה. אבל היא נתפסת עלי-די ערבים מהשטחים. יש כזה הרבה מן האמת. זה נכון. העובדה שעדיין לא הגדרנו את מצבם הפוליטי ואת מעמדם הקבוע של אותם ערבים, של אותם פועלים הבאים הנה, לתוך מדינת ישראל, ומבצעים את העבודות הקשות ביותר תמורת שכר נמוך ביותר — העובדה הזאת משפיעה בוודאי על רמת השכר הממוצעת במדינת ישראל כולה וגורמת בוודאי לכך שצעירים רבים מאוד לא רוצים להתייצב מאחורי קווי הייצור תמורת משכורות כה נמוכות.

נכון שכל עבודה מכבדת את בעליה, אבל לא כל עבודה מפרנסת משפחה ככבוד. כנראה, להסתפק בכבודה של העובדה בלבד: רוצים גם את כבודה של המשפחה.

לצערי הרב, המתחים הקיימים יצרו הצלבה בין הבעיות הכלכליות לבעיות הלאומיות, ואין זה מקרה שדווקא אנשים מאשקלון, דווקא אנשים מאשדוד, דווקא בני מושבים הנמצאים במצוקה קשה, הם שיצאו לכבישי מדינת ישראל ורגמו מכוניות של ערבים שעברו באזור. האם מישוה מחברי הכנסת חושב שהדבר מקרי?

אני בטוח שאין במדינת ישראל אדם שאינו מחפש את הדרך למחות על הפגיעות הרצחניות ואינו סבור שצריך לטפל בנורמים החוטפים חיילים. אני יודע שאותן קבוצות גדולות שהגיעו לכבישי מדינת ישראל ראו בערבים שבמכוניות נציגים של קבוצות אוכלוסייה המתמודדות אתם על מקור הפרנסה. במשך שנים אנחנו מטפטים לאוכלוסייה שהם גוזלים מאתנו את מקור פרנסתנו. לכן אין לנו שום סיבה להרים גבה או להשתאות נוכח התופעות האלה של פועלים שמשתלחים בפלאחים תמימים חסרי ישע וחפים מפשע.

באתי היום לומר למדינת ישראל, שאני חושב שאנחנו צריכים ליזום מהלך, ואפילו הוא ימשך שנתיים, שלוש שנים או חמש שנים. העיקר, שנתחיל בו, כדי שלא נשמע הצעות לסדר-היום שמדברים בהן על ניתוק השטחים, העלול להביא להרעבה, כדי שנדע שמחובתנו להתחיל להקים תעשייה בשני הצדדים של "הקו הירוק". עד שיבוא על המזרח התיכון פתרון הקבע, מחובתנו לנסות להקטין את המתחים, ואין מתח קשה יותר ממתח הקשור למקור פרנסה.

אם מדינת ישראל רוצה להכין תוכנית עבודה לאומית שתחזיר את בניה למעגלי הייצור, שתחזיר לעבודה את כבודיה, שתחזיר את כולנו למפעלים יצרניים — אנחנו חייבים לדעת שעלינו להתמודד גם עם הבעיה של יצירת מקורות תעסוקה מעבר ל"קו הירוק". בלי זה לא נצליח להתיר את המצב המסובך, שבגללו רמת השכר הממוצעת נמוכה כל כך.

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
ברצוני לציין כי לא נרשמו אצלנו כל אירועים חריגים, כמו
התפרצויות אלימות ומריבות, על רקע מאבק למקומות עבודה.
היו, לצערי, הרבה מקרים, אבל על רקע אחר.

היו"ר מ' וירשובסקי:
מה אדוני מציע?

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
מה שמציע המציע.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אתה רוצה להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
כן, בהחלט. אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ועדת העבודה והרווחה.

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:
לוועדה רצינית, שמסוגלת לטפל בנושא הזה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
כל הוועדות של הכנסת, אדוני סגן השר, הן רציניות
באותה מידה. כל אחד יסיק את המסקנה.

יואש צידון (צומת):

היו"ר מ' וירשובסקי:
אדוני סגן השר, אני חושב שזה נושא טבעי לוועדת
העבודה והרווחה, ואני רואה כך את הצעתך.

חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה מסכים להעביר את הצעתך
לוועדה?

עמיר פרץ (המערך):
כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מצטער על שהצעה הרצינית והחשובה שלך נתקלת
בריקנות. אני יכול רק להרגיע אותך, שבכל הזדמנות אחרת היה
פחות או יותר אותו מצב, אם לא יותר גרוע. לכן, אל תצטער.
הדברים נקלטו.

חברי הכנסת, יש למעשה הצעה אחת — להעביר את
ההצעה של חבר הכנסת עמיר פרץ לוועדת העבודה והרווחה
של הכנסת. אבקש להצביע.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לדיון בוועדת העבודה והרווחה — 10
נגד — אין
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 10 חברים, ובאין מתנגדים ונמנעים, עברה
ההצעה לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

בכל אזורי יש"ע הוקמו מרכזי הכשרה וקיומו בהם אלפי
קורסים להכשרה מקצועית. מספר כוגריהם עולה על 75,000.

רמת המיסוי הנמוכה ביש"ע אפשרה למאות מעסיקים
ויצרנים לייצר מוצרים במחירים נמוכים יותר — בעיקר מוצרי
צריכה, שהציפו את השוק הישראלי וגרמו במקרים רבים
לפגיעה ביצרנים ישראלים.

לצד פגיעה זו, הביא ההיצע הגדול של כח אדם זול
משטחי יש"ע להתרחבותם של מפעלים עתירי כוח אדם. כוח
אדם זול זה דחק כוח אדם ברמת שכר גבוהה יותר והביא
לבריתם של ישראלים ממקצועות ומענפים מסוימים.

עלותו הנמוכה של כוח האדם מיהודה, משומרון ומעזה
גרמה במקרים רבים לכך שענפים שונים במשק נמנעו מהכנסת
ציוד מתקדם יקר ומהנהגת אוטומציה ושיפורים טכנולוגיים.
במקום להפחית את עלויות הייצור על-ידי התייעלות, הגברת
התפוקה וחיסכון בכוח אדם, התבססו הללו על עלותו הנמוכה
של כוח אדם זמין ובלתי מיומן במרבית המקרים.

על רקע תופעות אלו מצויים כיום בישראל ענפים, כמו
ענף הבניין והחקלאות, ומפעלים, אשר בהם מפגר הייצור
הישראלי ב-10 — 15 שנה אחר תעשיות המערב. במקרים
מסוימים הונצחו ענפי תעשייה עתירי עבודה באופן מלאכותי,
מתוך היות מרכיב העלות הנמוכה של כוח אדם דומיננטי, בלי
להתייחס לפרמטרים של אוטומציה, פיתוח טכנולוגי, יתרון
יחסי של כושר תחרות והתבססות על ידע ותחכום.

בפועל מתרחש תהליך הדרגתי של צמצום התלות
הכלכלית בין אזורי יהודה, שומרון ועזה למדינת ישראל. ענף
הבניין, למשל, שהוא עתיר כוח אדם מיהודה, משומרון ומעזה,
קלט בשנה האחרונה בין 8,000 ל-9,000 ישראלים. היעדרותם
של ערביי יהודה, שומרון ועזה מאחרי הבניין דחפה קבלנים
רבים להשתמש בגורמי ייצור מחליפים לכוח אדם. נעשו
פעולות לעידוד השימוש בטכנולוגיות ובציוד מתקדמים.

התהליך של ביסוס הענף על גורמי ייצור מתקדמים עתירי
הון הולך ונמשך, ותוצאותיו — צמצום משך העבודה הכרוכה
בהשלמת פרויקט בנייה וצמצום התלות בכוח עבודה, זול
אומנם, אך בלתי יעיל, בלתי סדיר ובעל רמת מיומנות בינונית
ומטה. בין היתר התפתחו האלמנטים של תכנון, ניהול, הקצאה
נכונה של משאבים ובקרה כגורמים שהביאו לשיפור רב בענף.

עקרונית, משרדנו מעודד כל הרחבה של מפעלים והקמת
מפעלים חדשים בתחומי ישראל הריכונית ובאזורי יהודה,
שומרון ועזה, אשר יקלטו מובטלים. מוכן מאליו שהטיפול
המעשי בתחומים אלה מופקד ביד המשרדים הכלכליים:
משרד האוצר, משרד התעשייה והמסחר ומשרד הכלכלה.

אנו מסכימים לעמדתו של חבר הכנסת הנכבד עמיר פרץ,
כי יצירת מקורות תעסוקה באזורי יהודה, שומרון ועזה תתרום
ליציבות ולשקט חברתי ותקטין את הלחצים הכלכליים. נברך
על כל יוזמה לתיעוש אזורי יהודה, שומרון ועזה בסיוע
בין-לאומי, אולם נושא זה הוא בבסיסו פרי יוזמה אישית של
משקיעים ותעשיינים, ואין הממשלה משמשת, עקרונית, כיום,
אלא היא מעמידה כלים ומסלולי סיוע על-פי הצורך.

לסיפא של ההצעה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת עמיר פרץ, השר טורח להשיב על ההצעה
שלך. אני מציע שכולם יקשיבו.

יז. הצעות לסדר-היום לקראת גלי העלייה

עם עמדות ברורות וכו' וכו' ? למה תוכניות שמישהו אומר שהן קיימות בכל מיני מגירות אינן הופכות איזו תוכנית כוללת, שניתן להציג אותה, כפי שראוי היה, מעל הדוכן הזה, מטעם הממשלה, על דעת כל שריה ומשרדיה ומפלגותיה כתוכנית הלאומית לקליטת העלייה בחמש השנים הקרובות, גם אם מישהו יניח, שהמספרים שבהם מדובר — צפי של יותר מחצי מיליון עולים מברית-המועצות בחמש השנים הקרובות, צפי של 50,000 בשנה הראשונה, ויש מי שאומר — למשל, סגן שר החוץ, והוא צריך לדעת — שאפשרית יציאה של 100,000 יהודים מברית-המועצות?

אני רוצה לומר, ובאמת לא לצורך הפולמוס: למדינות יש מדרגים שונים שבאמצעותם נבחנת הצלחתן, התפתחותן, גידול תפוקתן וגם כישלונותיהן. חלקם תקפים גם לגבי מדינת ישראל. למדינת ישראל יש מדד בין-מדיני, או מדרג-על, והמדד הזה הוא — כושרה ויכולתה להיות גורם מושך לעם היהודי בתפוצותיו ולקלוט את העלייה, או את גלי העלייה מאותם מקומות שיהודים, מסיכות כאלה ואחרות, יכולים לנוע בהם. גם על-פי המדד הזה, אנחנו מסמכים שנים מאוד מאוד לא חיוביות. ואני לנו אם על-פי המדד הזה ייראו גם השנים הקרובות כך.

אף שבמהלך חמשת החודשים הראשונים של השנה יצאו מברית-המועצות יותר מ-16,000 עולים פוטנציאליים, לישראל הגיעו בקושי 3% מהם. המדד הזה עלול להיות המדד הנורא של כישלון הציונות בשנות ה-90.

הבעיה איננה בתחום אחד. הבעיה איננה בעיה של משרד אחד. קראתי היום, שלשר הבינוי והשיכון יש תוכנית לבניית 1,500 יחידות דיור ביש"ע, בלי לחזור לוויכוח שהיה כאן הבוקר, אני רוצה לראות תוכנית של משרד הבינוי והשיכון לבניית 15,000 יחידות דיור — כי זה המספר שמי שמצוי בעניין אומר שהוא מספר המינימום הדרוש להתחלת ריקון מרכזי הקליטה בקליטה ישירה, בקליטה עקיפה, דרך מרכזי קליטה ובצורות אחרות. איפה התוכנית, מנין המשאבים ובאילו שיטות ייבנו 15,000 יחידות הדיור האלה? איפה ייבנו יחידות הדיור הללו? ומה הקורלציה בין יחידות דיור אלו ובין מקורות תעסוקה? ויש עוד כהנה וכהנה שאלות שכרגע אנו עוסקים בהן ברמה של ההתנצחות הבין-מוסדית או הבין-משרדית.

אני רוצה לומר, לסיום דברי: יש פה גם מבחן של החברה הישראלית.

אוריאל לין (הליכוד):

מה הצעות הממשות שלך?

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לין, אם הכנסת תעסוק בהצעות ממשיות, היא פשוט לא תתקיים. אחת כבר פרלמנטר ותיק.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני חושב שהתביעה שאני משמיע פה, נדמה לי שעליה אפשר להתאחד — לדרוש מממשלת ישראל להציג במהלך המושב הזה של הכנסת תוכנית חמש-שנתית מפורטת לאחר לתוכנית שנתית. זוהי משימה ממלכתית. לי יש הצעות.

אוריאל לין (הליכוד):

— —

הי"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצעות הבאות בסדר-היום, שמספריהן 1240, 1251, 1258, 1267 ו-1281, בנושא: לקראת גלי העלייה. הצעה ראשונה — מאת חבר הכנסת חיים אורון, בכקשה. אחריו — חבר הכנסת יואש צידון.

אפרים גור (המערך):

אדוני היושב-ראש, האם השר לקליטת העלייה לא צריך להיות נוכח כאן?

הי"ר מ' וירשובסקי:

אין זה עניין של הכרח. רצוי מאוד שהוא יהיה כאן. אבל הוא איננו חייב להיות כאן. אם נחכה תמיד לשרים שיבואו, לא נוכל לקיים גם את הסדר הזה שאנחנו מקיימים.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

השר נמצא בכנסת.

יואש צידון (צומת):

יש רק 26 שרים.

הי"ר מ' וירשובסקי:

השר בדרך. כנראה הוא העריך שיש הצעה לפני כן. אני מציע לחבר הכנסת אורון להתחיל את דבריו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני התכוונתי שלא לשאול את השאלה שחבר הכנסת אפרים גור שאל, משום שראיתי, אני מודה, שאין בזה נפקא מינה. יש שר, אין שר. דברי אינם מתייחסים לשר מסוים דווקא, אלא לאופן שבו הממשלה מתייחסת אל ההצעות לסדר-היום ואל נושאים, גם אל נושא שלכאורה כמעט מוזר לשאול לצורך מה העלו אותו על סדר-יומיה של הכנסת, שהרי הוא מנסר עכשיו בחללה של המדינה. אפילו התקשורת, שבדרך כלל איננה אצה לעסוק בנושאים מסוג זה, עמוסה בשבועיים האחרונים בכתבות, במאמרים, בהצטרות ובידיכורים על סיכוי גדול של גל עלייה, אולי מהגדולים, אני נזהר מלומר הגדול ביותר, אבל מהגדולים שמדינת ישראל ידעה מעודה.

אני מודה שלפעמים יש לי תחושה שחלק מהאנשים העוסקים בנושא הזה, גם בממשלה וגם בסוכנות וגם במקומות אחרים, בעצם אומרים שזה לא יבוא, זה לא יתרחש.

ואם בכל זאת יתרחש הדבר, נהיה מופתעים פעם נוספת. והרי אנו כבר למודי ניסיון בהפתעות. מצב הכלכלה הפתיע אותנו והאינפלציה הפתיעה אותנו, גם העובדה ששיעור האינפלציה אינו יורד מפתיעה אותנו. האינתיפאדה הפתיעה אותנו, ובוודאי, אם היא תיגמר — מה שאיני מאמין שיקרה — גם זה יפתיע אותנו, ומה שאש"ף אמר מפתיע אותנו. יש לי הרגשה, שמתפתח פה איזה מודל, שדברים שהם מאוד צפויים, מצליחים להפתיע אותנו.

מדברים על גל זה של עלייה, הצפוי זה חודשים ארוכים, אולי שנתיים. עברתי על החומר לקראת הדיון הזה. האמירות הראשונות, שלפיהן צפוי גל עלייה גדול מברית-המועצות, נשמעות כפומבי זה שנה. אני מתאר לעצמי שלא בפומבי יש מוסדות ואנשים שעסקו בכך לפני הרבה יותר זמן. ואתה שואל את עצמך: בכל זאת, למה חלק מהוויכוחים מתחילים רק עכשיו, ויש זמן עד שהם יבשילו — הוויכוחים הממסדיים במוסדות, שלכל אחד מהם יש עמדות ברורות, ויש פקידים

שגם אם לא מקבלים את כל החיבורים הרטרופקטיביים, כלי ספק היו. יש מבחן נוסף, של העולים החדשים הישנים שנקלטו בארץ על עדותיהם ועל ארצות מוצאם במהלך 40 השנים הללו, והמבחן הוא: האם החברה הישראלית, על שני חלקיה — אם עדיין ניתן לחתור את החלקים הללו, גם החלק הקולט של העבר וגם החלק הנקלט של העבר, שהיום יהיה החלק הקולט — תרע לחסוך מעצמה ומהעולים החדשים מצוקות מיותרות. חלק מהמצוקות לא יהיה אפשר כנראה למנוע.

לסיום, אני מציע שהכנסת תקבל החלטה על דיון שהיא תנהל, והממשלה תהיה חייבת עד למועד דיון זה להציג תוכנית — לא הצהרה, לא אמירה כללנית, לא דיבורים, אלא תוכנית מפורטת בארבעת-חמשת הנושאים המרכזיים, שמשמעות הגשמתם היא קליטה, והיעדרם משמעותו בזבוז סיכוי, אולי היסטורי — אינני רוצה להגיד חד-פעמי — של עלייה למדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת חיים אורון. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת יואש צידון לדבר באותו נושא.

אוריאל לין (הליכוד):

אני חושב שרצוי לדחות את הדיון עד לרגע שכל השרים, שיש להם נגיעה לנושא, ישבו ליד שולחן הממשלה וישמעו את הדברים. הרי זה נושא רציני כל כך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לין, הנושא חשוב, בעל חשיבות לאומית עליונה. אין תקדים לכך שאנחנו נקיים דיונים רק כאשר יבואו כל השרים הנוגעים בדבר. לדאבון-לב זה העניין, אני מצטער על התמונה הזאת. אני חושב כמוך. איננו יכולים לשבש את הרציפות של דיוני הכנסת. ההערה שלך נכונה. על כל פנים, בדקה שאני יושב כאן, אינני שועה לעצה הזאת, עם כל ההזדהות שלי עם ההערה שלך. של חברת הכנסת גאולה כהן ושל חבר הכנסת קליינר. אני מתחלף, ואולי יושב-ראש אחר ינהג אחרת.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר הערה.

היו"ר ר' פנחס:

בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, הנושא של העלייה והקליטה, כמו כל הנושאים הפורמליים הנוגעים למשרדים השונים, לממשלה ולסוכנות, כבר הועלה בשבוע שעבר או לפני שבועיים. כמה חברי כנסת החליטו, נוכח ההתרגשות שאחזה בציבור וגם בכלי התקשורת, לתת לנושא זה איווה מעמד של ישיבה מיוחדת, שתדון בכך בצורה רצינית. משמעותית, בניסיון לא לדבר במליצות אלא לתת פתרונות.

יש שבעה חברי כנסת עכשיו. הדיון היה צריך לקבל אופי מיוחד, אם בקביעת השעה, אם על-ידי הזמנת נשיא המדינה, כפי שאמרנו הרבה פעמים, כדי להעניק לנושא יוקרה. אך דבר לא קרה. אין זה לכבודו של הנושא. דיברנו עליו כל כך הרבה פעמים ברמה הרבה יותר גבוהה מאשר אנחנו מדברים עליו היום.

היו"ר ר' פנחס:

חברת הכנסת גאולה כהן, יש לך נאום במסגרת ההצעה לסדר-היום. מה בקשתך?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני לא מדבר על החלטה. אתה יודע בוודאי את ההבדל בין החלטה — — —

אוריאל לין (הליכוד):

אתה מדבר על החלטה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני לא השתמשתי במושג החלטה, אלא במושג תוכנית. ואתה יודע טוב ממני את ההבדל בין שניהם. אני מדבר על תוכנית, שצריכה להיסגר גם מבחינת התפיסות העקרוניות וגם מבחינה תקציבית.

מעבר לתביעה לממשלה, כולנו או חלקנו צפינו ברגשות מעורבים בסרט שתיאר בראייה לאחר את קליטת העלייה בשנות ה-50.

גאולה כהן (התחיה):

— — — אולי נדחה את הדיון.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גאולה כהן, אנחנו לא דוחים דיון. חברי הכנסת, אין זו הפעם הראשונה, שהדיונים בכנסת מתנהלים בהרכב של שלושה, ארבעה, שבעה, שמונה חברי הכנסת. השר ישנו, בעלי ההצעות ישנם, ואנו נקיים את הדיון.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, אדוני. תמיד ביום רביעי, אתם יודעים — בבוקר יש שעתים אינתיפאדה, ואז נגמר כל המרץ. אחר כך מתחילים לרוץ בעניינים אחרים, ואז נוכחים באולם חברי הכנסת. השר חמישה חברי הכנסת. זה כבר ריטואל קבוע, הוא נמשך יותר משנה, נחיה בו.

מיכאל קליינר (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, אם זה כבר עלה, אני חושב שהנשיאות לא שקלה די את סדר הנושאים. אני חושב שבמקרה זה היתה העיתונות ערה יותר למציאות מאשר נשיאות הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

לא הבינתי את הרמז.

מיכאל קליינר (הליכוד):

היא קבעה את סדר-היום — — —

היו"ר ש' וייס:

אה, סדר-היום. חברי הכנסת, הנשיאות מסדרת את סדר-היום כפי שהיא מסדרת, על-פי סדר הגשת ההצעות ודחיפותן. על-פי יכולת השרים להשיב וכיוצא באלה. היא אינה מתואמת עם העיתונות. אם העיתונות מתעניינת בנושאים אלה, אין שום בעיה שהיא תישאר באולם אחרי השעה 15:00. איננו יכולים לכפות על העיתונות שום דבר. זו מדינה חופשית, עיתונות חופשית.

בבקשה, תמשיך ותסיים, חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כולנו, או חלקנו, צפינו בסרט בשודר בטלוויזיה בשבוע שחלף, והיה בו ניסיון להסתכל מזווית מסוימת על קליטת העולים בשנות ה-50. נדמה לי, שהחברה הישראלית עומדת היום בפני מבחן כפול. הוותיקים בארץ עומדים בפני מבחן מחודש, ואם מותר לי לומר, ותיקים ובניהם בארץ. ובפני מבחן נוסף — מבחן שמשמעותו ניסיון שלא לחזור על אותן טעויות.

יואש צידון (צומת):

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש להתיר לי להמשיך.

ובכן, נתוני העלייה כבר ידועים. יש סיכוי סביר שיצאו מברית-המועצות כמיליון אנשים במשך העשור הבא. קיים סיכוי סביר שכ-400,000 מהם — לא נעשה את החשבונות, האותות ישנם והסימנים ישנם — יוכלו לבוא לארץ-ישראל או יבואו לארץ-ישראל; קיים סיכוי סביר שכ-100,000 יבואו מארגנטינה; קיים סיכוי סביר שכ-50,000 יבואו מהונגריה. בואו נאמר: יש סיכוי שיבואו חצי מיליון עולים במשך העשור הבא.

ובכן, מה קורה? מה קורה כיום? מה קורה עם הקליטה? בירוחם ובדימונה הורסים בתים שנבנו משום שאין עבודה. כאילת יש עבודה 800 עד 1,600 משפחות היום ואין דיור.

רבותי, הסוכנות איננה אחראית לקליטת עולים במדינת ישראל. מדינת ישראל היא האחראית לקליטת עולים, ולא כל גורם אחר. כל הוויכוחים שיש לה עם הסוכנות הם ויכוחים בין האחראי ובין מי שצריך לעזור לאחראי. מדינת ישראל שמה את העניין של העלייה בזנב הישיבה של הכנסת ובזנב דאגותיה; כפי ששייכות הכנסת נראתה כך נראה הדבר בתקציב המדינה — 1% מתקציב המדינה למשימה הראשית. ואני אומר זאת מתוך כבוד רב לכבוד השר, שנמצא פה וצריך לסבול מכל העניין הזה, ואני מצטער על כך.

מיכאל קליינר (הליכוד):

הלואי שזה היה 1%. 1% הוא 500 מיליון, והתקציב הוא 80 מיליון.

יואש צידון (צומת):

אני פשוט עיגלתי. כתבתי במאמרים שזה פחות מ-1%. התביישתי להגיד זאת.

עכשיו, מה עושים? מה קורה כעת? הממשלה רבה עם הסוכנות, משרדי הממשלה רבים ביניהם, מנכ"ל משרד הקליטה, כבוד השר, שוגה כלשוננו ומדבר על זה שהציונות פשטה את הרגל. אני לא מאמין שכך הדבר.

משבר כלכלי. שמעון פרס מכריז: כשיבואו נתחלק בבתינו, בלחמנו וכו'. האומנם? יש כיסוי לשיק הזה? הוא עשה משאל? פניקה. יש סכנה שיבואו עולים לישראל.

לפנינו הודמנות פז. אני סבור שניתן לתקן את כל מכאובינו עליידי כך שנעשה בדק בית. מיהו אמר מעל דוכן הכנסת — סליחה, כבוד היושב-ראש — שהכנסת איננה מוסד ביצועי. אינני מאמין שנמשלת ישראל מסוגלת, ולכן אני בא עם הצעה משלי מעל דוכן הכנסת ומבקש מהממשלה לאמץ אותה.

ובכן, צריך לעשות שיפוץ כללי. צריך להקים רשות קליטה. קליטה אינטגרטיבית שתתקח את העולה בידו משרה-התעופה ותלווה אותו מרגע עלייתו דרך מרכז קליטה, או קליטה ישירה, או קליטה זו או אחרת, עד אשר הוא יושב בביתו, עובד, נקלט ודובר עברית.

די בטראומה של העולה שבא מתרבות אחרת ונפגש עם תרבות שהוא אינו מכיר. על זה להוסיף את הטראומה של הביורוקרטיה הישראלית? מניסיון עם עולים מארצות-הברית, מברית-המועצות וממקומות אחרים אני יודע, שזה אולי הדבר הפוגע ביותר ברצונם להיקלט. אני מכיר עולים הקרובים לי מאוד, שבאו לכאן מארצות-הברית עם מלוא הרצון, והם שונאים את המדינה הזאת. הצליחו להשניא אותה עליהם

גאולה כהן (התחיה):

יש לי הצעה לסדר. ברשותו של השר וברשותם של כל חברי הכנסת, בתור מחאה — אולי זה חשוב יותר ואולי זה יתרום יותר לנושא — על כך ששולחן הממשלה ירק כשמדברים על גלי עלייה כאלה שישנו את גורל המדינה, אני מציעה שנוותר היום על הדיון. אני אישית מרגישה כך בפירוש. הפעם זה לא נושא שגרתי והוא אינו יכול להתנהל לנוכח מצב המליאה ברגע זה. אני מוחה.

היו"ר ר' פנחס:

חברת הכנסת כהן, הבנו את בקשתך.

גאולה כהן (התחיה):

אני מבקשת שתשקול את זה ואכן תתייעץ עם השר.

היו"ר ר' פנחס:

הנשיאות הכירה בדחיפות הנושא ולמעשה אפשרה לחמישה מציעים אלה הצעות דחופות לסדר-היום. נכון, וזכרת הכנסת גאולה כהן, הצטרפת להצעות במסגרת הצעה רגילה. זכותך למשוך את ההצעה שלך, אבל לאחרים אלה הן הצעות דחופות לסדר-היום. מאחר שהנשיאות הכירה בכך, והנושא עומד על סדר-היום וחברי הכנסת האחרים מבקשים להעלות את הנושא, אנחנו נמשיך בסדר-היום כפי שתוכנן. השר הנוגע בדבר נוכח, ולכן אין שום סיבה שלא נמשיך בדיון לפי סדר-היום.

אני מבקש מחבר הכנסת יואש צידון לומר את דבריו.

יואש צידון (צומת):

ארגוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת הנוכחים, קודם כל אני מצטרף לכל המחאות שנשמעו כאן על-ידי חברת הכנסת גאולה כהן ועל-ידי ידידי חבר הכנסת אוריאל לין. אני מוחה — ואינני יודע אם זה לפי הפרוטוקול או לא — אני מוחה על כך שנשיאות הכנסת שמה את הנושא החשוב ביותר במדינת ישראל בזנב היום, כשהתקשורת איננה, והייתי רוצה לזעוק לקירות האלה. זה מראה מה הוא היחס שלנו עצמנו בבית זה לנושא העלייה.

היו"ר ר' פנחס:

חבר הכנסת צידון, הנשיאות קבעה זאת בתיאום עם השרים. בדרך כלל הנושא של שר הביטחון הוא הראשון בסדר-היום.

יואש צידון (צומת):

כבוד היושב-ראש, זה חשוב יותר מביטחון. המדינה הזאת קמה כדי לקבץ את פזוורת ישראל. קודם מדברים על טיולים, ואחר כך, עם כל הכבוד והחשיבות, על מחלות לב ועל כל מיני דברים. אחר כך, כשהאנשים עייפו והתפזרו והתקשורת התפזרה, אז מדברים גם על העלייה, שלמענה קמה מדינת ישראל. אני מוצא שזה משגה חמור. אני מבקש להביע את מחאתי ואני מצטרף לתביעתה של חברת הכנסת גאולה כהן, שהדיון הזה יחזור על עצמו עם הדוברים הלאה, לנוכח כנסת מלאה, עם הממשלה. הנושא הוא חשוב דיו כדי שהדבר הזה ייעשה.

היו"ר ר' פנחס:

חבר הכנסת יואש צידון, דברך נרשמו בפרוטוקול. אני מאמין שכל הנוגעים בדבר יקראו אותם וייקחו אותם לתשומת לבם. ועכשיו לגוף העניין, בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

לאות מחאה אני אשר.

הדיון בנושא זה ייערך לפני ספסלים ריקים. היום יש עוד תירוץ להגיד: יום רביעי אחר הצהריים. אם זה יהיה בשעה אחרת וכיום אחר, יהיו — — —

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
יכלו לקבוע זאת לתחילת היום.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אגב, יש פה טעות. לא הנשיאות קובעת את הסדר אלא היושבי ראש. המשרד שלו מתאם עם השרים, וזה מה שקורה.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
מי שקבע, קבע לא נכון. היה צריך — — —

מיכאל קליינר (הליכוד):
אנחנו מבקשים להעביר ליושבי ראש את המחאה שהובעה כאן על-ידי כמה חברים.

היו"ר ר' פנחס:
אכן, כך ייעשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו נעלה את הנושא הזה — אני יכול להגיד זאת גם בשם יושבי ראש הישיבה וגם בשמי — בישיבה הקרובה של הנשיאות.

אבל, אני רוצה להגיד משהו: האם יש לנו היום בוועדת העלייה והקליטה של הכנסת, ועדה שנוצרה לפני כחריסר שנים — — —

יואש צידון (צומח):
יש מקומות ריקים בוועדה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני רוצה לשאול את יושבי ראש הוועדה, הנמצא אתנו בדיון: האם מילאו כל הסיעות את מכסתן ושלחו את נציגיהן לוועדה הזאת? ככל הידוע לי, ויחזק אותי חבר הכנסת קליינר אם אני טועה, יש כמה מפלגות — ואיני רוצה לנקוב בשמן, איני רוצה להזכיר שמות — שטרם שלחו נציגים, אף שאנחנו כבר מסיימים את הכנס השני של הכנסת הזאת.

יהושע מצא (הליכוד):
ואם היו שולחים?

היו"ר ר' פנחס:
חבר הכנסת מצא, עברת לספסלי המערב?

יהושע מצא (הליכוד):
לצורך העלייה והקליטה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת מצא, אני יודע מה כואב לך, ואנחנו שותפים לכאב הזה. אבל אפילו הצעד הפורמלי של מינוי נציגים רשמיים בוועדת העלייה והקליטה, ועדה בנושא חשוב כל כך — יש מפלגות שלא עשו אותו אחרי שנה כמעט שהכנסת הזאת יושבת.

מיכאל קליינר (הליכוד):
מפלגה אחת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בסדר, מפלגה אחת. אבל נדמה לי שזה שני חברים פלוס אחד.

מיכאל קליינר (הליכוד):
מינו שניים מתוך ארבעה.

אף-על-פי שהם לא היו זקוקים לעזרה, הם לא היו זקוקים לשום דבר. הם באו עם עבודה, עם כסף, עם הכול, אבל בכל זאת הצליחו לשלוח אותם לכאן ולכאן.

הצעת, כפי שהבאתי אותה בפני יושבי ראש ועדת העלייה והקליטה של הכנסת — והיא מקובלת בקוויה הכלליים על מומחי עלייה כחבר הכנסת לובה אליאב, או מנהל מחלקת העלייה של הסוכנות אורי גורדון, או יושבי ראש הוועדה שלנו חבר הכנסת קליינר — אומרת כך: יש להקים רשות קליטה, הייתי חושב שבמכתונות רגילה, במקום משרד הקליטה, שלא נתנו לו די סמכויות — אבל אינני משלה את עצמי באשר למבנה הפוליטי. רשות הקליטה תרכז בידה את קליטת העולה החל משדה-התעופה, ייעשה רישום מהיר במקום, דרך מרכז הקליטה, האולפן, דיור ארעי, דיור קבע, תעסוקה וקליטה חברתית. זה מבצע ענק, שבו חלוי עתיד המדינה או, לפחות, תרומתה כלפי עצמה.

בשנות ה-50 היה ראש הרשות הזאת דה-פקטו דוד בן-גוריון בכבודו ובעצמו. הוא הפעיל את זה"ל בלי לדבר על תקציב, הוא קיצר דרכים, הוא ניצל באופן שאינו מקובל עלי אפילו הזדמנויות מפלגתיות, אבל הוא קלט, דרוש מנהל, דרוש מפקד כלל-ארצי למבצע הזה, עם סמכויות, עם אחריות, בכפיפות ישירה לראש הממשלה. בעבר הוצע שהמנהל הזה יהיה סגן ראש הממשלה; דובר על מינויו של יגאל אלון לתפקיד.

באין תקציב לרשות כזאת בהווה, משום שממשלת המדינה האמורה לקבץ את פזורות ישראל הקצתה כפי שהקצתה, פחות מ-1% למשימת הקליטה, אני מציע שניתן דוגמה אישית. לא נוכל לבוא ליהדות העולם ולתבוע כספים כשאנחנו מפורים את הכספים שלנו ככל דרך. אני מציע ש-15% מכל הכספים הייחודיים, המפלגתיים, ההצלחתיים, והכספים הנעלמים האחרים — כספי רובה, כפי שפטר אותנו אי-פעם מנכ"ל משרד האוצר — יוקפאו לצורך הפעלת הרשות הזאת עד שיווצרו התקציבים ותבוא העזרה מיהודי העולם. שאחרי הכול חייבים בקליטת אחיהם, אבל האחריות לקליטתם היא עלינו.

מהי המשמעות הדמוגרפית, הביטחונית, החברתית והכלכלית של הדברים? מה תהיה תרומתנו בעיני עצמנו ובעיני העולם ומה נהיה אם לא נהיה מסוגלים לקלוט את העולים האלה? מה יהיו תרומתנו והדמות שלנו אם נקלוט אותם כהלכה? רבותי, זאת תהיה מהפכה כוללת, ומהמורל הירוד שאנחנו חיים בו במדינה הזאת נמריא לרגעי התעלות חדשים.

אני קורא לממשלת ישראל, מעבר לכל עניין מפלגתי או פוליטי: רבותי, דין העלייה כדין מאמץ מלחמתי — רק לטובה, לכיוון החיים, לא לכיוון המוות. היחלצו, צאו מפרטים הקטנים, צאו מאחוזותיכם הפיאודליות, תתעלו פעם אחת. אתם כעת ממשלתי שלי, אף כי אני באופוזיציה. אני מאחל לכם הצלחה במילוי המשימה הזאת.

היו"ר ר' פנחס:
תודה לחבר הכנסת צידון. באותו נושא — חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ארוני היושבי ראש, כנסת נכבדה, אני התנגדתי לרדיית הדיון, אם כי אני מבין את זעמם של קודמי, של עמיתי החושבים שצריך לערוך דיון בעת אחרת, בשעה אחרת. יש לי חרשות בשבילכם: לא תהיה שעה אחרת שתהיה טובה יותר.

התעסוקה והבעיות הלוחצות של החברה הישראלית, אנחנו צריכים להבין, שבאים אנשים חדשים והם עומדים למעשה חסרי ישע מול אלף ואחת בעיות. שגם אנחנו יודעים על קיומן אבל למדנו לחיות ולהתמודד אתן.

החברה הישראלית איננה בנויה מבחינה נפשית ופסיכולוגית לקלוט את העולים החדשים. אני קורא לשר לקליטת העלייה להתחיל לרכז בצורה רצינית מתנדבים, שיהיו מוכנים לקלוט עולים חדשים וללוותם בדרכם החדשה בארץ. יש לארגן את הדבר בצורה כזאת שהבעיות הכספיות — אינני יודע איך יתגברו עליהן, אבל בוודאי ימצאו פתרון, כך גם לגבי בעיות השיכון ובעיות אחרות. כאשר תבוא עלייה חדשה צריך לתת לעולים הרגשה שהם מתקבלים ברצון, על-ידי אחים שרוצים לעשות כל אחד ואחד מהם אחד משלנו הלכה למעשה. אי-אפשר לומר בתיאוריה: אחותנו את, או אחינו, אתה ולהתעלם מהם למחרת היום.

לשם כך צריך להיערך, וגם לערוך פעולת הסברה לציבור הרחב, כדי שהוא יתגייס למשימה. זה גיוס חשוב יותר מאשר ללב, למגן-דוד-אדום ולכל הגופים האחרים — אינני מזלזל בחשיבותם ובצורך בקיומם, אבל אנחנו צריכים להקים תנועה המונית רחבה. לא פקדי ממשלה יוכלו לעמוד בכך ולא מערכת ביורוקרטית. היא יכולה אולי לארגן כמה דברים, היא יכולה אולי להדריך אנשים, אבל היא איננה יכולה לעשות את המלאכה בשטח.

אם נגיע לכך שיבואו העולים ואנחנו נצטרך להתמודד עם עלייה וקליטה, אני חושב שנמצא את הדרך לעשות זאת. זה יכול להיות יותר טוב או פחות טוב. אבל אם לא נדע לקלוט את העולים החדשים תהיה באהבה, מתוך רצון להופכם לחלק מהעם הזה לאחר תקופה קצרה של הסתגלות, שהיא טבעית ואי-אפשר למנוע אותה, לא תהיה מלאכתנו שלמה, ולא נראה ברכה מעצם העלייה, לא אנחנו ולא העולים החדשים.

הנקודה הפסיכולוגית הזאת של החוס האנושי, של הרצון לקלוט אותם כאחים בתוך חברתנו, היא אחד הנושאים שלא מדברים עליהם. מדברים על ביורוקרטיה, מדברים על שיכון, ושניהם נושאים חשובים. אבל בלא לב ובלא הבנה היוצאת מתוך נימי הלב לגבי מה שעלינו לעשות עם העולים החדשים, הרי גם אם תצטמצם הביורוקרטיה, תגדל כמות יחידות הדיוור ואפילו תהיה תעסוקה, לא נפתור את הבעיה ולא נוכל נתמודד אתה.

עלינו לפתוח את לבנו ואת זרועותינו לעולים אשר יבואו, כדי שהם ירגישו שבאו הביתה ולא לארץ מקלט.

היו"ר ר' פנחס:

תודה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. באותו נושא, רשות הדיבור לחבר הכנסת אפרים גור. בבקשה.

אפרים גור (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, לפי הידיעות המגיעות מארגונינו, שרר היום בארץ זו תהוה ובהוה, בעיקר כלכלי: אנדרלמוסיה מוחלטת. הריבית הבנקאית מגיעה לכדי 300% בחודש, ואפילו הבנקים עצמם משלמים למפקדים כ-120% לחודש על הפקדונות. מחירי המוצרים משתנים שם בעשרות אחוזים שלוש-ארבע פעמים ביום. כאשר אדם נכנס לחנות ומתעניין במוצר מסוים, מראים לו מה מחיר אותו מוצר נכון לאותו רגע. לפי האומדן הרשמי מגיעה האינפלציה החודשית ל-70%, אולם לדעת רבים השער הרשמי גבוה הרבה יותר. רמת השכר נשחקה בצורה דרסטית, והשכר

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אני חושב שהדבר הזה מעיד על איזו התייחסות מצד המערכת הפוליטית לנושא הזה. אנחנו יכולים להגיד: המליאה ריקה והשר יושב לבדו, בלי שרים אחרים, אבל זוהי התייחסות כללית מצד המערכת הפוליטית במדינת ישראל.

עם כל הכבוד והיקר שאני רוחש לשר לקליטת העלייה, ואינני אומר את זה מן השפה אל החוץ אלא זוהי התייחסות אישית אמיתית, האם משרד העלייה והקליטה נחשב במערכת המשרדים במדינת ישראל למשרד בכיר, למשרד בעל עמדה ובעל תושייה? לצערי, לא. אם כן, כל הדיבורים שאנחנו מדברים הם דיבורי סרק, שלא לדבר על התקציב המועט שמקציבים לנושא הזה.

היו"ר ר' פנחס:

סליחה, חבר הכנסת וירשובסקי, קיבלתי עכשיו שדר מיושב-ראש הכנסת, המבקש להעיר באוזני חברי הכנסת, שהוא רוצה לשמוע את הערותיהם כשהוא יושב בראש הישיבה ולא כשהוא אינו נוכח. לכן אני מציע שאת ההערות האלה תשמיעו כשהוא ינהל את הישיבה.

אני רוצה להגיד דבר נוסף. אתמול ניהלתי את הישיבה. זה לא היה יום רביעי, זה לא היה סוף היום, אך באולם המליאה היו נוכחים אולי חמישה או שישה חברי כנסת. עכשיו יש נוכחות של 15 חברי כנסת. אני חושב שזה נדיר שביום רביעי בשעה כזאת יש 15 חברי כנסת. גם ביום רגיל אין נוכחות רבה כל כך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): זה מעל ל-10%.

היו"ר ר' פנחס:

נכון שהמחאה היא מחאה, אני מצטרף לכך שנושא העלייה צריך להיות במקום גבוה יותר בסדר העדיפויות ולהיות נדון בתחילת הישיבה, אבל גם בסוף הישיבה, עם 15 חברי כנסת נוכחים, זה דיון מכובד בהשוואה לנושאים אחרים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): חברי הכנסת, אני מקבל את מה שאמר יושב-ראש הישיבה.

אני רוצה לומר דבר אחד: אילו היו כעם רחש כלשהו, תחושה כלשהי של רצון, רוח התנדבות גדולה וזרועות פתוחות כלפי העולים שאנחנו מקווים שיבואו, השאלה של היערכות הממשלה לא היתה מעלה או מורידה כל כך. זה חשוב, כמובן, אבל זה לא עיקר הבעיה.

אני מוטרד מדבר אחד. כאשר יבואו גלי העלייה, ואני מקווה שהם יבואו, פתאום נעקם את האף, וכשאני אומר אנחנו, אני מתכוון לחברה בישראל, היא לא הצטיינה בשנים האחרונות בקבלת העולים החדשים באהבה ובחום, היא איננה מאפשרת להם קליטה קלה. אנחנו צריכים לזכור, שאלה שבאים מתוך מצוקה ואלה שבאים מפני שזוהי הזדמנות חרי-פעמית, ולא מתוך בחירה חופשית ושיקול של שנים, כאשר הם באים הם אינם מכירים את החיים בישראל, לעתים גם לא את השפה וכל את המנהגים. הם נתקלים בפרצופים חמוצים, שעושים חשבוך כמה עולה לנו לקלוט אותם.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים וסומרי תורה): וגם נתקלים בחוסר תעסוקה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אם נוסיף על כך גם את המצב הכלכלי הקשה ואת חוסר

שמצבם הכלכלי קשה מנשוא, צריך לראות בהם עולים לכל דבר, או עולים בשנית, ולהעניק להם את הזכויות כפי שניתנות לעולים אחרים.

דיבר כאן קודמי, חבר הכנסת וירשובסקי, על כך שיש להשרות בלבם של כל עולה, של כל יהודי המגיע לכאן, את התחושה שהוא אכן מגיע לביתו, והוא צדק בכך. גם אם נותנים ליהודי דיור ותעסוקה, אם הוא לא יחוש שהוא בא לביתו, לאחיו, למקום שרוצים בו, שחפצים ביקרו, שמושיטים לו יד מסייעת, נכונות לעזור — האמינו לי שכל יתר הדברים, ולדאבוננו גם הם חסרים לנו, לא יעזרו, והתחושה תהיה של מרירות, של התנפצות חלום הגעגועים והעלייה לישראל.

על כן אני מצפה מאוד מראש ממשלת ישראל, אף שהוא טרוד בכעיות קשות של המדינה, שבשעת חירום זו של עם ישראל יפנה מעל מסך הטלוויזיה אל העם בישראל ויסיביר את השעה הגדולה וההיסטורית ואת החשיבות בכך שכל משפחה ישראלית ותיקה תאמץ ולו משפחה יהודית אחת של עולים, בחג — בפסח, בראש השנה — יטלפנו בני המשפחה הזאת לאותה משפחת עולים ויגידו "חג שמח", ואולי אפילו יזמינו אותם ל"סדר".

הדוברים מכל הסיעות וגם דוברים קודמים מדברים כאן על החינוכים של הקמת רשות עליונה אחת לעלייה ולקליטה. אינני חושב שיש משהו שאינו מסכים שהדבר הזה הוא חיוני, לרבות השר לקליטת העלייה, דווקא היום, כשהסוכנות היהודית ונציגי ההסתדרות הציונית מסכימים שהטיפול בנושא יועבר באופן מוחלט לממשלת ישראל, הנושא הזה איננו מיושם, איננו מבוצע.

אדוני השר, אני יודע שדברים רבים מאוד עומדים בפניך ומצפים לפתרון. ככל זאת, אם בתקופת כהונתך כשר הקליטה חקים רשות כזאת, תרכז את כל הכעיות של העולים החדשים תחת כתובת אחת, ברשות אחת, אולי תחשב זאת גולת הכותרת של ההצלחה שלך בתקופה שבה אתה מכהן כשר הקליטה.

בנושא של מרכזי קליטה ליהודים, לעולים שבאים מארצות קומוניסטיות ומארצות מצוקה, אתה, כבוד השר, הסכמת שיש להפנות עולים אלה למרכזי קליטה, משום שהאנשים האלה הורגלו במשך שנות חייהם בארצות שמהן הם מגיעים לכך שהממשלה דואגת להם לכול, כלי לפרט. על כן, כאשר הם מגיעים לכאן, אין זה רעיון טוב לזרוק אותם למים, כדי שהם ילמדו לשחות ויפתרו את בעיותיהם בעצמם. זה ללא ספק קשה להם וזה איננו עוזר לנו במאמצי הקליטה הנאותים.

יש עוד כמה נקודות, שלדאבוננו לא הצלחתי לכלול אותן במסגרת הזמן שלי. אני מצטער על כך ולא אגע בהן, אבל הייתי מבקש מכבוד השר לדאוג לכך שעולים שמגיעים מארצות מצוקה ומארצות מזרח-אירופה לא יחויבו לשלם מכס על הרכוש שהם מביאים לכאן, מעבר לאותם פריטים אחרים, שעליהם לא מחייבים אותם לשלם מכס גם היום. אין ליהודים בברית-המועצות וברומניה כל אפשרות להוציא את רכושם, את ממונם, אלא בדרך של קניית מיטלטלין או דברים שהוא חושב שהוא יכול להמיר אותם בכסף כאשר הוא יבוא לכאן. בעניין הזה הוא מופלה לרעה לעומת העולה שבא ממדינות המערב ויכול להביא אתו כסף או חפצים יקרי ערך.

דבר נוסף: אני מציע לכבוד השר להשתף בתהליך של קביעת כל מדיניות בנושא עלייה הקשורה את נציגי התאחדויות העולים, העושים את עבודתם בהתנדבות וכל רצונם הוא לסייע למערכות הקליטה להצליח במשימות הקליטה.

הממוצע מגיע לכדי שווה-ערך של 40 — 50 דולר בחודש, בשעה ששכר הדירה מגיע ל-20 — 25 דולר בחודש.

עקב סגירת המפעלים ונפליטים פועלים החוצה. ענף הבנייה משוקת. המסחר כמעט איננו פעיל, כי לאנשים אין כסף. בחנויות ניתן לראות מדפים עמוסי סחורות איש איננו קונה אותן.

הממשלה המקומית נקטה ונוקטת צעדי ייאוש. עקב קיצוצי התקציב יש פיטויים המוניים גם בשירותים ממשלתיים. על כל משרה פנויה יש היום מאות מועמדים מקרב המפוטרים וכן מקרב מי שרמת השכר שלהם נשחקה כל כך. עד שהם מחפשים משרה שנייה ואף שלישית כדי שיוכלו לקיים את משפחותיהם.

אדוני היושב-ראש, משבר כלכלי זה פגע קשות בחלק ניכר של יהדות ארגנטינה. יהדות זו נמנית עם המעמד הבינוני של החברה המקומית. רבים מהם מצאו את עצמם בין המפוטרים. והגיעו עד פת לחם. יש כאלה שעדיין מחזיקים את ראשם מעל פני המים.

מסתבר שמספר היהודים הקוברים היום את מתיהם בבית-העלמין היהודי הולך וקטן. בשל העדר יכולת כלכלית לעמוד בהוצאות הקבורה. יש לזכור, שכל זה קורה באחת הקהילות היהודיות המסודרות והמאורגנות, כפי שהכרנו אותה עד היום. גם מספר הילדים היהודים שהוריהם מוציאים אותם מבית-הספר היהודיים הולך וגדל. זאת, לא משום שנשחק ערכו של החינוך היהודי, אלא בשל סיבות כלכליות.

מצב ההתבוללות בבואנוס-אירס מגיע לכ-50%. לדאבוננו, ובעיני השדה אפילו לכדי 60%.

כל הסיבות האלה, שהפכו חלק מיהודי המקום למקרי סעד, הביאו להחלטת רבים מהם לעלות לישראל. חבל, חבל מאוד, אדוני היושב-ראש ואדוני השר, שווה הסיבה או שזה המניע העיקרי לעלייתם לישראל, ולא מניעים ציוניים, אך זוהי עובדה. מה שלא הצליחו לעשות מאמציהם של שליחי העלייה ומאמציו שלנו, עשה המצב הפנימי בארגנטינה, בהביאו עשרות אלפי יהודים להיות מועמדים לעלייה.

הואיל והמצב הקשה בתחום קליטת העלייה בארץ מגיע גם לידיעתם של יהודים אלה, רבים מאוד, מספרם נאמד במאות, בודקים אפשרות של החלפת גולה אחת בגולה אחרת, למשל ספרד ואפילו איטליה. גם אם מכנסות ההגירה בארצות אלה הן מוגבלות, הרי יהודים, כשם שעשו תמיד, ימצאו דרך להשיג בעבורם אשרות כניסה או אישורי שהייה בארצות אלה.

אדוני היושב-ראש, במצב עניינים זה, אני חושב שיש לנקוט פעולה מיידית, להכין תוכנית מיידית, מתוקצבת, כדי שלא להחמיץ את השעה וכדי שלא לגרום כפעולת שרשרת לנשירתם של עולי ארגנטינה הרוצים להגיע הנה. בשונה ממה שקורה, לדאבוננו, אצל יהודי בריט-המועצות.

אני גם שומע שיש בעיה של יהודים שמעמדם הוא כשל חושבים חוזרים. יש אנשים, גם במשרד הקליטה וגם בסוכנות, שבשל המצב המיוחד בארגנטינה היו רוצים לראות אותם כעולים בשנית לישראל. יש ויכוח האם, כאשר הם יעלו לישראל, הם יזכו בתנאים שהעולים החדשים זוכים בהם או לא, או בתנאים של חושבים חוזרים שחוזרים מארצות-הברית וממדינות אירופה אחרות. אני סבור שיש בידי השר להכריע בשאלה הזאת, אם הוא אכן חושב, כפי שאני חושב, שבמקרה שלהם מדובר בדיני נפשות ממש, בהצלח נפשות. על כן. היות

כאשר היא ניצבת אין-אונים מול אחד מאתגריה החשובים ביותר. קשה המחשבה שישאל תחוש הקלה אם בסופו של דבר יתברר שהבעיה לא נוצרה ויהודי ברית-המועצות יעדיפו, בין השאר בגלל אי-היכולת לקלוט אותם, את הגולה הדוויה". מה ש"הארץ" לא הדגיש דיו היא העובדה, שאותם מיליון יהודים הם לגבי מדינת ישראל אולי מה שיכול להבטיח את עצם קיומה בעוד דור או שניים. אותם מיליון יהודים הם אולי מה שחוצץ בין מדינת ישראל לבין הצורך להתייבב בעוד זמן לא ארוך מול פתרונות קיצוניים ובלתי ישימים כאלטרנטיבה יחידה.

ישראל של 1989 משולה לאדם חולה, שבטווח ידו שיקוי פלא המסוגל להקים אותו על רגליו, אבל ידו חלושה ורועדת והוא מתקשה להרים את הכנס ולהביא את הנוזל היקר אל פיו. הכנסת, ובעיקר העיתונות בימים האחרונים, צריך לציין, מלאו את חובתן. הן הצליחו להציב את הנושא כפי שהוא על סדר-היום הלאומי. מי שכורע תחת גודל השעה הן רשויות הביצוע. אם המוסד לתיאום כונס אחרי כל כך הרבה שנים וכל מה שהוליד הוא עוד ועדת בדיקה, זוהי החמצה. אם חבר הנאמנים של הסוכנות יתפזר כשכל מה שהוליד הוא צרור נקוב של עצות בנוסח: צריך להעביר סמכויות לעיריות וכדומה — זוהי החמצה. אם שר האוצר של מדינת ישראל נפגש עם ארגון עולים חשוב והצהיר שיש לפעול להפך בתחומי השיכון והתעסוקה, לקצר את הזמן הנדרש לבנייה, לגייס השקעות לפיתוח התעשייה וליצירת מקומות עבודה, ו'הוסיף ואמר, כי קליטת העלייה הצפויה היא הנושא החשוב ביותר הניצב בפנינו, כאילו היה מר פרס חבר ועדת עלייה או כתב מאמרים ב"הארץ", ומשם רץ לפגישה עם העלמה מוסוליני במקום לבוא לפני הכנסת ולדווח מה הם המשאבים שהוא עומד להקצות למימוש התוכניות החשובות האלה — זוהי החמצה. ואם ראש הממשלה מדווח בהתרגשות על מאות האלפים העומדים בפתח ודוחה את ההתייחסות למהפכה שהממשלה בראשותו צריכה לחולל כדי שאומנם יבואו עד לאחר ישיבת המרכז, זוהי החמצה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה הזו עוסקת בהרבה נושאים המגרים את ההתעניינות של הציבור בארץ ובעולם, נושאים שבעוד עשר שנים, חמש שנים או שנה ייראו במבט לאחור כנושאים של רגע, שכפי שצמחו למדרי פרא כך קמלו. אבל מזווית הראייה של ההיסטוריה תישפט הממשלה הזאת, שבמרכזו של הכוחות הגדולים בציונות, על-פי ההתמודדות שלה מול הסיכוי שקם לה להביא ארצה את המיליון החמישי. מי שמעניין היום בפרוטוקולים של מוסדות היישוב ומוסדות יהודיים בארצות-הברית בתחילת שנות ה-40 מתמלא פליאה מהולה בשאט-נפש כשהוא רואה במה התעסקו עסקנים יהודים באותם ימים — 1943 — להבידל, זהו קשה בלי פרספקטיבה, האם איננו צריכים לעשות חשבון נפש ולשאל את עצמנו, במה עוסקים אנו בעצם הימים, שבהם בינדו לקבוע האם יהיה לנו המיליון החמישי?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני נפגש עם אזרחים, נפגשתי עם חברים מן השורה בחבר הנאמנים, ואני מתרשם, שכמו במקרים רבים העם דווקא קולט את גודל השעה. הציבור מוכן אפילו להקריב קורבן. כל מה שדרוש לו הוא האמונה, שקורבנו ונכונותנו לא יהיו תירוצ להגדיל ממלכה זו או אחרת, להוסיף כמה פקידים ושליחים ותו לא.

אני קורא לראש הממשלה ולשר האוצר לכנס בתוך חודש ימים כנס חירום בהשתתפות כל ראשי המכוניות ולהציג תוכנית פעולה מפורטת, בכלל זה תקציב, שינוי חקיקה, תמריצים

נקודה אחרונה, טכנית אבל חשובה בהחלט: הגיעו אלי תלונות רבות על שניגני המשפחות המגיעות מארצות שונות, לרבות ארצות מזרח-אירופה, לא מורשים להיכנס לשדה-התעופה, לא לטרימין הנכנסים ולא למשרד הקליטה שבשדה-התעופה בן-גוריון. אני חושב שברגע חזויתי, ברגע מרגש ומפעם זה, שבו מתראים אנשים שלא נפגשו 20 — 30 ואולי יותר שנים, יהיה זה יאה אם נציג אחד לפחות של המשפחה בישראל יורשה להיכנס, כדי לפגוש את העולה בעת שהוא נכנס לשדה-התעופה ובעת שענייניו מסודרים במשרד הקליטה, כאשר לפעמים התהליך נמשך שעות אחדות. תודה רבה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הדיבור לאחרון המשתתפים בדיון בנושא זה, חבר הכנסת מיכאל קלינר. בבקשה.

מיכאל קלינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אדוני שר המשטרה, קומץ חברי הכנסת ו"דברי הכנסת", אני מצטרף כמובן למחאות, וגם הבעתי זאת בקריאות-כיניים. אם זו החלטת היושב-ראש, אני מופתע בהחלט, כיוון שבקביעת סדר העדיפויות של סדר-היום יש בכל זאת, כפי שאנחנו מכירים, באופן לא רשמי אומנם, איזו קביעת סדר חשיבות, ואני מוחה בהחלט על סדר החשיבות שנקבע לנושא בימים אלה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שם ברוסיה, בתוך טלטלת הקדומים שהיא עוברת, מתגבש לו גל יציאה שלא היה כמוהו מאז יציאת מצרים.

כל מי שראה ביהדות ברית-המועצות עלה שיבש מזמן בצל המשטר הקומוניסטי המדכא, משפשף את העיניים בתדהמה כאשר מעיר לעיר, ומכפר לכפר פושטת שם סטיכיה של יציאה והיא ממשיכה להתרחב ולגאות גם כאשר כבר ברור לרבים שהעדו לא יוכל להיות מדינת ארצות-הברית, וקרבן לוודאי שהזרם יופנה למדינת היהודים.

נראה שהיה צורך בכמה עשרות אלפי חיירים שיחזרו ויספרו לאחיהם שם שישאל עולה אלף מונים על תיאורי הזוועות שבהם הם הלעטו לגבי אופיה, נופיה, אקלימה ואיכות החיים בה, כדי שישאל המדינה תתחיל לאבד את ממד ההרתעה לגביהם.

את עשרות ריבוא היהודים, המתמרקים לקראת רגע עלייתם לארץ, אפשר וצריך לעודד וקשה לעצור. רק גורם אחד יכול עוד לבלום את הגל הזה, המחשב להציף אותנו, והוא הקליטה במדינת ישראל.

לאחר שלב הדחקה של כמה חודשים, שבו אטמה ישראל הסקפטית והצינית את אחזיה ועצמה את עיניה, הגענו לשלב שבו בשלה בקרבנו ההכרה שאומנם נקרתה בדרכנו ההזדמנות ההיסטורית לעלייה גדולה, והיא לא מס שפתיים, לא חזיון תעתועים ולא חלום.

כעת אנו מצויים בשלב חדש, שלב האין-אונים. איך יכולה ישראל העייפה והחולה, מוכת האכטלה והאינתיפאדה לקלוט מיליון יהודים מרוסיה ועוד 200,000 מדרום-אמריקה? ואם תתחיל הזרימה הגדולה ותקלט כהלכה, אלה המספרים הריאליים וצריך להתרגל אליהם.

ה"ארץ" הקדיש הבוקר את המאמר הראשי, את מאמר המערכת ואפילו את המאמר המצויר הקולע של זאב לתיאור המצב, והוא מגדיר: "כל המערכת הלאומית שלנו מעורעת

אני חוזר ומצטט את הפסוק, מאחר שאני רואה בו נבואה המתארת את גודל השעה, ואולי זה יעזור לנו לראות נכונה יותר ונכוחה יותר מה מתרחש ומה עומד להתרחש: "הנה ימים באים נאם השם ולא יאמר עוד חי השם אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי השם אשר העלה את בני ישראל מארץ צפונה". לאמור, לאורך כל ההיסטוריה, העם היהודי מתפעם ומתרגש מיציאת מצרים. אבל, אומר הנביא, יבוא דור ותבוא תקופה שבה יפתחו שערי מסך הברזל שבארץ צפון ובני ישראל יצטרכו להתפעם ולהתרגש מיציאת בני ישראל מארץ צפון יותר מאשר מיציאת בני ישראל מארץ מצרים.

כאשר הייתי בלדיספול, לפני כ שלושה חודשים, ודיברתי שם מול המחנה הגדול של הנושרים, ציטטתי בפניהם את הפסוק הזה. אמרתי להם: רבותי, אנחנו חיים רגע היסטורי גדול. זה רגע של יציאת מצרים לפחות. זה רגע שבו קריעת ים-סוף מתרחשת לנגד עינינו ואתם צועדים בתוך הים הפתוח, ועיניכם מסוננורות, אינכם רואים את הפלא, אינכם רואים את הנס, אינכם מרגישים את גודל השעה, ובמקום להתפעל ולהפנות את צעדיכם לארץ-ישראל, הרי רובכם לפחות מפנים את צעדיכם לגלות אחרת, ומי יודע מה יהיה באחריתה. אינכם רואים את הנס המתרחש.

אוריאל לין (הליכוד):
כמה עלו משם?

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
במעט צניעות, חלק מהתשובה היא, שמאז עלו לישראל 150 מלדיספול, והזרם הולך וגואה. כיום שני יבואו 15 משפחות מלדיספול, וכבר הכנו להם מקומות בראשון-לציון, הישר משה-התעופה לידרות. זו בוודאי תוצאה של הפעילות הענפה של הסוכנות. אבל הדבר נובע גם לא במעט מהניסיון שלנו בלדיספול.

זה לא מספק. לכן אני רוצה לומר: לצערי, גם אנחנו בארץ לא מרגישים די את גודל השעה. אמרתי את הדברים בישיבת הממשלה, אמרתי את הדברים בכל פורום שהוא. אני שמח שלפחות הנציגים של הכנסת שדיברו כאן היום מרגישים את גודל השעה.

שמעתי בשים לב את ההצעות המוצעות. מקובל עלי בהחלט מה שאמרו כאן חברי הכנסת הנכבדים — להקים רשות לאומית עליונה, שתרכז את כל נושא הקליטה בישראל, כפי שאמר חבר הכנסת מיכאל קליינר, בראשותו של ראש הממשלה. אני אשמח להיות ממלא-מקומו בנושא הקליטה, כפי שהוצע כאן. אני חושב שצריכים היום לגייס את כל הכוחות הלאומיים כדי להתמקד במשימה הגדולה והלאומית הזאת. כפי שכולם אמרו, וכפי שצייר זאת בצורה מוחשית כל כך יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה, זוהי תרופה פלא למדינת ישראל. מדינת ישראל נמצאת באחת השעות הקשות שלה.

אברהם בורג (המערך):

אמרת שאתה מוכן למלא את מקומו של ראש הממשלה בנושא הזה. המשמעות היא לתת דגש ממלכתי בנושא שהוא נושא כאוב באמת. כל נושא העלייה והקליטה לא יתקדם לעולם כל עוד קיימות כפילויות.

מיכאל קליינר (הליכוד):

חבר הכנסת רמון עשה טעות בכיוון ההפוך.

אברהם בורג (המערך):

כל עוד תהיה כפילות מערכות, זה לא ילך. האם תפנה

והקלות מס ליזמים בתחומי התעשייה והבניין; הקמת מערכת מרכזי קליטה מאולתרים; יישומה המלא של תוכנית "הקליטה הישירה" המשוחררת מביוורקוטיה; פנייה של ראש הממשלה ושר האוצר אל כל ייחודי בארץ ובעולם להתגייס למלואה מרצון. שבו יקדיש 0.5% מהכנסתו השנתית למבצע שיבת ציון התשמ"ט; הקמת רשות לאומית לקליטת העלייה, שבראשה יעמוד ראש הממשלה ושר הקליטה יהיה ממלא-מקומו ויפעל מטעמו ובסמכותו; ויצירת תוכנית סיוע רחבת היקף למשוחררי צה"ל ולמשפחות ברוכות ילדים באחריותה ובמימונה של הסוכנות היהודית, שתמנע תחושות קיפוח של שכבות חלשות בישראל וקשיים בקליטה החברתית.

חכמינו ז"ל היו נוהגים לומר, שישאל כשיורד, יורד עד עפר, וכשממריא, ממריא עד לכוכבים. ישראל של 1989 מתאבקת כבר הרבה זמן בעפר, אבל מצבנו המרדך לא צריך להטעות. יש לנו עדיין הכוח להמריא. יש לנו גם הזדמנות ויש לנו גם נושא המצדיק זאת. לאן נגיע?

זהו האתגר האמיתי של הרשות המבצעת. מנקודת ראייתה של ההיסטוריה זהו האתגר האמיתי היחיד.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה רבה. אני מבקש משר העבודה והקליטה להתייחס לכל ההצעות שהועלו.

אני רוצה לומר לחברים, שהנושא הזה עומד במרכזו של סדר-היום. העובדה שנושאים רבים נפלו אינה אומרת שהנושא הזה הוא בסוף סדר-היום. זה אחד הנושאים המרכזיים שבסדר-יומנו.

אדוני השר לקליטת העלייה, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ישבתי והאזנתי ברוב קשב לדברים שנאמרו כאן. להצעות, לכאב ולרטט של גודל השעה. אך אני מצטער על שהידיו בנושא זה חשוב. כה רגיש וכה לאומי נעשה היום מול ספסלים ריקים של הכנסת. כנגד זה, אני מתנחם בדברים החשובים שנאמרו.

העובדה שחברי הכנסת, שמצאו לנכון להעלות את הנושא לסדר-היום, התבטאו בריגשות כה נבונה וברטט כה רב, היא עצמה יש בה כדי לנחם, כדי לומר שאכן נציגי העם, לפחות חלק מהם, מרגישים את גודל השעה.

זה חמישה-שישה חודשים, מאז אני מכהן בתפקיד שר הקליטה. אינני מרפה מהנושא, לא מרפה מלזעוק מעל כל במה על גודל השעה, לא מרפה מלהביא את הנושא בפני כל הגורמים הקשורים והלא-קשורים לנושא, כדי להעלות את נושא קליטת עולם ועליית עולים על סדר-היום הלאומי.

תרשו לי לומר כאן פסוק, שלדעתי קשור לרגע, לשעה, לתקופה. מעניין, הנביא ירמיהו, שאמר את דבריו לפני כ-3,000 שנה, מדבר על התקופה הזאת, ואומר כך: "לכן הנה ימים באים, נאם השם, ולא יאמר עוד חי השם אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי השם אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם וישבו על אדמתם". הנביא ירמיהו חזר ברוח נבואתו שיבוא דור, תבוא תקופה, שעהם ייהיו, או חלק נכבד מהעם היהודי, יהיה סגור מאחורי מסך של ברזל, ולא יאמינו שהציבור היהודי יוכל לצאת מאותה גלות, ולא יאמינו שמסך הברזל ייפתח. אבל כאשר יפתח מסך הברזל, תהיה זו שעה כה גדולה, כה מפעימה וכה מרטיטה, עד שתהיה גדולה יותר אפילו מיציאת מצרים.

האמיתי של העם היהודי ושל גולה גדולה מהעם היהודי, של איבר גדול ומרכזי של העם היהודי, שאנחנו עשויים לאבד אותו לחלוטין.

בוודאי, אמרתי, אנחנו צריכים את העלייה הזאת כאן, כיוון שאני מאמין שעלייה גדולה תהיה שיפור לכלכלה, תמעט את הירידה מהארץ. מי שבדק את הנושא, או מי שקרוב לנושא, יודע, שהירידה אינה תוצאה של בעיות תעסוקה. הירידה מן הארץ היא בראש ובראשונה תוצאה של מורל ירוד. והראיה, היורדים מהארץ אינם אלה שאין להם תעסוקה, אינם אלה שאין להם פרנסה. היורדים מן הארץ הם בדרך-כלל אנשים מסודרים, עם פרנסה, אבל אנשים שהמורל שלהם אבד. לכן אמרתי שעלייה גדולה לישראל היא עליית מורל בישראל, היא שינוי באווירה, וממילא תיכלס הירידה. אמרתי שאני גם מאמין שעלייה גדולה לישראל היא התשובה האמיתית על האיתתאפדה, ולא אפרט.

לכן עלינו לעשות הכול כדי להתגייס בכל הכוחות הלאומיים, להתרומם ולהתעלות מעל כל מיני חישובים אינטרסנטיים. להיזקק היום בעיתונים בין השורות מתחיל לראות, שכל מיני חישובים שלא לגופו של עניין מתחילים להתערב בנושאים של קליטת העלייה בישראל. אני קורא מעל דוכן הכנסת לכל הגורמים בממשלה, מחוץ לממשלה ובבית המכובד הזה להתעלות מעל כל חשבון מפלגתי וסיעתי, מעל כל חשבון של יוקרה אישית, לראות את העניין הלאומי ולטפל בו בגישה הממלכתית ביותר, בצורה הלאומית ביותר.

בצדק אמר חבר הכנסת בורג, שיש לאחד את כל נושאי הקליטה בידי ממשלת ישראל. כאשר הרציתי בפני הפורום של חבר הנאמנים של הסוכנות, אמרתי שמצויים בציבור הזה, באותו ציבור שדיברתי אליו, ולא אפרט, אנשים הטוענים: היינו מעבירים את נושא הקליטה למדינת ישראל, אבל האם מסוגלת המדינה להתמודד עם מטלה גדולה כל כך. מסוכנת כל כך, מורכבת כל כך? אמרתי: ידידי ומכובדי, מדינת ישראל ידעה להתמודד עם מערכות קשות הרבה יותר, מסוכנות הרבה יותר, מורכבות הרבה יותר. במלחמת השחרור ידעה מדינת ישראל להתמודד עם בעיות מורכבות הרבה יותר ללא צבא כפי שצריך, ללא נשק כפי שצריך, אבל עם רצון אמיתי וכן. מדינת ישראל ידעה להתמודד באופן מזהיר במבצע סיני, היא ידעה להתמודד במלחמת ששת-הימים, שהפליאה את העולם כולו. היא ידעה לקלוט גלי עלייה המוניים בשנים 1949 ו-1950, כשלא היו לה לא משאבים ולא כלים. מדוע לא נדע להתמודד היום? מה פשר הטענה הזאת?

אני מאמין שהפתרון הוא, כפי שנאמר כאן, רשות לאומית עליונה בראשותו של ראש ממשלת ישראל, עם גיוס כל הכוחות בעם היהודי, ובראש ובראשונה במדינת ישראל, כדי להתמודד עם הנושא של קליטת עולים ושל עידוד העלייה למדינת ישראל.

בוודאי ובוודאי יש לעשות בהסברה נכונה, ביצירת תודעה לאומית מתאימה במדינת ישראל. אמר לי אחד השרים, שר בכיר וחשוב, ולא אומר את שמו, כאשר דיברתי בנושא בישיבת ממשלה ודרשתי הגדלת המשאבים לקליטת עולים: האם אינך סבור שאם ניתן את כל המשאבים הללו לעולים נפגע באזרחים ותיקים במדינת ישראל, שאינם זוכים לכל אותם תנאים שאתה מציע לתת לעולים? אמרתי שאני מצטער על שנשמעה הערה כזאת, ושעלינו להסביר לאזרחי ישראל, כי עלייה למדינת ישראל היא תרומה גדולה עד מאוד למדינה כולה ולכל אזרח ואזרח בה. יותר ממה שאנחנו ניתן לעולה מבחינת משאבים

כדרישה לראש הממשלה ותאמר לו: תתערב. עם כל היוקרה שיש לך בעולם היהודי, על-מנת להפקיע את הנושא מכל גופי הממשנה, באופן שרק מדינת ישראל תטפל בו, ולא, כל ההצעות נדונות לכליה במגרסה הגדולה של המוסד לחיאום, אשר אחת לכמה שנים הואיל להוציא החלטות "חלביות"?

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

ידידי חבר הכנסת בורג, יש לי הפתעה בשבילך. את ההצעה שאתה מציע ביצעתי אתמול. בשעה 15:18 — נפגשתי עם ראש הממשלה. זה הזמן, זה הרגע, כאשר נמצאים כאן כל מוסדות הסוכנות בעיצומם של דיונים. הוא היה אמור להופיע היום לפני חבר הנאמנים של הסוכנות ולהצהיר, כי יש לקיים את הסכם הרפורמה ככתבו וכלשונו, הסכם האומר, שיש לאחד את כל פונקציות הקליטה בידי הממשלה, אבל לא לשחרר את העם היהודי מעזרה, מסייע ומהשתלבות בעלייה ובקליטה. יש להשאיר אותם כהחלטת כנסת, כעוזרים, כמשולבים במערכות. אבל, חוד החנית חייב להיות בידי ממשלת ישראל, ורק בידי ממשלת ישראל. ובכן, ביצעתי את בקשתך למפרע. אני נביא ואניני בן נביא, אבל אני חושב, שדברים שירים ונכונים אנשים יכולים לכוון אליהם בעת ובעונה אחת.

אברהם בורג (המערך):
תודה רבה.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

אומנם מדינת ישראל נמצאת באחת השעות הקשות שלה, או הלא-קלות, אם לדבר בלשון מעודנת יותר: יש אינתיפאדה, המכבידה מבחינה ביטחונית, מורלית, כלכלית, מוסרית, ובהרבה מובנים; יש בעיות של כלכלה; יש בעיות חברתיות; יש בעיות של ירידה. אבל, בוועדת התיאום אמרתי: רבותי, למרות כל הבעיות הקיימות במדינה, אני רוצה שיהדות בריית-המועצות ויהדות ארגנטינה יגיעו למדינת ישראל בראש ובראשונה כדי להציל את יהדותם, לא כדי לסייע למדינת ישראל — זאת צריכה להיות מטרה משנית.

הרי היהדות הזאת, יהדות בריית-המועצות, היא יהדות נטולת זהות יהודית כמעט לחלוטין. יהדות זו, כשתגיע לארצות-המועצות, תאבד לא רק למדינת ישראל, היא תאבד לעם היהודי. בתוך פרק זמן קצר הם יהיו טרף לשיני ההתבוללות, הטמיעה והכחש שבארצות-הברית.

אנחנו זועקים "את אחי אנוכי מבקש", לא רק ככוח מסייע למדינת ישראל. חבל שהגימה הזאת לא נשמעה בדברי חברי הכנסת. הכול דיברו על כך שצריכים להביא את יהודי בריית-המועצות כדי לסייע למדינת ישראל. ואני אומר, אחי רועי, ידידי ומכובדי, יש לעשות הכול כדי להגדיל את אחוז המהגרים מבריית-המועצות למדינת ישראל, בראש ובראשונה כדי להציל אותם משמר ומהתבוללות. זה מה שמצפה להם בארצות-הברית.

לכן אמרתי לאנשי ההנהלה הציונית ולאנשי הסוכנות: רבותי, אנחנו כואבים בראש ובראשונה את הכאב של היהודים בבריית-המועצות, רק לאחר מכן את הכאב שלנו. אם יהודי בריית-המועצות יבואו או לא יבואו, אני מאמין שמדינת ישראל תמשיך להתקיים בצורה זו או אחרת, אבל אם הם לא יבואו לכאן, אני לא מאמין שהם ימשיכו להתקיים כיהודים, אני לא מאמין שהבנים שלהם ימשיכו להתקיים כיהודים. ואת הכאב הזה אני רוצה שישמעו.

חבל שהגימה הזאת לא נשמעה. אל להם לראות שאנחנו רק אינטרסנטים לעניין שלנו, אלא שאנחנו כואבים את הכאב

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בכל זאת הייתי מציע שלפחות אחת מההצעות תועבר לדיון בוועדה. זאת מן הטעם הפשוט שאומנם הוועדה מקיימת דיונים ביוזמתה, אבל כאשר הצעה מועברת לוועדה מהמליאה מונחות מסקנות הדיון על שולחן הכנסת. אני חושב שבמקרה זה יש לכך חשיבות. פרוצדורלית, נדמה לי שכבוד שר הפנים לימד אותנו את הפטנט. אם השר מציע להעביר את הנושא לוועדה וחלק מהמציעים עומדים על הצעתם לקיים דיון במליאה, ממילא יתקיים דיון גם בוועדה וגם במליאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני חושב שאפשר למצוא פתרון פשוט אם השר יציע להעביר את ההצעה של חבר הכנסת קליינר לוועדה, ועל כל יתר ההצעות יתקיים דיון במליאה.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

המגמה שלי ברורה. אני סבור שהנושא צריך להגיע הן לוועדה והן לדיון במליאה. אם אדוני היושב-ראש מציע פרוצדורה, שלפיה יעבור הנושא תחילה לוועדה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מציע שתהיה הצעה אחת שתעבור לוועדה.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

אני מציע שהנושא יידון בוועדה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

השר הציע להעביר לוועדה. עכשיו, אדוני היושב-ראש, אתה צריך לשאול את המציעים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אורון, האם אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יואש צידון?

יואש צידון (צומת):

דיון במליאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

מותר לי לשאול את עצמי, ותשובתי היא כמו זו של קודמי, דיון במליאה.

חבר הכנסת אפרים גור?

אפרים גור (המערך):

דיון במליאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת קליינר?

מיכאל קליינר (הליכוד):

אני מסכים שההצעה שלי תעבור לוועדה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. אני מציע שארבע ההצעות הראשונות, כלומר ההצעות של חברי הכנסת אורון, צידון, וירשובסקי וגור יידונו במליאה. מי בעד? נא להצביע.

כספיים, הוא ייתן לנו מבחינת משאבים רוחניים, משאבים ערכיים, משאבים ביטחוניים, משאבים מוסריים וגם כלכליים. כל אורה בישראל צריך להבין זאת.

אם מישוה לוקה בצרות עין, הגיע הזמן לומר לו: צרות עין תפגע רק כך: הרחב את עיניך וראה את טובתו של העם היהודי כולו. הגיע הזמן להתעלות מעל כל מיני חשבונות קטנוניים, שאינם מתאימים לעם בהתחדשותו, לעם במולדתו הישנה והאמתית.

לכן אני מברך על היוזמה להעלות את הנושא על סדר-היום. אני רוצה להציע הצעה ליושב-ראש הישיבה. נשמעו כאן כמה וכמה דברים חשובים. למעשה הייתי מציע להפנות חלק מההצעות לסדר-היום לוועדת העלייה והקליטה בראשותו של חבר הכנסת מיכאל קליינר, כדי שידונו בנושא בוועדה ויציעו שם הצעות מעשיות, מדוקדקות ומדויקות. אבל חלק מההצעות יש להפנות לדיון במליאה. אני חושב שיש ברכה בדיון במליאה. אם דואגים לכך שהדיון יהיה בראשית הישיבה, כשמספר המשתתפים גדול יותר, ראשי הסיעות ידאגו שתהיה השתתפות גדולה יותר של חבריהן בדיון. אם יידון הנושא במליאה, זה כשלעצמו יהיה חלק מן ההסברה שלנו לעם היהודי בארץ ובתפוצות. העובדה שהמליאה תאמר את דברה, שיהיה סיקור תקשורתי מתאים של הדיון הזה, זה כשלעצמו יהיה חלק מתהליך הפתרון של בעיות הקליטה שאנחנו מתלכטים בהן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה רבה, אדוני השר. אני צריך להבהיר משהו. אמרת שאתה מציע להעביר חלק מההצעות לוועדה, ובחלק מהן לדיון במליאה. הייתי מבקש ממך לומר לנו אילו מן ההצעות אתה מבקש שנעביר לוועדה ועל אילו מהן נדון במליאה. אבל אני מציע שההצעה שלך תהיה לקיים דיון במליאה. ממילא יכול יושב-ראש הוועדה לקיים דיון ביוזמתו. כדי שתתקיים יוזמתה של הכנסת לדיון במליאה, צריכה להיות החלטה שהדיון יהיה במליאה, אלא אם כן תהיה הודעת ממשלה, וזה כבר עניינה של הממשלה, לא שלנו.

לכן אני מציע לך, אדוני השר, אם תרשה לי — השיקול הוא כידך — להציע שיתקיים דיון במליאה. אני מניח שחברי הכנסת המציעים יסכימו לכך; מייד אשאל אותם. אני יודע שאחד מהם יסכים בוודאי לדיון במליאה. בלאו הכי ההצעה של חברי הכנסת היתה לקיים דיון במליאה, ורק על-פי הצעתך אנחנו מעבירים הצעות לוועדה.

אני מציע שלא תציע, אדוני השר, להעביר את ההצעות לוועדה, אלא באמת תסכים לדיון במליאה. אני מניח שחבר הכנסת קליינר יקיים ממילא דיון בוועדה. אני חושב שבכך נשיג את שתי המטרות.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

מיכאל קליינר (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת קליינר, אם אתה רוצה להציע הצעה כיושב-ראש הוועדה או כחבר הכנסת, אני מבקש שתיגש למיקרופון.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — 15

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ח' אורון, י' צידון, מ' וירשובסקי וא' גור בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ארבע ההצעות הראשונות נתקבלו פה-אחד, ברוב של 15 איש, והן תידונה במליאה. זו היתה הצבעה מס' 9.

אנחנו ניגשים עכשיו להצבעה מס' 10, לגבי הצעתו של חבר הכנסת מיכאל קליינר, שהשר הציע להעביר אותה לדיון בוועדת העלייה והקליטה. אנחנו ניגשים להצבעה. מי שהוא בעד יצביע בעד, ומי שהוא נגד יצביע נגד.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת העלייה והקליטה — 12

נגד — 2

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' קליינר לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 12 נגד 2 הוחלט להעביר את ההצעה של חבר הכנסת מיכאל קליינר לוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, חבר הכנסת ריבלין, בבקשה. אני מציע שחישג למיקרופון.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לאור חשיבות הנושא אני רוצה להסב את תשומת-הלב לכך, שכבר יש שתי הצעות לסדר-היום שאושרו לדיון במליאה, ולכל אחת הוקצתה שעה לדיון. זאת אומרת, שיש שעתיים מאושרות על-ידי הנשיאות. הייתי מציע לאחד את ההצעות האלה ולאפשר גם למציעי ההצעות היום לשאת את דברם: לאחר הכול, ההצעות הן באותו נושא. יש נושא של "היערכות לקליטת עלייה מברית-המועצות", מטעם חברי הכנסת גאולה כהן, רפאל איתן ויצחק לוי, ונושא אחר הוא "שחיקתן של מערכות קליטת העלייה בגלגלי הביורוקרטיה". מטעם חבר הכנסת יגאל ביבי, לשתי ההצעות האלה מאושרות שעתיים לדיון.

כדאי לעלות את הנושא הזה לדיון מוקדם ככל האפשר, על-ידי איחוד הדיון בכל ההצעות האלה.

אני רוצה לומר, שהצעה זו עלתה על דעתי לאחר שהפנה כבוד שר הפנים את תשומת-לבי לנושאים העומדים על סדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סגנית מזכיר הכנסת אומרת לי, שההחלטה נתונה בידי ועדת הכנסת. אני מניח שזה דבר טבעי ומובן מאליי.

חברי הכנסת, אני שמח שבהסכמה כל כך כללית ומתוך נכונות לדון בנושא הזה בצורה כה רחבה סיכמנו את הדברים.

יח. הצעה לסדר-היום

עבריינותם של ערבים מיש"ע בתחום "הקו הירוק"

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם ירצה שר הפנים להשיב — — —

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני שר הפנים, האמת היא, שגם אתה צריך להשיב על הבעיה הזאת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, חבר הכנסת לין.

אוריאל לין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, יום נכנסים לישראל יותר מ-100,000 ערבים תושבי יוש"ע. חלקם באים על-מנת לעבוד, חלקם באים על-מנת לקבל שירותי בריאות, חלקם כדי להתכבד, אחרים למטרות לגיטימיות אחרות, אבל חלק לא מבוטל מהם בא על-מנת לבצע עבירות פליליות בישראל.

אין לי שום דבר נגד ערביי יוש"ע שבאים לכאן על-מנת לעבוד, או לעשות כל פעולה לגיטימית אחרת. אבל, אין אני סבור, שאנחנו צריכים להסכים לתופעה זו, שבה חלק לא מבוטל בא לישראל, מבצע עבירות פליליות, ושוב חוזר ומבצע כאן עבירות פליליות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום הבאה, מס' 1132, בנושא: עבריינותם של ערבים מיש"ע בתחום "הקו הירוק" — מאת חבר הכנסת אוריאל לין.

קריאה:

"היערכותם".

היו"ר מ' וירשובסקי:

"עבריינותם" כתוב אצלי בהצעה. אני קורא מה שכתוב לפני. אין לי כל אפשרות אחרת אלא לעשות זאת.

בבקשה, חבר הכנסת לין.

קריאה:

מי משיב?

היו"ר מ' וירשובסקי:

המשיב, לפי הרשום אצלי, הוא שר המשטרה.

אוריאל לין (הליכוד):

בלאו הכי אין משיבים על הבעיה הזאת.

הביטחון הוענקה לו משר הפנים ולא להיפך. אם יכולים פושעים ערבים — קחו את מקרה האונס והרצח של הילד אורן ברהאמי בפרו — אם יכולים עבריינים פליליים להיכנס לישראל, לבצע בה עבירה, להיתפס, לחזור ולהיכנס לכאן שוב, לשהות פה שהייה בלתי-חוקית, לעבור פה באופן בלתי-חוקי, ולהקים פה עם סוטי מין נוספים קן של עבריינים לפגיעה בלדים קטנים — אני מרשה לעצמי לומר, שמדינת ישראל מתפתחת להיות מעין גן-עדן קטן לעבריינים.

אני קורא היום, שנציג התביעה בבאר-שבע, בדברו על התופעה הזאת של עבריינות ערבים, אומר, ואני מצטט: "המצב שנוצר נותן יד חופשית לערביי השטחים להפר את חוקי מדינת ישראל בתחומי 'הקו הירוק'. הם באים לכאן, מבצעים עבירות, ויד החוק אינה תופסת אותם לאחר מכן. למה? כי קשה למצוא אותם כאשר הם מחליטים להסתלק מהמקום".

אני רוצה שנבין עוד דבר פשוט. חברי הכנסת, אם אנחנו לא נוכל למנוע את שטף העבריינות הזה של אותם ערבים תושבי יש"ע, אם לא נוכל למנוע אותם מלבצע עבירות פליליות בתחום "הקו הירוק", אין סיכוי שאנחנו נחסל את האינתיפאדה. ואני חושש מאוד, אדוני הנכבדים שר המשטרה ושר הפנים, שממשלת ישראל עוד לא הבינה את זה: משום שאם יכולה מאסה גדולה כזאת להיכנס לתחום "הקו הירוק", לבצע כאן עבירות פליליות, לחזור ושוב להיכנס לכאן, וכשהם נוכחים שבמקרים מועטים מאוד הם נתפסים, וגם כאשר הם נתפסים אפשר לחזור ולהיכנס — אין פלא שהם מפתחים יחס של זלזול כלפי מדינת ישראל. ויחס זלזול זה מועבר לאחר מכן גם להתנהגותם ביהודה, בשומרון ובעזה ומזין את האינתיפאדה.

המצב החוקי הקיים היום אוסר עליהם בעצם לשהות כאן, או ללון כאן. ואני רוצה לומר: הרי כסופו של דבר תפקיד המשטרה הוא לצמצם את הפשיעה. זהו תפקידה של המשטרה: לא דבר אחר. לא הראגה לעסקים, לא הראגה לכות האדם, אלא המטרה היא לצמצם את הפשיעה. ואם המשטרה סבורה שהחוק הקיים היום אינו יעיל וטוב דיו, היא יכולה ליזום שינויים בחוק. משום שהסמכות בנושא זה אינה סמכות סופית של שר הביטחון, הסמכות הסופית היא של שר הפנים. וגם אם שר הפנים אינו מפעיל את סמכותו כפי שצריך, אפשר לפנות לממשלה. לא יכולה הממשלה לומר: אני פועלת במסגרת החוק. את החוק ניתן לשנות וצריך להתאים אותו לצרכים האמיתיים.

אני אומר כל זאת, רבותי, כדי שתבינו — אין לי שום דבר נגד ערביי יש"ע שבאים לכאן, עובדים, שותפים, או באים לקבל שירותים רפואיים, בתנאי שלא יבצעו כאן עבירות פליליות. אין שום סיבה שאנחנו נרשה את התופעה הזו, שאינה תופעה שולית.

הצעותי הן: 1. הכניסה לישראל מעתה והלאה של ערבים תושבי יש"ע תיעשה על-פי אישור כניסה אינדיבידואלי. כדי שיהיה אפשר שלא לתת אישור כניסה לאלה שכבר ביצעו עבירות פליליות כאן. ואני מציע שלא נעשה הבחנה יותר מדי קפדנית בין עבירות פליליות חמורות לעבירות פליליות קלות, כי קלות מולידות חמורות. וגם מי שהוא עבריין תנעה יכול להרוג כאן אנשים בדרכים: 2. איסור כניסה מוחלט על כל מי שביצע עבירה פלילית בישראל. 3. הששהיה בישראל תהיה מותרת יהווה הרחעה גדולה מאוד: 4. החשדה בביצוע עבירה עד שעה 18:00, מעבר לזה רק על-פי אישור מיוחד: 4. החמרה בענישה כלפי שותפים לדבר עבירה, אני מתכוון לישראלים

אנחנו פתחנו את הגבול משום שרצינו להשיג גם מטרה לאומית וגם מטרה אנושית. אבל לא התכוונו לכך שגבולות מדינת ישראל יהיו פרוצים לפושעים פליליים, ולא התכוונו שמדינת ישראל תיהפך להיות כר פעולה נרחב, חממה וגן-עדן לפושעים. אני חושש שזה מה שמתפתח ונעשה מול עינינו.

בעשר השנים האחרונות, כדי שתדעו, הורשעו לא פחות מ-28,000 ערבים תושבי יש"ע בביצוע עבירות פליליות בישראל. צריך להבין, שעברייין לא נתפס כפעם הראשונה. יש איזה ממוצע של גילויים, ועל-פי הממוצע נתפסים בעבירה החמישית, העשירית. זאת אומרת, שאנחנו יכולים להניח, שבעשר השנים האחרונות ביצעו ערביי יש"ע, הייתי אומר, באומדן זהיר, לא פחות מ-150,000 עבירות פליליות כאן בישראל. זו פגיעה ישירה באנשים או ברכוש. זו כמות אדירה. זה לא דבר שולי. זה שטף. זה זרם של עבריינות.

במחוז תל-אביב בלבד, שבו מבוצע כשליש מכלל הפשיעה בישראל, חלקם מגיע ל-14%. תחשבו כמה פגיעות בקורבנות היינו יכולים לחסוך אילו לא התרחשה עבריינות זאת. בשנת 1988 בלבד בוצעו כרובי הארץ 4,054 עבירות על-ידי תושבי יש"ע.

אנחנו חייבים להבין, שמעבר לתרומה הישירה שלהם לפשיעה, יש להם גם השפעה סביבתית שלילית. הם גם תורמים להתמסדות של ענפי פשע. הם גורמו למיסוד של גנבות כלי רכב, להתפשטות תופעת האחתות, לחבלות שונות במתקנים בבתי-חולים ובמפעלים. יש להם מעורבות עמוקה מאוד בהתפתחות הסחר בסמים, ויש להם מעורבות בזנות. החלק שלהם בעבירות נגד חיי אדם גבוה במיוחד בשנת 1989. נוסף על זה יש להם גם מעורבות גבוהה בעבירות אונס. אלה נתונים בדוקים שקיבלתי אם מפרסומים של המשטרה ואם מתשובות על שאלתות, שהגשתי לשר המשטרה בשנים האחרונות.

בארבעת החודשים האחרונים בוצעו בארץ שישה מקרים מזעזעים, מקרים שזעזעו את הציבור, שישה מקרי רצח: שישה מקרי רצח בארבעת החודשים האחרונים. אחד מהמקרים טרם פוענח, ואני מקווה שלא יתברר שזה מקרה רצח. אני מתכוון להירצחו של ד"ר שלינגר בצפון תל-אביב, הרצח שהיה ליד בניין ההוא בירושלים, הירצחם של שני עורכי-דין קשישים, מעשה האונס והרצח של הילד אורן ברהאמי, הירצחו וחטיפתו של חייל אחד וחטיפתו של חייל אחר — אני מקווה שהוא חי, עדיין מחפשים אחריו — והירצחו של פרופסור שטרן ליד עמק-המצלבה. בשלושה מקרים שבהם יודעים מי הם הרוצחים התברר, שהרוצחים הם ערבים תושבי יש"ע, שכבר ביצעו לפני כן עבירות פליליות בישראל. זו לא העבירה הראשונה שלהם. הם עבריינים פליליים.

רבותי, ייתכן — אני אומר: ייתכן — שאילו הנהגנו מדיניות מניעה חכמה ואמרנו לעצמנו שאנחנו סוגרים את הגבול בפני עבריינים פליליים, אולי — אני אומר: אולי — היינו מונעים חלק מהמקרים החמורים האלה. אולי. "אולי" הזה מספיק לי.

אבל היום, אף שהתופעה ידועה, אף שהסכנה גלויה לעינינו, כאשר שר המשטרה פונה לשר הביטחון ומציע למנוע כניסתם של עבריינים מיש"ע לישראל, משרד הביטחון קוצב מכסה למשרד המשטרה ואומר לו: אתם תוכלו למנוע את כניסתם של לא יותר מ-1,200 עבריינים: לא יותר.

אני אומר לך, אדוני שר הפנים, האחריות העליונה, על-פי חוק הכניסה לישראל, היא שלך, כי הסמכות שניתנה לשר

מתוך כלל תושבי השטחים העובדים בישראל כ-50% עובדים בתל-אביב רבה, ולכן אין להתפלא על כך שכ-50% מתוך כלל העבריינים תושבי יש"ע הפועלים בישראל היו במחוז תל-אביב.

משטרת ישראל בטיפול בתושבי יש"ע פועלת על-פי החוק ועל-פי מדיניות מוגדרת. החוק הרלבנטי לנושא של שהייה בלתי-חוקית של תושבי השטחים הוא חוק הכניסה לישראל, התשי"ב — 1952. על-פי החוק אסורה השהייה ללא רשיון משעה 01:00 עד שעה 05:00.

עד לתיקון סעיף 12 לחוק ב-7 באוגוסט 1985 עמד העונש על הפרת הוראות החוק על שלושה חודשי מאסר, וכך לא היתה בידי שוטרי אפירות חוקית לבצע מעצר על עבירה שהייה, כי על עבירה, שהעונש המקסימלי עליה הוא שלושה חודשי מאסר, אין סמכות לעצור.

עם תיקון החוק והקביעה, כי מי שנמצא בישראל בניגוד לחוק עובר עבירה שדינה מאסר שנה אחת, קמה לשוטרי סמכות לעצור תושב שטחים הנמצא בישראל ללא היתר מיוחד.

על-פי המדיניות שנקבעה במשטרת ישראל, האכיפה בעניין עבירה של שהיית בני מיעוטים ללא אישור תתבצע באמצעות בדיקות מזדמנות ויוזמות על-ידי המשטרה במקומות אכסון ובמקומות עבודה, כאשר: א. קיים סיכון ביטחוני ספציפי; ב. השהייה גורמת להטרדה סביבתית, על-סמך תלונות של אזרחים; ג. יש מעורבות מצד השוהים בפשיעה; ד. כללית תתבצע מעצרים כאשר קיימת עבירה נוספת לעבירה של שהייה ללא רשיון, או על-פי תלונה של אזרחים על הפרת המנוחה בשעות הקטנות של הלילה.

המשטרה אף הביאה כמה מקרים לבית-המשפט לאחר שהוגשו כתבי אישום. העונשים שהוטלו על-ידי בית-המשפט היו קנסות בסכומים שבין 50 ל-100 שקלים. במקרים אחדים ביקר בית-המשפט את עצם העמדתם לדין של אנשים על עבירות מסוג זה.

אכיפת החוק לגבי שהייה בלתי-חוקית בין השעות 01:00 ל-05:00 היא בעייתית מכמה היבטים נוספים: א. כדי לבצע מעצר אין מנוס מ"טרטור" אולוסטיה גדולה במשך מספר קטן של שעות, וכל זה בדמי הליל; ב. חלק מהשוהים ללא היתר אינם בהכרח בעלי עבר פלילי, שהייתם היא לצורך העבודה. אם אדם עובר במסעדה או במלון או בבית-חולים והמשמרת שלו נגמרת בחצות, הוא לא יכול להיעלם מהעיר בחצות ולהתייצב בבוקר לעבודה בשעה 07:00 או 08:00 או 09:00; ג. אכיפה מסיבית מחייבת מקומות כליאה בכת-מעצר, ואלה מאוכלסים גם כיום יתר על המידה; ד. בתי-המשפט עמוסים, ותיקים המוגשים היום נקבעים לדין בעוד שנה.

אם כן, קיימות כל הסיבות האלה, והסיבה העיקרית היא שבין השעות 01:00 ל-05:00 אי-אפשר להיכנס סתם ו"לטרטור" אזרחים ולהתחיל לבדוק: יש לך אישור שהייה או אין לך.

אוריאל לין (הליכוד):

אפשר לתקן את החוק. זו רק תקנה.

שר המשטרה ח' ברילב:

טרם סיימתי את דברי.

בימים אלה החל המינהל האזרחי בעזה לחלק לתושבי הרצועה אישורים מיוחדים, צשלפיהם אפשר יהיה להעסיק את תושבי הרצועה בעבודה בישראל בתנאי שיהיה אישור מיוחד

בעלי עסקים. ובתי-המשפט כבר אמרו, שיש כאלה שמשפתים פעולה עם השהייה הבלתי-חוקית וצריך להעניש גם אותם: 5. זאת אני אומר לבתי-המשפט בארץ, לשופטי ישראל: לא ייתכן להטיל קנסות קלים של 100 או 50 שקלים. כשמטילים קנסות כאלה משמעות הדבר היא, שאין רוצים לבצע את החוק. זוהי אינה סמכותו של בית-משפט.

הערה אחרונה — אני חושב שההבחנה שאנחנו עושים בין עבירות על רקע לאומי לבין עבירות רגילות היא כבר הבחנה מיושנת. אי-אפשר לכא וללהגיד, שאם ערבי רוצח יהודי זו עבירה על רקע לאומי, אבל אם ערבי אנס ילד ולאחר מכן רוצח אותו, זו עבירה על רקע מיני. למה אנחנו עושים את ההבחנה הזאת? משום שקל לנו לקבל ביצוע עבירה פלילית רגילה לכאורה. הרבה יותר קשה לנו לקבל ביצוע עבירה על רקע לאומי. אבל חלק גדול מאוד מהעבירות שמבצעים ערבים נגד יהודים, מה שנראה בקטגוריה של הסטטיסטיקה המשטרתית כעבירות רגילות, אלו עבירות שמבצעים אותן ערבים נגד יהודים על רקע לאומי, כי יותר קל ויותר נוח לבצע עבירות נגד יהודים.

גם בעבירות שמגדרות כרגילות אפשר למוטט את הביטחון האישי בישראל. לא חייבים תמיד לרצוח. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת אוריאל לין. שר המשטרה ישיב על ההצעה. בבקשה.

שר המשטרה ח' ברילב:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת אוריאל לין קובעת דר-משמעות, כי הפעילות העבריינית של תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה בתחומי "הקו הירוק" היא מעבר לכל פרופורציה, ובה בעצם תלויה העלייה בהיקף הפשיעה.

ובכן, כפי שכבר מסרתי בעת סקירתי בכנסת על פעולות משרדי, הרי ש-6% מהעבריינים בתחומי "הקו הירוק" הם ערביי יש"ע, כאשר מחצית מהעבירות של תושבי השטחים מתבצעות באזור תל-אביב רבה.

מן הראוי להדגיש, כי כ-25% מתושבי מדינת ישראל מתגוררים במוזון תל-אביב, ומדי יום נכנסים לתחומי העיר תל-אביב רבבות אנשים נוספים. אלה שוהים בה לצורכי עבודה, מסחר ובבירור כמשך כל שעות היממה.

בעשר השנים האחרונות אחוז הפשיעה במחוז תל-אביב הוא קבוע ויציב — 33% מכלל הפשיעה במדינה, כלומר שליש מהפשיעה במדינה מתבצע במחוז תל-אביב — בעיר תל-אביב ובגוש-דן. בשנת 1980 33% בדיוק, בשנת 1982 — 31%, בשנת 1984 — 33%, בשנת 1986 — 32%: כלומר כשליש, וזה המצב גם היום.

כך גם אחוז העבריינים תושבי השטחים הפועלים במחוז תל-אביב הוא 13% במהלך השנים האחרונות, כלומר, בממוצע ארצי תושבי השטחים מהווים 6% מהעבריינים, מהפשיעה, ומחצית הפעילות העבריינית שלהם מתבצעת בתל-אביב. נתונים אלה עקביים כבר אי-אלו שנים.

אבקש לציין, כי מדי יום עובדים 60,000 — 90,000 מתושבי השטחים במחוז תל-אביב. מרביתם שייכים לקבוצת הגיל שהיא בעלת פוטנציאל גבוה לעבריינות, והם מועסקים כמעט ככל עבודה אפשרית — בבתי-החולים, בבתי-מלון, במסעדות, בבתי-קפה, בתחנות דלק, כמובן בענף הבנייה וכענפים אחרים.

כזה. אולם באישור המיוחד הזה אין עדיין אישור אוטומטי להשייה כלילה. זה מחייב אישור נוסף.

הגענו להסדר עם משרד הביטחון, ולפיו לא תאופשר לחושבי הרצועה בעלי עבר פלילי, על-פי רשימה שתגיש המשטרה למשרד הביטחון, כניסה לישראל הריכונית. פניתי לשר הביטחון וביקשתי, נוכח המדיניות החדשה הזאת, לבחון שמא אין צורך להגביל לגבי חלק מהם את משך השהייה ל-20 שעות ביממה. אם כן, חושבי הרצועה, ובמשך הזמן גם תושבי יהודה ושומרון, יחולקו לשתי קטגוריות: אלה שאינם יכולים להיכנס לישראל בגלל עבירות פליליות וביטחוניות ואלה שמותר להם להיכנס לישראל. אני מקווה מאוד ששר הביטחון ייענה להצעה זאת, ואז תהיה אכיפת החוק אפשרית כלי "לטרטר" אנשים ללא צורך. אז אפשר יהיה לבדוק כל תושב כזה בכל שעות היממה, לראות אם יש לו רשיון, אם יש לו אישור לשהות כאן או לא. אני מקווה שהדבר הזה יאפשר על-ידי שר הביטחון, ואז תהייה, כך אני מאמין, דרכי הפעולה האפשריות יעילות יותר מבחינת השליטה על תושבי השטחים המגיעים לישראל הריכונית ואכיפת התקנה הזאת תהיה משמעותית יותר.

היות שהדיון בסוגיה הזאת ובסוגיות נוספות החל בוועדת הפנים, אני מציע להעביר את ההצעה להמשך הדיון בוועדת הפנים. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת אוריאל לין, האם אתה מסכים?

אוריאל לין (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. לפנינו הצעה אחת: להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אוריאל לין לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. זאת הצבעה מס' 11.

אוריאל לין (הליכוד):

לא הצעתי להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני שאלתי אותך.

אוריאל לין (הליכוד):

אמרתי: למליאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה רוצה למליאה, לא לוועדה?

אוריאל לין (הליכוד):

כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

טוב. לצערי, לא שמעתי. אני מתנצל.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אולי גם השר מסכים לכך שהנושא יידון במליאה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני השר.

שר המשטרה ח' בר-לב:

התחיל דיון בוועדת הפנים. הוא כולל חלק מהנתונים שחבר הכנסת אוריאל לין העלה פה. אני רואה טעם לדיון במליאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני השר, יש היגיון רב בדברייך, אלא שכאן יש שיקול דעת של המציע. הוא מציע דיון במליאה, ולכן אני מעמיד את הצעתו להצבעה.

שר המשטרה ח' בר-לב:

אני לא מבין.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו מצביעים, קודם כול, על ההצעה לדון בנושא במליאה. אם ההצעה הזאת לא תתקבל, נצביע אם להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

ה צ ב ע ה

השר ר' אדרי:

אדוני השר, "פיספסת".

שר המשטרה ח' בר-לב:

לא הבנתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

טוב. אדוני השר, אני מוכן להצביע שנית, אבל גם הצבעתך לא היתה משנה, מפני שאם הצביעו ארבעה בעד העברה —

שר המשטרה ח' בר-לב:

אבל ההצבעה נרשמה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, כן, בוודאי.

שר המשטרה ח' בר-לב:

הם נואמים כדי שהדברים יירשמו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבטל את ההצבעה. אנחנו נצביע שנית. מי בעד דיון במליאה בהצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין? מי נגד?

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — 4

נגד — 1

נמנעים — אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

המצב השתנה קמעה. ברוב של 4 נגד 1 הוכרע שהנושא ייכלל בסדר-היום ויידון במליאת הכנסת. תודה.

יט. הצעה לסדר-היום מצב הביטחון בעיר ירושלים

בעיר ירושלים, הצעה לסדר-היום מס' 1269, מטעם חבר הכנסת שלמה דיין, בבקשה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אנחנו ניגשים לנושא האחרון שכסדר-יומנו המקוצץ, כי היו הרבה יותר נושאים. לפנינו הצעה לדון במצב הביטחון

לרשימת הנפגעים היהודים גם כמה קורבנות זכים וטהורים, גם מבחינתם, ומן הראוי שזכרם יועלה לפחות בשלטי המחאה.

ולגופו של עניין: אם מישוהו סבור שמהמקרה האחרון יש ללמוד על כך בכתקופה הנוכחית יש להימנע מהליכה בשבילים מבודדים, גם אם הם בעיצומה של עיר, ולבחור נתיבי הליכה ברחובות הומים דווקא, יש בידי עדות אחת לפחות של עד ראייה מהימן על ניסיון חטיפה שבנס לא הסתיים באסון. ניסיון שאירע ברחוב שרגל אדם אינה פוסקת ממנו גם להגעים ספורים. המקרה אירע ברחוב מלכיישראל בשכונת גאולה בירושלים, ביום חמישי שעבר בשעות הבוקר, כאשר שני צעירים בעלי חזות ערבית ניסו לגרור לתוך רכב ילדה בת עשר. קשה לעמוד על ההעזה שבדבר כל זמן שלא מבקרים באותו מקום הומה. השניים פעלו במהירות רבה, ואלמלא עירונותם של כמה בחורי ישיבה שהיו במקום והבחנינו בנעשה, עלול היה הדבר להסתיים, חלילה, באסון. למרבה הצער, הצליחו השניים להסתלק. כדי שמישהו לא יחשוב שמדובר בדמיון פרוץ הנובע מאווירת הפחד השוררת ברחוב, ברצוני לציין שעד הראייה מוכר לי כאדם שקול ושפוי, שאינו נוהג לחלום בהקיץ.

"צרו צעדינו מלכת ברחובותינו" אומר הנביא, וזוהי התחושה השוררת כיום בקרב חלקים נרחבים מהציבור הירושלמי, המרגיש שקו החזית אינו עובר עתה בין ירושלים המזרחית למערבית, אלא חוצה גם את הרחובות, הכיכרות והגנים הציבוריים, שבהם משחקים ילדיו. האנטיפאדה הולכת והופכת עתה למאבק נגד עצם קיומו הלאומי בכל פינה בארץ-ישראל. בקבוקי תבערה נזרקים על רקע לאומני גם על בתים של אנשים שלווים במרכז חיפה.

יודע אני להעריך את המאמץ הכביר שעושים ככור שר המשטרה ומשטרת ישראל לשמירת הביטחון הפנימי, אך אם לא נדע למגר את האנטיפאדה בכוח ובנחישות כבר עכשיו, ובפרט בירושלים, שהיא חלון הראווה של העם היהודי, נאלץ לעשות זאת בעתיד הקרוב במחיר גבוה בהרבה.

אני מאמץ את המלצותי של חבר הכנסת אוריאל לין לגבי הדרך שיש לנקוט כדי למנוע פשע בתוך גבולות "הקו הירוק". אני מבקש לקיים דיון במליאה. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מזמין את שר המשטרה להשיב על ההצעה. בבקשה.

שר המשטרה ח' ברלכ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחת לכמה זמן עולה ירושלים על סדר-יומנו הלאומי, ולצערו לא תמיד בשל אירועים חיוביים. ביחס לירושלים קיימת הסכמה לאומית רחבה. ירושלים היא עיר מאוחדת וכירתה הנצחית של ישראל. בשני העשורים שחלפו מאז איחוד ירושלים פעלה עיריית ירושלים, בסיוע הממשלה והציבור הרחב ובתמיכתם, למען ייצוב ירושלים כבירה נצחית ומאוחדת. אין מחלוקת על כך שמשימתם זו של העירייה, הממשלה והציבור הרחב הושגה במידה מרשימה של הצלחה.

בשנה וחצי האחרונות השקיעה המשטרה בירושלים מאמצים רבים וכוחות גדולים עלימנט לשמור ולהבטיח את הביטחון והסדר בבירה. נוכחות מרוכזת של כוחות המשטרה מרתיעה את מפירי הסדר, ומאפשרת השתלטות מהירה כאשר הסדר מופר. נוכחות משטרתית משמעותית מחד גיסא, וצעדים נוספים, שנועדו להביא את ערביי מזרח-ירושלים להכרה כי האנטיפאדה בבירה פוגעת בעיקר בהם, מאידך גיסא, הם שני היסודות שעליהם מתבססת מדיניות המשטרה בירושלים.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, שר הפנים, חברי הכנסת הנוכחים, בפתיח דברי על אודות המצב הביטחוני בירושלים אניני יכול שלא להזכיר ולו רק במלים ספורות את דמותו של מי שעמד בשנים האחרונות על משמר ביטחונה הפנימי של העיר.

נסתלק מעמנו לפני ימים ספורים, בעודו במלוא כוחותיו, מפקד משטרת מרחב ירושלים, ניצב יוסף יהודאי, וזיכרנו לברכה. הוא היה איש למופת. היה חקיף בשעת הצורך, אך ידע גם לוותר כדי להביא להרגעת הרוחות, ובדרכו המיוחדת תרם רבות לשמירת הסדר הציבורי בירושלים. הוא ידע לטפל כרגישות ובתבונה בבעיות החמורות שניצבו לפניו כמעט מדי יום ביומו, בוקר, צהריים וערב.

ניצב יוסף יהודאי, וזיכרנו לברכה, ייחרט בזיכרונם של בני ירושלים כאחד המפקדים המעולים במשטרת המרחב. יהי זכרו ברוך.

רבתי חברי הכנסת, לא חלף אלא שבוע מהיום שהעלינו כאן בכאב את פרשת רציחתו המזועזעת של פרידריך רוזנברג תושב אריאל, וכבר אנו דנים כאן ברצח מזועזע נוסף, שבוצע כנראה אף הוא על רקע לאומני בלב-לבה של ירושלים. והשאלה המתבקשת היא: האם באמת נגזר עלינו לייחד כאן, חלילה, פינה קבועה בסדר-היום לקורבן התורן? או שמא עלינו להפטיר בייאוש ולהתייחס לכך כאל מכת מדינה, כמו תאונות הדרכים, למשל, הגובות קורבנות דמים מדי יום ביומו? האפשרות השלישית, שאכן יינקטו הצעדים הדרושים שיביאו לביטחוננו של כל יהודי בארץ-ישראל נראית, למרבה הצער, רחוקה מאוד.

ובכל זאת, כל עוד יש שביב תקווה שמשוהו אכן יצא מהדיונים האלה, אני סבור שיש לחזור ולהתריע מעל במה זו את מה שבעצם כל ילד ברחוב כבר יודע, שאין ביטחון היום לא רק בשכם ובחברון, אלא גם ברחובות המרכזיים ביותר בערים הגדולות ובירושלים בפרט. פרופסור מנחם שטרן ז"ל נרצח בלב-לבה של ירושלים, כמעט בטווח וריקת אבן מהבית הזה. הוא לא טייל בגפן בכפרי השומרון וסובב את הגב לשלושה רועי צאן צמאי דם, אלא עשה את דרכו באחד השבילים הפחות-נידחים בירושלים, במקום שבו איש לא יעלה על דעתו להסתובב רק עם שמירה והגנה, וגם שם השיגה אותו סכין המרצחים.

אין לי כמעט ספק, שאילו מדובר היה, חלילה, בנער צעיר, כבר היה מישוהו מזדרז להפריח השערה, שמדובר ברצח שלא על רקע לאומני, והיו כבר מתחילים להתפלפל כאן בשאלת הרקע — מיני, לאומני, או לאומני משולב. אבל במקרה הנוכחי, ועוד בטרם נתפסו הרוצחים — ואנו מקווים כי הם אכן ייתפסו בקרוב — אין כמעט ספק שפרופסור מנחם שטרן ז"ל הצטרף לרשימת נפגעי האנטיפאדה היהודים, רשימה ההולכת ומתארכת, למרבה הצער, מדי שבוע בשבוע.

ובמאמר מוסגר: עד לפני כמה חודשים ניצבה לפני בית ראש הממשלה בירושלים משמרת מחאה של כמה ארגונים של יי-נפש, שהציבו שלטים עם מספרים מתעדכנים של נפגעי האנטיפאדה הערבים. מאחר שלבנו כואב על כל נפגע, ובוודאי גם לבם הרחום והחנן של חברי אותם ארגונים, הייתי מבקש שבפעם הבאה שהם יחזרו לשם הם יניפו שלטים גם עם מספר הנפגעים היהודים. עד עכשיו, אני מניח, הם נמנעו מלעשות זאת, מאחר שכל הנפגעים היו מחוגי המתנחלים, שבהם הם רואים את מוקד כל הבעיות, אך לאחרונה הצטרפו

מאמין שהיא אבדה כבדה מאוד גם למדינה כולה. יהי זכרו ברוך.

אני הלכתי לכיתה של משפחת שטרן והבעתי את השתתפותי בצערם. אני מקווה שהרוצח או הרוצחים אכן ייתפסו והדין אתם ימוצה.

אני מוכן לקיים דיון במליאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לשר המשטרה. חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת בלבד: לקיים במליאה דיון בנושא שהעלה חבר הכנסת שלמה דיין. אני מקווה שהדיון יהיה בהקדם, כי הנושא הוא חשוב.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. נא להצביע. אדוני שר הפנים, אם ברצונך להצביע, אנא הגע למקומך.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדרהיום של הכנסת — 4

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדרהיום של הכנסת נתקבלה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, אולי יעשה ז'סטה לכבוד שר הפנים, שייחשב כאילו הצביע?

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, אני מתכוון לעשות זאת. אני מוכן להודיע, שבעד ההצעה לכלול את הנושא בסדרהיום של הכנסת הצביעו 5, נגד — אין. אפשר לומר שפה-אחר הוחלט על הכללת הנושא בסדרהיום של המליאה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני שר הפנים, שמענו את ההערה שלך והצבענו פה-אחד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, בזה תם סדרהיום המקוצץ של המליאה. אני רוצה לציין שאף שאנו בערוב היום ומספרנו דל, הרי עדיין נשארו חמישה נושאים על סדרהיום שהיו צריכים לבוא לדיון אחרי הנושא שבו דנו לאחרונה, אבל הם לא הגיעו לידי דיון מסיבות שונות.

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כיוון שמפעם לפעם נשמעות תלונות על כך ששרי הממשלה אינם נוכחים בדיוני המליאה, אני רוצה לציין שהפעם נכחו כאן שני שרי ממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

50% מהנוכחים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אוריאל לין, אתה חטפת מפי את הדברים שרציתי לומר.

ובכן, סדרהיום תם, ואנו עומדים לסיים את הישיבה

מדיניות זו מבוססת על העיקרון שבכירת ישראל יחיו כל חלקי אוכלוסייתה, היהודית והערבית, זה בצד זה, בשכנות טובה ובכיבוד הדדי.

יש אנשים שאומרים: ירושלים מחולקת. יש אנשים שאומרים: ירושלים מאוחדת. אני סבור, שלכל דעה כזאת יש תימוכין בשטח.

מי שרוצה לטעון שירושלים מחולקת, שיש שתי ירושלים, יש לו על מה להסתמך. במזרח-ירושלים רוב התושבים הם ערבים, במערב-ירושלים רוב התושבים הם יהודים. זו כבר חלוקה מסוימת. במזרח-ירושלים החנויות פתוחות רק שלוש שעות ביממה, במערב-ירושלים הן פתוחות במשך כל שעות העבודה. זוהי חלוקה, והו שוני. במזרח-ירושלים יש מדי פעם הפרות סדר על-ידי יידי אכנים, חסימת דרך צדדית, וכדומה, במערב העיר כמעט שאין. לכן מי שרוצה לטעון שירושלים מחולקת — יש תופעות בשטח שתומכות בגישה כזאת.

אולם מי שרוצה לטעון שירושלים היא מאוחדת, ואני טוען שירושלים היא מאוחדת, גם לו יש על מה להסתמך. הכבישים פתוחים, אפשר להגיע לכל אתר ואחר, 5,000 תושבים ערבים ממזרח-ירושלים מיהרו לשלם מסי עירייה כדי לזכות ב-5% — 10% הנחה; 5,000 איש. השירותים שהמדינה והעירייה מספקות ניתנים למזרח-ירושלים כסדרם — פינוי אשפה, תיקון טלפונים, חשמל וכיוצא באלה.

נכון שהביקורים של מטיילים במזרח-ירושלים אינם תמול-שלשום, אך אין זו תוצאה של מצב אובייקטיבי. זוהי תוצאה של פסיכוזה, של גישה מצד אזרחי ישראל, שהם החליטו עליה ואני חושב שהיא מוטעית. היא גורמת באמת להרגשה כאילו מזרח-ירושלים הוא אזור פרובלמטי שלא כראי להיכנס אליו.

אני אומר במלוא האחריות: התיירים המגיעים למזרח-ירושלים מטיילים בה ללא הפרעה. אתם יכולים לראות בכל שעות היום תיירת הולכת לבדה, זוג מטייל לבדו, לצערי, הרוב הם תיירי חוץ, ועל-פי הרוב גויים, אבל אובייקטיבית הדבר אפשרי.

אני קורא לאזרחי ישראל, ובמיוחד לתנועות הנוער, לבתי-הספר, לחוגי מטיילים למיניהם, לבוא ולסייר במזרח-ירושלים, להגיע לכל אתר וליהנות מהנוף ומהאוויר. אינני יכול להבטיח שלעולם ובשום מקום לא תהיה איזו הפרת סדר או אירוע חריג. אך המשטרה בנוכחותה המסיבית תעשה הכול כדי למנוע תופעות כאלה.

חברי הכנסת, אנו חייבים לזכור כי המאבק שלנו עדיין לא הסתיים. הבעיה שאחיה אנו מתמודדים היום איננה בעיה צבאית אלא בעיה פוליטית וחברתית. לכן אי-אפשר לפתור אותה לחלוטין בכוח בלבד. הפתרון הוא במהלכים אשר יפיגו מתחים, יכנו מחדש את האמון בין הצדדים, ובסופו של דבר יביאו את הכול להכרה, שהדרך הנכונה היא לשתף פעולה במקום להילחם.

משטרת ישראל תמשיך לקיים את נוכחותה המוגברת בירושלים, ואין לי ספק כי היא תעשה זאת על הצד הטוב ביותר, כפי שעשתה זאת בעבר.

גם אני רוצה להביע מעל במה זו את צערי על מותו הפתאומי של מפקד משטרת ירושלים, ניצב יוסף יהודאי. האבדה היא כבדה למשפחה, היא כבדה מאוד למשטרה, ואני

בנוכחות חברי הכנסת שפרינצק, שלמה דיין, ריבלין ואוריאל
לין. אני קורא רק בשמותיהם הפרטיים של חברי הכנסת שיכול
להיות ספק בזהותם ואפשר לחשוב שהם משהו אחר. כמו כן,
אנו מסיימים את הישיבה בנוכחותם של שר המשטרה ושר
הפנים. ראיתי כאן עד לפני דקה גם את חבר הכנסת אפרים גור,
ולכן הוא יזכה לכבוד להיכלל ברשימה המצומצמת אבל
המשובחת הזאת של הנוכחים.
חברי הכנסת, בזה תם, כאמור, סדר-היום. הישיבה הבאה
תתקיים ביום ב', ל' בסיוון התשמ"ט, 3 ביולי 1989, בשעה
16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:00.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ע"ח — פ'

- א. ברכת יושב-ראש הכנסת את יושב-ראש הסנט של פרו ורעייתו.
- ב. שאילתות בעל-פה.
- ג. שאילתות ותשובות.
- ד. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 16), התשמ"ט — 1989 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. סקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו.
- ו. סקירת שר החוץ על פעולות משרדו.
- ז. הצעת סיעות ר"צ, חד"ש, התחיה, מפ"ס, שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה בשל המדיניות הכלכלית והאבטלה.
- ח. הצעת חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה) (תיקון מס' 5), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו) (תיקון מס' 7), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- י. סקירת שר התיירות על פעולות משרדו.
- יא. סקירת שר התקשורת על פעולות משרדו.
- יב. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו.
- יג. הצעות לסדר-היום.
- יד. הצעת חוק האזרחים הוותיקים, התשמ"ט — 1989 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- טו. הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 14), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- טז. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 4), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- יז. הצעת חוק הפטנטים (תיקון), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- יח. הצלת יהודי תימן — הצעות חברי הכנסת א' מזרחי, ע' עלי וא' גמליאל.
- יט. דרך קבלת ההחלטות וביצוען בכל הקשור לעליית יהודי מרוקו — הצעת חבר הכנסת ש' דיין.
- כ. היערכות לקליטת עלייה מברית-המועצות — הצעות חברי הכנסת ג' כהן, ר' איתן ויצ' לוי.
- כא. שחיקתן של מערכות קליטת העלייה בגלגלי הבירוקרטיה — הצעת חבר הכנסת י' ביבי.
- כב. הסכם תוספת הויקר — הצעות חברי הכנסת רן כהן, א' פרוז, ח' רמון, א' מזרחי וי' שמאי.
- כג. זיהום המים בצפון הארץ — הצעות חברי הכנסת מ' וירשובסקי, ת' טובי, י' צבן וע' סולודר.
- כד. החלטת מועצת המנהלים של חברת חשמל למקם תחנת כוח בצפון — הצעת חברת הכנסת ש' ארבלי-אלמחולינו.
- כה. עומס המשכנתאות — הצעת חבר הכנסת ח' אורון.
- כו. ספינות הקינון במפרץ אילת — הצעות חברי הכנסת ש' ארבלי-אלמחולינו וא' ורדיגר.
- כז. הריסת בתים בעיירות הפיתוח בדרום — הצעות חברי הכנסת ש' אלוני, ע' פרץ וא' גמליאל.
- כח. ייבוא פועלים מחוץ-לארץ — הצעות חברי הכנסת ח' אורון, מ' ברוזה וע' לנדאו.
- כט. הגליל — בסדר העדיפויות הלאומי — הצעת חבר הכנסת מ' גולדמן.
- ל. אומרים "כן" לבקעת הירדן — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.
- לא. מחירי התחבורה הציבורית — הצעת חבר הכנסת א' גמליאל.
- לב. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ע"ח ופ'

359. משואה לתקומה — מ"אלטלנה" לצה"ל — הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר.
360. איסור מטעם הצבא על כניסת חושבים מהמשולש הצפוני לאדמותיהם באזורים 105 ו-109 — הצעת חבר הכנסת ח' טובי.
- 361 — 365. סיורי מתנחלים להפגנת נוכחות בשטחים — הצעות חברי הכנסת ש' אלוני, ע' פרץ, ח' פורת, א' ולדמן ומ' איתן.
- 366 — 368. חטיפת אזרח אמריקני בעזה — הצעות חברי הכנסת א' בורג, י' שריד וי' נאמן.
369. מצוקתם של חולי לב — הצעת חברת הכנסת א' נמיר.
370. ההסברה המדינית של ישראל ערב כינוס מועצת אירופה — הצעת חבר הכנסת ש' וייס.
371. תוכנית לאומית לעבודה ישראלית — הצעת חבר הכנסת ע' פרץ.
- 372 — 376. לקראת גלי העלייה — הצעות חברי הכנסת ח' אורון, י' צידון, מ' וירשובסקי, א' גור ומ' קליינר.
377. התנהגותם של ערבים מיש"ע בתחום "הקו הירוק" — הצעת חבר הכנסת א' לין.

ג. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 16), התשמ"ט — 1989

1. תיקון סעיף 18

בסעיף 18 לחוק לשכת עורכי-הדין, התשכ"א — 1961¹ (להלן — החוק העיקרי), סעיף קטן (ב) יסומן (ד) ובמקום סעיף קטן (א) יבוא:

(2) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) פרסום דבר ההוצאה מהלשכה או ההשעיה יהיה ברשומות, בפרסום מפרסומי הלשכה ובעיתון שקבע הוועד המרכזי."

3. תיקון סעיף 78

בסעיף 78 לחוק העיקרי —

(1) במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) החליט בית-הדין על השעיה זמנית על-פי סעיף זה, רשאי הוא לקבוע כי ההחלטה תפורסם בדרך שיוורה עליה.
(ה) על החלטה לפי סעיף זה יחולו הוראות הסעיפים 70 ו-71.

(ו) ביצועה של החלטה על השעיה זמנית או על פרסום השעיה זמנית על-פי סעיף זה לא יעוכב בשל כך כלבד שאפשר עוד לערער על ההחלטה או שעוד לא תמו כל ההליכים בערעור שהוגש."

"(א) חברי כל בית-דין משמעתי יבחרו מביניהם יושב-ראש בית-הדין וארבעה סגני יושב-ראש (להלן — הנשיאות).

(ב) שלושה מחברי הנשיאות יהיו מניין חוקי לכל פעולה של הנשיאות; לא תיפגע פעולה של הנשיאות בשל כך כלבד שנתפנה מקומו של חבר מחבריה; נתפנה מקומו של יושב-ראש בית-דין, תהא כל סמכות שנתייחדה לו לפי חוק זה נתונה בידי הנשיאות עד שיתמנה היושב-ראש.

(ג) כל בית-דין משמעתי ידון בשלושה: הנשיאות תקבע את אלה מבין חברי בית-הדין שישבו לדין בעניין פלוני."

2. תיקון סעיף 69

בסעיף 69 לחוק העיקרי —

4. תוקף

לעניין מי שנבחר כסגן יושב-ראש בית-דין משמעתי לפני תחילתו של חוק זה, יראו כאילו חוק זה היה בתוקפו בעת הבחירה.

(1) בסעיף קטן (ב), הסיפא המתחיל במלים "וזולת אם" — יימחק;

¹ ס"ח התשכ"א, עמ' 178; התשכ"ב, עמ' 15; התשכ"ג, עמ' 66 ועמ' 145; התשכ"ה, עמ' 25; התשכ"ח, עמ' 12; התשל"א, עמ' 178 ועמ' 180; התשל"ב, עמ' 36; התשל"ו, עמ' 126; התשל"ז, עמ' 7; התשל"ח, עמ' 198; התש"ס, עמ' 108 ועמ' 110; התשמ"ה, עמ' 197; התשמ"ז, עמ' 36.